

NÁRODNÍ PARK BAYERISCHER WALD
NATIONAL PARK ŠUMAVA

PŘESHraniČNÍ SOCIOEKONOMICKÝ MONITORING

v národních parcích
Šumava a Bavorský les
v letech 2017–2019

NÁRODNÍ **PARK** BAYERISCHER WALD
NATIONAL **PARK** ŠUMAVA

Vydáno Správou Národního parku Bavorský les ©
a Správou Národního parku Šumava ©.

BŘEZEN 2020

PŘESHraniČNÍ SOCIOEKONOMICKÝ MONITORING

**v národních parcích Šumava a Bavorský les
v letech 2017–2019**

Tato zpráva shrnuje výsledky tříletého česko-bavorského projektu „Zavedení přeshraničního socio-ekonomického monitorovacího systému v národních parcích Šumava a Bavorský les“. Správy obou národních parků byly při realizaci společného projektu odborně a metodicky podpořeny Univerzitou BOKU Vídeň.

Rádi bychom poděkovali všem zúčastněným na obou stranách hranice, kteří pomohli k realizaci celého projektu. Zvláštní poděkování náleží dotazovatelům, kteří museli pracovat jak za mrazu v zimě, tak v letních vedrech. V neposlední řadě patří naše poděkování všem místním obyvatelům a návštěvníkům národních parků Šumava a Bavorský les, kteří byli ochotni vyplnit naše dotazníky a sdělit nám své názory a připomínky.

Projektový tým

OBSAH

	SEZNAM OBRÁZKŮ	3
	SEZNAM TABULEK	4
1	POPIS PROJEKTU.....	3
2	METODIKA	8
3	VÝSLEDKY A METODIKA JEDNOTLIVÝCH PRŮZKUMŮ	12
3.1	Socio-demografie a charakteristiky související s návštěvami	12
3.1.1	Socio-demografické charakteristiky	12
3.1.2	Charakteristiky související s danou návštěvou	13
3.2	Základní sběr v Národním parku Šumava.....	15
3.2.1	Metodika.....	15
3.2.2	Výsledky dotazování návštěvníků	15
3.2.3	Výsledky sčítání návštěv	21
3.3	Modul 1 – Informace pro návštěvníky	22
3.3.1	Metodika.....	22
3.3.2	Výsledky dotazování návštěvníků	23
3.3.3	Výsledky průzkumu dotazů návštěvníků	32
3.4	Modul 2 – Přeshraniční rekreační využití.....	34
3.4.1	Metodika.....	34
3.4.2	Výsledky dotazování návštěvníků	35
3.4.3	Výsledky zaznamenávání tras výletů	41
3.4.4	Výsledky sčítání návštěvníků	42
3.5	Modul 3 – Akceptace Národního parku Šumava místními obyvateli.....	44
3.5.1	Metodika.....	44
3.5.2	Výsledky dotazování místních obyvatel.....	44
3.6	Modul 4 – Přírodní prožitky	54
3.6.1	Metodika	54
3.6.2	Výsledky dotazování návštěvníků	54
3.7	Modul 5 – Ekonomický přínos návštěvníků.....	62
3.7.1	Metodika.....	62
3.7.2	Výsledky dotazování návštěvníků v obou národních parcích.....	64
3.7.3	Výpočet regionálně ekonomického přínosu Národního parku Bavorský les.....	65
3.7.4	Výpočet regionálně ekonomického vlivu Národního parku Šumava	67
4	ZAVEDENÍ TRVALÉHO MONITORINGU NÁVŠTĚVNOSTI	69
	PŘEHLED LITERATURY	71

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1: Sčítací a dotazovací místa v národních parcích.....	10	Obrázek 24: 10 nejčastějších otázek a přání v Bavorském lese	32
Obrázek 2: Důvody pro omezení rekreačních možností	16	Obrázek 25: 10 nejčastějších stížností/problémů v Bavorském lese	32
Obrázek 3: Co se návštěvníkům na Národním parku Šumava obzvláště líbí	18	Obrázek 26: 10 nejčastějších otázek a přání na Šumavě	33
Obrázek 4: Co se návštěvníkům na Národním parku Šumava nelíbí.....	19	Obrázek 27: 10 nejčastějších stížností/problémů na Šumavě	33
Obrázek 5: Souhlas s výroky ohledně sounáležitosti s územím NP	20	Obrázek 28: Průměrný počet překročení hranice na přechodových bodech	37
Obrázek 6: Přehled všech návštěv/místo počítaných jedním směrem.....	20	Obrázek 29: Zvláštnosti Národního parku Bavorský les, které nemá NP Šumava	37
Obrázek 7: Přehled všech návštěv/měsíc počítaných jedním směrem.....	21	Obrázek 30: Zvláštnosti Národního parku Šumava, které nemá NP Bavorský les	38
Obrázek 8: Přehled všech návštěv počítaných jedním směrem za každý den v týdnu a svátek.....	21	Obrázek 31: Návrhy na zlepšení pro Národní park Šumava	39
Obrázek 9: Znalost motta „Přírodu nechat být přírodou“ (Natur Natur sein lassen)	23	Obrázek 32: Návrhy na zlepšení pro Národní park Bavorský les.....	40
Obrázek 10: Znalost pojmu „ochrana přírodních procesů“ v Národním parku Šumava	24	Obrázek 33: Prostorové rozložení všech přeshraničních návštěvníků.....	42
Obrázek 11: Původ znalostí o cílech a o mottu Národního parku Bavorský les.....	25	Obrázek 34: Celkové návštěvy za měsíc a hraniční přechod	43
Obrázek 12: Původ znalostí o cílech NP Šumava a o pojmu „ochrana přírodních procesů“	25	Obrázek 35: Četnost použití informačních zdrojů o Národním parku Šumava	45
Obrázek 13: Znalost pravidel chování v Národním parku Bavorský les	26	Obrázek 36: Pojmy, které respondenty spontánně napadnou, když myslí na NP Šumava	46
Obrázek 14: Znalost pravidel chování v Národním parku Šumava.....	26	Obrázek 37: Pojmy, které respondenty spontánně napadnou, srovnání s NP Bavor- ský les	47
Obrázek 15: Znalost pravidel v jádrovém území, resp. klidovém území.....	26	Obrázek 38: Souhlas s výroky k národnímu parku a správě národního parku	47
Obrázek 16: Využívání chytrého telefonu k získávání informací během pobytu.....	27	Obrázek 39: Pozitivní vliv Národního parku Šumava.....	49
Obrázek 17: Analogové a ostatní informační zdroje o národním parku.....	28	Obrázek 40: Hodnocení omezení ve všedním životě, způsobených NP Šumava.....	50
Obrázek 18: Znalost digitálních informačních zdrojů, NP Bavorský les.....	29	Obrázek 41: Hodnocení propojení s přírodou.....	51
Obrázek 19: Využívání digitálních informačních zdrojů, NP Bavorský les.....	29	Obrázek 42: Souhlas s výroky k propojení s přírodou.....	51
Obrázek 20: Znalost digitálních informačních zdrojů, NP Šumava	30	Obrázek 43: Asociace s Národním parkem Bavorský les.....	56
Obrázek 21: Využívání digitálních informačních zdrojů, NP Šumava.....	30	Obrázek 44: Asociace s Národním parkem Šumava	57
Obrázek 22: Znalost digitálních informačních zdrojů NP – srovnání obou národních parků.....	30	Obrázek 45: Odhad plochy, kde nesmí turisté opouštět značené trasy.....	58
Obrázek 23: Návštěva sousedního Národního parku Šumava, resp. Bavorský les.....	31	Obrázek 46: Odhad plochy, na které je příroda ponechána sama sobě	59
		Obrázek 47: Subjektivní sounáležitost s přírodou podle národních parků	60

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1: Přehled počtu dotazovacích míst, období dotazování, velikosti vzorku a míry odmítnutí v rámci různých průzkumů	8	Tabulka 26: Očekávání dotázaných během návštěvy národního parku	55
Tabulka 2: Zaměstnání respondentů základního sběru i pro moduly 3, 4 a 5.....	13	Tabulka 27: Míra naplnění očekávání během návštěvy národních parků.....	55
Tabulka 3: Rozdělení respondentů na místní obyvatele, chalupáře, jednodenní a nocující hosty pro moduly 1, 2 a 5.....	13	Tabulka 28: Rušivé faktory přírodních prožitků.....	57
Tabulka 4: Způsob příjezdu návštěvníků pro moduly 2 a 5	13	Tabulka 29: Omezení přírodních prožitků nějakými předpisy	58
Tabulka 5: Motivace návštěvníků při základním sběru a u modulů 2 a 4	14	Tabulka 30: Rušení přírodních prožitků vlivem pravidel obecně dle skupin	58
Tabulka 6: Omezení rekreačních možností v důsledku statusu národního parku	15	Tabulka 31: Otázky k emocionálnímu stresu z tlejícího dřeva.....	60
Tabulka 7: Posouzení množství návštěvnických zařízení a turistických tras v NP Šumava	16	Tabulka 32: Postoj k vlkovi v obou národních parcích	61
Tabulka 8: Spokojenost s návštěvnickými zařízeními a nabídkami pro veřejnost.....	17	Tabulka 33: Příklad otázek k výdajům nocujících hostů podle jednotlivých kategorií.....	62
Tabulka 9: Otázky k národním parkům.....	19	Tabulka 34: Otázka pouze pro nocující hosty: délka pobytu v regionu národních parků	64
Tabulka 10: Přehled celkového počtu návštěv	21	Tabulka 35: Hrubý měsíční příjem domácnosti dotázaných v NP Bavorský les.....	64
Tabulka 11: Jazykové znalosti dotazovaných	35	Tabulka 36: Hrubý měsíční příjem domácnosti dotázaných v NP Šumava.....	64
Tabulka 12: Průměrný počet návštěv NP Šumava a Bavorský les v posledních třech letech.....	35	Tabulka 37: Rozdělení návštěv podle typu návštěvníků a afinity k NP Bavorský les	65
Tabulka 13: Spokojenost s národním parkem a se zařízeními národního parku	38	Tabulka 38: Denní výdaje (brutto na osobu)	65
Tabulka 14: Spokojenost s cizojazyčnými nabídkami sousedního národního parku.....	41	Tabulka 39: Přehled výdajů návštěvníků podle typu návštěvníka a afinity k NP	65
Tabulka 15: Trvalé bydliště dotazovaných podle okresů.....	44	Tabulka 40: Přehled hrubé a čisté roční tržby podle typu návštěvníka a afinity k NP.....	66
Tabulka 16: Nejvyšší dosažené vzdělání dotazovaného	44	Tabulka 41: Přímý efekt ekonomického dopadu 1. stupně.....	66
Tabulka 17: Věk dotazovaných	45	Tabulka 42: Nepřímý efekt 2. stupně.....	66
Tabulka 18: Hlavní nebo vedlejší povolání a činnosti dotázaných.....	45	Tabulka 43: Ekonomický efekt (= celkový důchod díky návštěvníkům) celkem	66
Tabulka 19: Vlastnictví nebo provozování lesních nebo zemědělských pozemků.....	45	Tabulka 44: Rozdělení a návštěvnost podle typu návštěvníků a afinity k NP Šumava	67
Tabulka 20: Počet návštěv Národního parku Šumava.....	46	Tabulka 45: Přehled výdajů návštěvníků podle typu návštěvníka a afinity k NP.....	68
Tabulka 21: Výsledky hlasování o další existenci Národního parku Šumava	47	Tabulka 46: Přehled hrubé a čisté roční tržby podle typu návštěvníka a afinity k NP.....	68
Tabulka 22: Otázky, týkající se rozhodování o dění v NP Šumava – kůvec.....	48	Tabulka 47: Celkové ekonomické dopady návštěvníků NP Šumava.....	68
Tabulka 23: Otázky, týkající se rozhodování o dění v NP Šumava – padlé stromy.....	48	Tabulka 48: Plán monitoringu návštěvnosti v NP Šumava a Bavorský les v letech 2020–2030.....	70
Tabulka 24: Otázky, týkající se rozhodování o dění v NP Šumava – přecházení státní hranice	48		
Tabulka 25: Otázky, týkající se rozhodování o dění v NP Šumava – vlk	48		

1 POPIS PROJEKTU

Rekreace v přírodě je v trendu. Rostoucí rekreační využití přírody představuje výzvu zvláště pro správy chráněných území. Konflikty mezi rekreačním využitím a ochranou přírody, ale také mezi různými skupinami uživatelů vyžadují promyšlený návštěvnický management. Aby se zabránilo nákladům a škodám způsobeným aktivitami návštěvníků (např. rušení zvěře) a nesprávnými rozhodnutími (např. při plánování infrastruktury), je pro udržitelný management návštěvnických toků potřeba včas rozpoznat vývoj a změny v rekreačním využití území. Základem pro udržitelný návštěvnický management jsou spolehlivá data o kvantitě a kvalitativních charakteristikách návštěvníků. Údaje o časoprostorovém chování, socio-demografické struktuře, ale také o přáních, očekáváních a vědomostech návštěvníků jsou rovněž důležitým základem environmentální výchovy a informování návštěvníků. Ekonomické údaje (např. o přidané hodnotě návštěvníků) mohou též přispět k lepší akceptaci chráněných území.

Po pádu železné opony a založení Národního parku Šumava se bavorsko-český šumavský příhraniční region opět sblížil. Národní parky Bavorský les a Šumava dnes tvoří nejen největší lesní chráněné území ve střední Evropě, ale také přeshraniční rekreační oblast oblíbenou mezi návštěvníky obou zemí. Sama hranice se stává méně důležitou, zejména pro ty, kteří se vydávají za rekreací. Proto je nutný společný, přeshraničně sladěný návštěvnický management a monitoring.

Proto padlo v roce 2016 rozhodnutí vyvinout v rámci společného interregového projektu přeshraniční socio-ekonomický monitoring (SEM).

Projektový tým při workshopu na Správě Národního parku Bavorský les. (Foto: Florian Porst)

Po úspěšné žádosti byl v rámci programu přeshraniční spolupráce „Česká republika – Svobodný stát Bavorsko Cíl EÚS 2014–2020 (INTERREG V), prioritní osa 2“ zahájen 1. ledna 2017 projekt „Zavedení přeshraničního socioekonomického monitorovacího systému v národních parcích Šumava a Bavorský les“. Vedoucím partnerem byla Správa Národního parku Bavorský les (se sídlem v 94481 Grafenau, Freyunger Str. 2, Německo) a dalším partnerem byla Správa Národního parku Šumava (se sídlem ve 385 01 Vimperk, 1. máje 260, Česká republika). Cílem projektu byl vývoj, testování a trvalé zavedení přeshraničního monitorovacího systému návštěvníků jako hlavního stavebního kamene trvalého socio-ekonomického monitoringu obou národních parků. Celková doba trvání projektu byla 39 měsíců (původní projektová doba do 31. prosince 2019 a následné prodloužení projektu o tři měsíce). Jako externí konzultanti byli při výběrovém řízení vybráni odborníci z Universität für Bodenkultur ve Vídni (pracovní skupina pod vedením Assoc. Prof. Arne Arnbergera). Ti vyvinuli spolu s koordinátory obou správ národních parků metodiku (výběr vzorků, návrhy dotazníku aj.) a převzali zadávání údajů, jejich vyhodnocení a zhotovení části zpráv.

Rodinný výlet do Národního parku Bavorský les. (Foto: Daniela Blöchingner)

Za účelem vytvoření společného přeshraničního návštěvnického monitoringu byly převzaty některé stávající, v Národním parku Bavorský les vyzkoušené, metody (automatizované a manuální sčítání a standardizované Face-to-Face dotazování) a upraveny pro potřeby Národního parku Šumava. Kromě toho byly vyvinuty a testovány částečně nové metody.

V Národním parku Šumava byly zpočátku zmapovány a klasifikovány vstupy do parku. Poté se na relevantních místech po dobu jednoho roku prováděl základní sběr spočívající ze sčítání (automatizovaného i manuálního) a dotazování návštěvníků, včetně zaznamenávání tras jejich výletů. Tím se získaly spolehlivé údaje o počtech návštěv za celý rok, o struktuře návštěvníků a jejich časoprostorovém chování. Podobný průzkum se uskutečnil v Národním parku Bavorský les již v letech 2013/14.

Dále bylo v úzké spolupráci se zaměstnanci národních parků z různých specializovaných oddělení vyvinuto a testováno celkem pět tematických monitoringových modulů. Zvláštní pozornost byla věnována přeshraničnímu pohybu návštěvníků, hodnocení stávajících nabídek pro návštěvníky, časoprostorovému chování návštěvníků, pohledu místních obyvatel na národní parky a regionální přidávané hodnotě vytvořené návštěvníky národního parku.

Modul 1: Informace pro návštěvníky

První monitoringový modul se konkrétně zabýval tématem informací pro návštěvníky. V terénu bylo provedeno standardizované dotazování s cílem zjistit, jak se návštěvníci informují o národních parcích a regionu (informační kanály atd.), která zařízení jsou jim známa, která již navštívili, a jaké jsou jejich znalosti o ústředních tématech národních parků.

Jako další důležitá součást balíčku byl proveden průzkum v turistických informačních centrech regionu národního parku (na bavorské straně) a v zařízeních obou národních parků. V průběhu jednoho roku bylo zjišťováno, se kterými otázkami, přáními, problémy a zájmy se návštěvníci obracejí na zaměstnance. To pomůže identifikovat témata, o která se návštěvníci nejvíce zajímali, ale také problémy nebo mezery v nabídce u cílové skupiny. Správy pak budou schopny poskytovat lepší nabídku informací a akcí různým skupinám návštěvníků. V budoucnu tak bude možné lépe rozpoznat trendy žádané návštěvníky.

Modul 2: Přeshraniční rekreační využití

Cílem průzkumu bylo kvantifikovat přeshraniční pohyb návštěvníků mezi národními parky a získat informace o „přeshraničních“ turistech národních parků. Bylo k tomu provedeno automatické sčítání návštěvníků na čtyřech celoročně otevřených přechodech mezi oběma národními parky. Současně byli dotazováni návštěvníci paralelně na obou stranách hranice. Dotazování bylo zaměřené především na sběr informací o časoprostorovém chování přeshraničních návštěvníků, typu a četnosti prováděných aktivit, motivaci k návštěvě a spokojenosti návštěvníků.

Návštěvníci dostávají informace v Haus zur Wildnis/Domě divočiny.

Turisté na Trojmezí v Národním parku Šumava. (Foto: Josef Štemberk)

(Foto: Frank Bietau)

Modul 3: Akceptace místními obyvateli

Tento modul zkoumal pohled místních obyvatel na chráněná území. Místní obyvatelé byli tázáni na postoj k národnímu parku a práci správy národního parku. Správa Národního parku Bavorský les zadala již před zahájením projektu externí výzkum akceptace. Výzkum proto proběhl v roce 2018 nezávisle na interregovém projektu INTERREG a byl proveden Univerzitou Würzburg (Job et al. 2019). Na české straně byli v rámci projektu dotazováni obyvatelé pomocí online dotazníku.

Modul 4: Přírodní prožitky

Balíček 4 byl zaměřen na přírodní prožitky návštěvníků národního parku. Dotazováním se zjišťovaly důvody, proč návštěvníci do národních parků přicházejí, co od návštěvy očekávají, zda se očekávání naplňují a jestli jsou jejich přírodní prožitky ovlivněny vnějšími vlivy. Průzkum byl proveden v obou národních parcích.

Modul 5: Ekonomický přínos návštěvníků

Pátý modul zkoumal ekonomický vliv návštěvníků národního parku na region. Za tímto účelem vyplňovali návštěvníci obou národních parků, kolik peněz během svého pobytu utratí za různé produkty a služby. Pomocí těchto údajů mohly být vypočteny přímé, nepřímé a celkové dopady výdajů návštěvníků národních parků na ekonomiku regionu.

Po skončení projektu by měly být všechny moduly pravidelně opakovány. Pro tento účel byl až do konce roku 2030 vypracován plán monitoringu (Kapitola 4).

2 METODIKA

Následující text stručně nastíní obecnou metodiku, která byla použita v průběhu projektu. Zvláštnosti a podrobnosti jednotlivých balíčků jsou vysvětleny v příslušných kapitolách.

Face-to-Face dotazování

Jednou z nejdůležitějších metod bylo standardizované Face-to-Face-dotazování v oblasti obou národních parků. Celkem bylo vypracováno pět různých dotazníků (základní sběr Šumava, modul 1, modul 2, modul 4, modul 5). Vysoce strukturované dotazníky zahrnovaly uzavřené a otevřené otázky a byly k dispozici v češtině a němčině (pro modul 5 také v angličtině). Až na několik konkrétních otázek byly dotazníky pro oba národní parky identické. Dotazníky, které vyplňovali sami návštěvníci, byly v Národním parku Šumava k dispozici v němčině a v Národním parku Bavorský les v češtině, takže se průzkumu mohli zúčastnit i cizojazyční návštěvníci. Dotazování prováděli vyškolení česky a částečně i německy mluvící zaměstnanci Národního parku Šumava a německy mluvící zaměstnanci Národního parku Bavorský les (zejména studenti, lesní průvodci, zaměstnanci a dočasní zaměstnanci národního parku...). Průměrná doba dotazování byla přibližně 15–20 minut.

Každý návštěvník (≥ 14 let), který procházel jedním z dotazovacích míst, byl požádán o účast v průzkumu. Výjimkou bylo dotazování k ekonomickému přínosu návštěvníků (modul 5), kde byli dotazováni pouze dospělí návštěvníci. Některé uživatelské skupiny bylo obecně těžší motivovat k účasti v prů-

zkumu. Např. cyklisté se pohybovali moc rychle a vyznavači zimních sportů nechtěli při nižších teplotách stát déle na místě.

Dotazování se provádělo po celém území národních parků, přičemž se místa u jednotlivých balíčků lišila. Cílem bylo provádnutí dotazování návštěvníků po celé dvanactiměsíční období, aby se zaznamenaly sezónní rozdíly. To však nebylo kvůli době trvání projektu pro Modul 1: Informace pro návštěvníky a Modul 4: Přírodní prožitky možné. 12měsíční dotazování bylo prováděno pouze u základního sběru v Národním parku Šumava, přeshraničního rekreačního využití (modul 2) a ekonomickém přínosu návštěvníků (modul 5).

Celkem bylo v obou národních parcích od září 2017 do července 2019 provedeno dotazování více než 4 500 návštěvníků. Podíl odmítnutých dotazování se u balíčků pohyboval mezi 21,1 až 48,6 %.

Online dotazování

Zvláštností byl průzkum akceptace Národního parku Šumava místním obyvatelstvem (modul 3). Protože se jednalo o průzkum ze spádové oblasti, bylo jako metoda vybráno online dotazování. Cílovou skupinou byly osoby, které bydlely v tzv. šumavských okresech, tj. Klatovy, Prachatice a Český Krum-

lov a bylo jim nejméně 18 let. Pro získání reprezentativního vzorku obyvatelstva byly na základě statistiky obyvatelstva těchto tří okresů stanoveny následující kvóty:

- Rozdělení dotazníků podle počtu obyvatel okresů Klatovy, Prachatice a Český Krumlov a jejich věkové struktury
- Rozdělení podle pohlaví: 50 % ženy, 50 % muži
- Nejvyšší dosažené školní vzdělání: max. 20 % s ukončeným univerzitním/vysok školským vzděláním

Tabulka 1: Přehled počtu dotazovacích míst, období dotazování, velikosti vzorku a míry odmítnutí v rámci různých průzkumů

	Základní sběr Šumava	Modul 1	Modul 2	Modul 4	Modul 5
Počet dotazovacích míst	79	27	4	24	49
Období dotazování	11.2017-10.2018	09.2017-11.2018	05.2018-06.2019	10.2018-07.2019	06.2018-05.2019
Velikost vzorku (n)	1.053	786	471	867	1.399
Míra odmítnutí	48,6 %	30,1 %	23,7 %	21,1 %	34,8 %

Parkoviště pro cyklisty v Národním parku Bavorský les. (Foto: Anette Nigl)

Dotazování prováděla česká agentura pro výzkum trhu a veřejného mínění FOCUS Marketing & Social Research, která splnila všechny kvóty. Velikost vzorku byla 352 respondentů.

Sčítání návštěv

Sčítání návštěv pro základní sběr Šumava a průzkumu přeshraničního rekreačního využití (modul 2) bylo prováděno jak ručně vyškolenými zaměstnanci, tak pomocí automatických sčítacích zařízení.

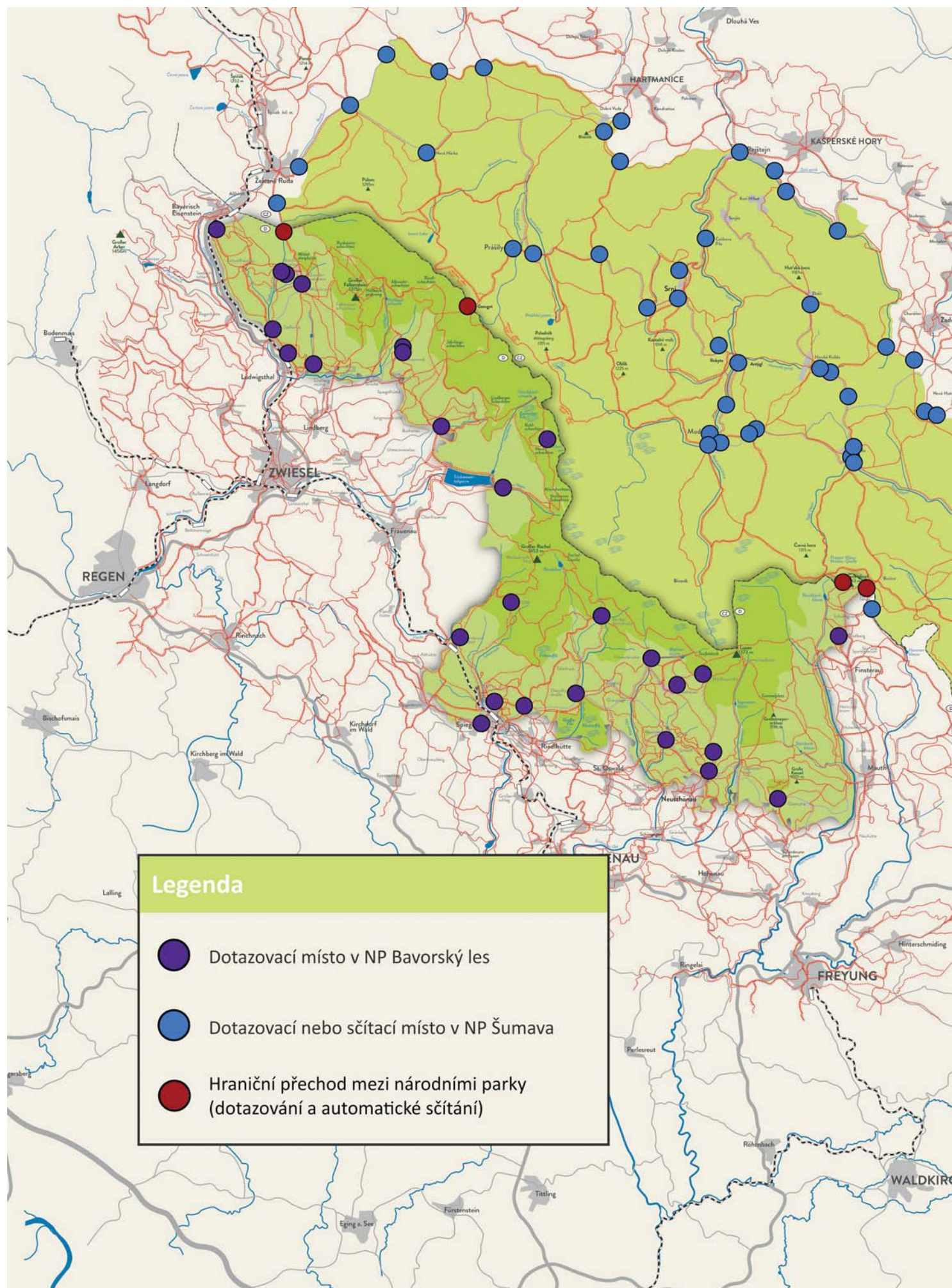
Automatické sčítání návštěv probíhalo po dobu 12 měsíců na vybraných místech (celkem 30 míst) v Národním parku Šumava a na čtyřech hraničních přechodech mezi národními parky Bučina, Ferdinandsthal, Siebensteinkopf a Gsenget. V Národním parku Bavorský les byl nainstalován stálý systém pro počítání návštěv v rámci předchozích projektů. Tato data byla použita pro současný projekt.

Použity byly hlavně tepelné senzory od firmy Eco Counter, které detekují všechny typy návštěvníků a dokáží rozlišit směr pohybu. Na jednom místě byly použity také tlakové desky. K počítání cyklistů byly navíc použity indukční smyčky a hadicové senzory od firmy Eco Counter. Sčítače se skládají z loggeru a senzoru s detekcí směru. Tepelné senzory byly instalovány v dřevěných sloupcích na straně cesty a loggery byly zakopané v zemi nebo skryté ve stejném dřevěném sloupku. Indukční smyčky a tlakové desky byly zabudovány přímo do cest. Zařízení na hraničních přechodech byla instalována a spravována společně oběma správami národních parků. Na několika místech byla také použita sčítací zařízení TrafX (tepelné senzory).

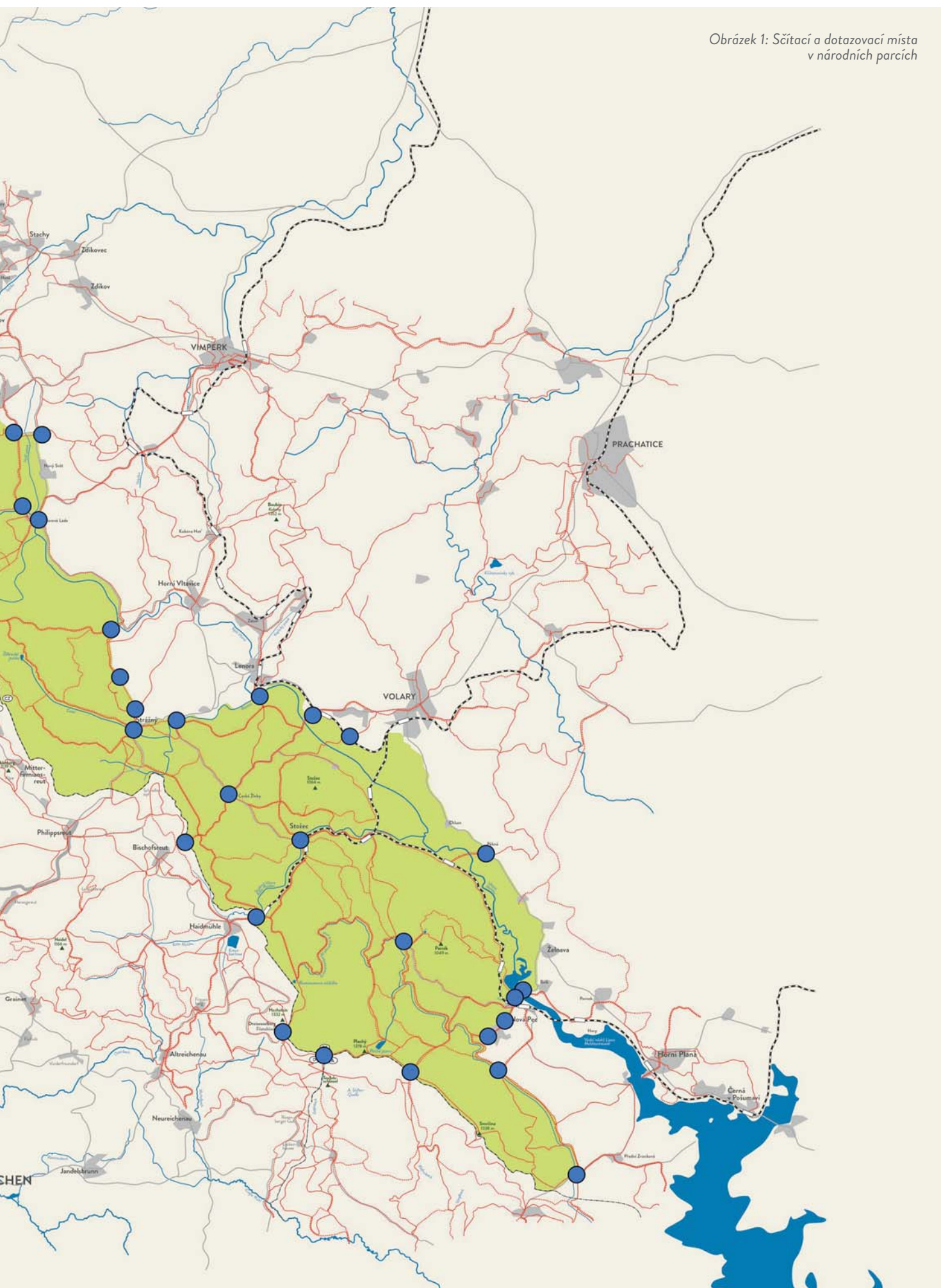
Na některých monitorovacích místech došlo kvůli sněhu, námraze, stavebním pracím atd. k výpadku sběru dat, resp. k chybnému sčítání. Data byla doplněna pomocí lineární regrese nebo imputací průměrů.

Automatický sčítač u stezky v Národním parku Šumava. (Foto: Josef Štemberk)

Obrázek 1: Sčítací a dotazovací místa
v národních parcích

3 VÝSLEDKY A METODIKA JEDNOTLIVÝCH PRŮZKUMŮ

3.1 Socio-demografie a charakteristiky související s návštěvami

Vedle specifických témat jednotlivých balíčků byl u mnoha provedených dotazování využít základ skládající se ze stejných otázek. Otázky se týkaly socio-demografických charakteristik návštěvníků, jako odkud jsou, věk a úroveň vzdělání, ale i charakteristiky související s danou návštěvou, jako způsob příjezdu, délka pobytu, frekvence návštěv a velikost skupiny.

Protože výsledky byly u těchto otázek u jednotlivých dotazování většinou velmi podobné a lišily se pouze místy (např. poměrem místních obyvatel a turistů v důsledku doby průzkumu), nejsou výsledky uváděny pro každý modul samostatně. Místo toho jsou v této kapitole prezentovány společně.

3.1.1 Socio-demografické charakteristiky

3.1.1.1 Věková struktura

Průměrný věk respondentů byl v Národním parku Bavorský les mezi 49 a 56 lety. Ve všech provedených průzkumech byli respondenti v Národním parku Šumava výrazně mladší. Rozpětí průměrného věku zde bylo výrazně menší mezi 47 a 48 lety. Jedná se pouze o průměrný věk respondentů, a nikoli o průměrný věk všech návštěvníků. Lze očekávat, že průměrný věk návštěvníků bude o několik let nižší, protože při dotazování rodin odpovídali dospělí členové.

3.1.1.2 Pohlaví

V Národním parku Bavorský les odpovídali na dotazníky ve všech průzkumech více muži než ženy (podíl mužů 55-57 %). V Národním parku Šumava kolísal poměr pohlaví více (podíl mužů 46-54 %).

3.1.1.3 Formální vzdělávání

Všechny provedené průzkumy ukázaly, že formální vzdělání návštěvníků národních parků (školní i vysokoškolské) bylo relativně vysoké. Vyšší vzdělání jako maturita nebo vysokoškolský titul bylo ve srovnání s národním průměrem (Německo, resp. Česká republika) výrazně častější. Školní systémy obou zemí se od sebe liší, a proto není přímé srovnání mezi oběma parky možné. Jasnou výjimkou byl průzkum akceptace (modul 3) v Národním parku Šumava, který odpovídal průměru místní populace. Proto byl vyšší stupeň vzdělání méně častý než mezi návštěvníky národního parku.

3.1.1.4 Zaměstnání

Národní parky navštěvovali hlavně zaměstnanci (41,2–50,5 %) a důchodci (16,4–27,7 %). Méně často byly/i zastoupeny/i ženy/muži v domácnosti, lidé na rodičovské dovolené a nezaměstnaní/uchazeči o zaměstnání. V tabulce 2 je uvedeno rozdělení podle profesních skupin.

3.1.1.5 Poměr místních obyvatel a turistů

Na bavorské straně se za místní obyvatele považují všechny osoby, které bydlí v jednom ze dvou okresů národního parku (Freyung-Grafenau a Regen). Na české straně to platí pro obyvatele tří okresů národního parku – okresy Klatovy, Prachatice a Český Krumlov.

S více než třetinou respondentů byl podíl místních obyvatel v Národním parku Bavorský les významně vyšší než v Národním parku Šumava (Tab. 3). V Národním parku Šumava byl se 71–82 % podíl turistů (jednodenní a nocující hosté) výrazně vyšší než v Bavorském lese (cca 65 %). Na české straně hrály mnohem větší roli i chataři. Nápadný byl průzkum informací pro návštěvníky (modul 1) na bavorské straně. Zde byl podíl místních obyvatel pouze 17 %. Zkreslení směrem k turistům je pravděpodobně způsobeno tím, že průzkum byl z velké části proveden během školních prázdnin.

Turisté na okružní stezce „rak“. (Foto: Sandra Schrönghammer)

Tabulka 2: Zaměstnání respondentů základního sběru i pro moduly 3, 4 a 5, moduly 1 a 2 neobsahují informace o zaměstnání respondentů, údaje v procentech, možnost více odpovědí, * není součástí tohoto projektu, provedeno již v roce 2013/14, BW = NP Bavorský les

	Základní sběr BW*	Základní sběr Šumava	Modul 3 Šumava	Modul 4 BW	Modul 4 Šumava	Modul 5 BW	Modul 5 Šumava
Zaměstnanec/zaměstnankyně	37,3	48,0	41,2	45,6	50,6	45,0	43,9
Úředník/úřednice	9,7	9,1	4,5	12,1	5,2	7,3	10,7
Dělník/dělnice	9,3	3,9	6,0	7,2	1,8	6,0	0,6
Důchodce/důchodkyně	24,2	18,7	24,4	16,4	18,6	27,7	21,3
Žák/žačka/student/studentka	3,6	6,2	6,5	4,5	3,9	2,6	4,2
OSVČ	10,6	13,0	6,8	9,4	12,9	9,1	14,7
Nezaměstnaný/á	2,7	0,7	2,6	2,5	0,7	2,5	0,4
V domácnosti	0,2	0,4	2,8	0,7	0,2	0,2	0,4
Voják z povolání, civilní služba	0,0	0,4	0,6	0,7	0,5	0,1	0,6
Matěská dovolená	k.A.	2,8	10,5	0,7	4,5	0,4	5,5
Ostatní	2,5	0,5	k.A.	0,2	1,1	0,6	0,0

Tabulka 3: Rozdělení respondentů na místní obyvatele, chalupáře, jednodenní a nocující hosty pro moduly 1, 2 a 5, moduly 3 a 4 neobsahují žádné informace o poměru místních obyvatel a turistů, údaje v procentech, BW = Národní park Bavorský les, * není součástí tohoto projektu, provedeno již v roce 2013/14

	Základní sběr BW*	Základní sběr Šumava	Modul 1 BW	Modul 1 Šumava	Modul 2 BW	Modul 2 Šumava	Modul 4 BW	Modul 4 Šumava	Modul 5 BW	Modul 5 Šumava
Místní obyvatelé		17,6					22,9	10,1		
Chalupáři	36,2	11,0	16,9	16,9	35,8	17,4	2,3	7,5	34,6	17,7
Jednodenní hosté	13,8	14,2	17,9	12,7	24,6	17,9	23,6	19,8	23,9	18,9
Nocující hosté	50,0	57,2	65,2	70,4	39,6	64,7	50,6	62,5	41,5	63,4
Celkem	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

3.1.2 Charakteristiky související s danou návštěvou

3.1.2.1 Typ návštěvníka

Zdaleka nejvíce byli návštěvníky pěší turisté. Jejich podíl byl v Národním parku Bavorský les při různých dotazováních mezi 92 a 95 %. Podíl pěších turistů v Národním parku Šumava byl výrazně nižší (70–77 %). Na druhém místě následovali cyklisté. Jejich podíl byl v Národním parku Bavorský les pouze 2–5 %. V Národním parku Šumava kolísal mezi 5 a 25 %, přičemž 5 % (modul 4) by mělo být považováno za zkrácené, protože po většinu času dotazování byl ve vyšších nadmořských výškách stále sníh. Celkově byli cyklisté v Národním parku Šumava zastoupeni častěji. To odráží větší důležitost cyklistiky v Národním parku Šumava, který je u cyklistů velmi oblíbený kvůli existující infrastruktuře se stovkami kilometrů cyklostezek bez aut a plochému reliéfu. Cyklisty je ale obecně obtížnější pro dotazování získat kvůli vyšší rychlosti pohybu, a proto jsou ve vzorku pravděpodobně méně často zastoupeni než ve skutečnosti.

Dalšími skupinami návštěvníků byli běžkaři (jejich podíl se v Národním parku Šumava pohyboval mezi 8–14 %, v Národním parku

Bavorský les 0–2 %), a také běžci, vyznačící nordic walking a jezdci na koloběžkách.

3.1.2.2 Složení skupin

Průměrná velikost skupiny se pohybovala u dotazování v Národním parku Bavorský les mezi 2,2 až 2,4 lidmi. Velikost skupiny na české straně byla mezi 2,7 až 3 lidmi a byla signifikantně větší.

V Národním parku Bavorský les bylo 9 až 16 % návštěvníků s dětmi mladšími 12 let.

Tabulka 4: Způsob příjezdu návštěvníků pro moduly 2 a 5, moduly 1, 3 a 4 neobsahují informace o typu příjezdu, údaje v procentech, BW = Národní park Bavorský les, * není součástí tohoto projektu, možnost více odpovědí

	Základní sběr BW*	Základní sběr Šumava	Modul 2 BW	Modul 2 Šumava	Modul 5 BW	Modul 5 Šumava
Pěšky	17,6	30,6	11,7	28,4	6,9	22,4
Kolo		9,0	9,3	13,6	3,5	10,0
Elektrokolo	5,4	0,5	3,6	1,9	0,6	0,7
Auto	74,1	55,9	70,5	37,0	84,1	61,2
Veřejná doprava (celkem), z toho...	7,8	7,3	7,1	21,6	9,6	10,8
...regionální autobus	k.A.	2,9	k.A.	k.A.	0,5	2,4
...linkový autobus		1,2	5,7	13,6	5,9	0,9
...vlak	7,8	3,2	1,4	8,0	3,2	7,5
Zájezdový autobus	k.A.	0,5	0,4	k.A.	0,4	2,7
Jiné (např. obytný vůz)	k.A.	3,7	1,1	2,5	0,7	4,0
Motorka/moped	k.A.	0,2	k.A.	k.A.	0,5	0,5

V Národním parku Šumava byl tento podíl s 20–31 % výrazně vyšší. Výjimkou byl průzkum přeshraničních turistů (modul 2), kde byl celkový podíl skupin s dětmi (u respondentů na obou stranách hranice) pouze 9 %. V Národním parku Bavorský les bylo o něco více skupin se psy (13–17 %, v Národním parku Šumava pouze 8–12 %). Většina psů v obou národních parcích (71–93 %) byla v době dotazování na vodítku. Výjimkou bylo dotazování přeshraničních turistů (modul 2). Ačkoli tam byla skupina se psy méně zastoupena (6,4 %), téměř polovina psů nebyla na vodítku.

3.1.2.3 Rozdíl nových návštěvníků

Většina návštěvníků již v minulosti příslušný národní park navštívila. Podíl nových návštěvníků ležel v závislosti na průzkumu mezi 6 až 16 %. Mezi národními parky nebyly žádné významné rozdíly.

3.1.2.4 Délka pobytu v den dotazování

Průměrný pobyt v Národním parku Bavorský les trval 4,3 až 4,5 hodiny. V Národním parku Šumava byla délka pobytu mezi 5,2 až 5,6 hodin, což bylo signifikantně více. Na jedné straně to může souviset s výrazně větším územím Národního parku Šumava ve srovnání s Národním parkem Bavorský les. Na druhou stranu, na rozdíl od bavorské strany, leží na české straně mnoho sídel a ubytovacích zařízení v národním parku. Proto nemusí nocující hosté národní park nutně opustit.

3.1.2.5 Způsob příjezdu v den dotazování

Zdaleka nejčastějším typem příjezdu v den dotazování byl osobní automobil, následovaný „pěšky“ a „na kole“ (Tab. 4). Podíl lidí, kteří přijeli autem, byl v Národním parku Bavorský les výrazně vyšší. Do Národního parku Šumava přišlo mnohem více návštěvníků „pěšky“. Důvodem je mnoho ubytovacích zařízení ležících v národním parku,

ze kterých lze rovnou zahájit turistické a cyklistické výlety. Podíl využívání veřejné dopravy se pohyboval v rozmezí 7,1 % až 21,6 %, což zahrnuje i osoby, které vedle soukromých automobilů využily doplnkové i veřejnou dopravu.

3.1.2.6 Turisté národního parku v užším smyslu

Na základě metodiky prof. Joba, která byla v Národním parku Bavorský les použita již v předchozích průzkumech (Job, Mayer

a Woltering, 2008), byli respondenti rozdělení na turisty národního parku v užším smyslu (v u. s.) a na návštěvníky území. Toto rozlišení bylo založeno na souboru otázek k ochrannému statusu území. Turista národního parku v u. s. věděl, že je v chráněném území. V otevřené otázce dokázal jako status ochrany konkrétně jmenovat národní park a národní park hrál pro důvod návštěvy v den dotazování velmi velkou nebo velkou roli. Pokud návštěvník nebyl schopen na otázky odpovědět, nebo pokud pro něj národní park

hrál menší roli, byl návštěvníkem území. Zatímco v Národním parku Bavorský les bylo v průměru asi 55 % návštěvníků turisty národního parku v u. s., v Národním parku Šumava to bylo jen asi 29 %. Pro české občany má celý šumavský region tradičně velký význam jako místo pro dovolenou a rekreaci, samotný národní park zde nehraje při návštěvě nejdůležitější roli. Na bavorské straně jezdí návštěvníci do regionu cíleně kvůli národnímu parku, protože díky své mnohem delší existenci (založen v roce 1970) se Národní park Bavorský les mohl lépe etablovat jako turisticky důležitá destinace než Národní park Šumava (založený v roce 1991).

Tabulka 5: Motivace návštěvníků při základním sběru a u modulů 2 a 4, moduly 1, 3 a 5 neobsahují informace o motivaci k návštěvě, údaje v procentech, BW = Národní park Bavorský les, * není součástí tohoto projektu, možnost více odpovědí

Motivace návštěvníků („velmi důležité“)	Základní sběr BW*	Základní sběr Šumava	Modul 2 BW	Modul 2 Šumava	Modul 4 BW	Modul 4 Šumava
Načerpání síly, odpočinek	59	66	65,5	64,3	64,6	76,9
Zážitek v krajině a přírodě	57	69	75,0	79,0	88,0	94,3
Zdraví	46	59	52,7	58,0	64,6	81,4
Uvolnění stresu každodenního života	50	64	55,4	60,9	56,6	75,7
Klid	39	61	54,7	47,9	73,9	84,9
Čas strávený společně s rodinou/přáteli	41	64	39,6	59,6	58,4	83,0
Fyzická činnost/sport/fitness	34	44	42,6	49,8	44,2	60,8
(Lepší) poznání národního parku	14	20	16,6	28,3	n.A.	n.A.
Čas strávený o samotě	14	19	16,4	13,5	n.A.	n.A.
Napětí/dobrodružství	6	10	6,8	13,0	n.A.	n.A.
Pozorování přírody	36	55	n.A.	n.A.	34,2	48,0
Dozvědět se něco o přírodě	9	12	n.A.	n.A.	22,7	36,3

3.1.2.7 Motivace návštěvníků

Motivy pro návštěvu obou národních parků byly hlavně zážitek v krajině, načerpání síly, odpočinek a zdraví (Tab. 5). Mimořádně důležité bylo i odbourání každodenního stresu a klid. Návštěvníci Národního parku Šumava považovali častěji za „velmi důležité“ trávit čas s rodinou a přáteli než návštěvníci Národního parku Bavorský les. Roli hrálo také učení nových věcí o přírodě, čas strávený o samotě a fyzická činnost, ale celkově to byly méně důležité motivy návštěvníků.

V obou národních parcích jsou k dispozici stovky kilometrů značených cyklotras. (Foto: Sandra Schrönghammer)

3.2 Základní sběr v Národním parku Šumava

Základní sběr byl použit k prvnímu získání celkového přehledu rekreačního využití Národního parku Šumava. To zahrnuje rozsáhlé dotazování návštěvníků všech relevantních skupin uživatelů a velkoplošné sčítání návštěv po dobu 12 měsíců.

Téměř stejný průzkum byl proveden v Národním parku Bavorský les v letech 2013/2014. Některé výsledky budou v následujících kapitolách porovnávány (srovnání obou průzkumů je zvýrazněno zelenou barvou).

3.2.1 Metodika

3.2.1.1 Dotazování návštěvníků

Universität für Bodenkultur ve Vídni vypracovala v roce 2013 komplexní dotazník pro základní sběr v Národním parku Bavorský les. Ten byl přizpůsoben podmínkám Národního parku Šumava. Silně strukturovaný dotazník zahrnoval 47 uzavřených, popř. otevřených otázek, a byl vyplňován v češtině a němčině. Odpovědi českých návštěvníků byly dotazovateli zaznamenávány do elektronického off-line dotazníku pomocí tabletu nebo chytrého telefonu (používaný software: SurveyToGo), dotazování v němčině probíhalo analogově. Doba dotazování se standardně pohybovala kolem 20 minut.

Na konci dotazování byli všichni respondenti požádáni o zakreslení trasy jejich výletu v Národním parku Šumava do mapy. Tím měly být získány informace o pohybu návštěvníků.

Celkem bylo dotázáno 1 053 osob ve 12 dnech (listopad 2017 až říjen 2018) na 79 různých vstupních místech do Národního parku Šumava.

Dotazovací dny probíhaly v každém ročním období (po 3 dnech na podzim, v zimě, na jaře a v létě), a to jak v pracovní dny (6 dní v pátek), tak o víkendy (6 dní v sobotu). Vzhledem k nejsilnější návštěvnosti národního parku v létě bylo nejvíce dotazníků vyplněno v letních měsících, celkem 42,4 %.

3.2.1.2 Sčítání návštěv

Stálé sčítání návštěvníků pro základní sběr bylo v Národním parku Šumava provedeno mezi 24. listopadem 2017 a 23. listopadem 2018. Na 34 různých místech byly instalovány automatické sčítače, které zaznamenávaly všechny příchozí i odchozí návštěvníky. K tomu bylo u vstupů do Národního parku Šumava v šetřeném období po dobu 12 dní (šest pracovních dní a šest sobot) prováděno standardizované sčítání personálem. Podle intenzity jejich využívání se na každém vstupu sčítalo 2, 4 nebo 6 dní.

3.2.2 Výsledky dotazování návštěvníků

Níže jsou uvedeny hlavní výsledky dotazování návštěvníků. Zjištění týkající se sociálně demografických prvků a charakteristik souvisejících s návštěvami již byly vysvětleny v Kapitole 3.1, a proto zde nebudou znovu uvedeny.

3.2.2.1 Volnočasové aktivity a délka pobytu v regionu Národního parku Šumava

Nejčastěji vykonávané aktivity v Národním parku Šumava byly jak u místních, „chalupářů“ a jednodenních hostů, tak u nocujících hostů (1) pěší turistika/procházka, (2) běh na lyžích, (3) jízda na kole/MTB a (4) sběr lesních plodů.

Návštěvníci obdivují výhled z Březníku. (Foto: Josef Štemberk)

Nocující hosté pobývali v regionu Národního parku Šumava v průměru 4,7 noci. Cca 45 % zůstalo až 3 noci a dalších 45 % až 7 nocí.

3.2.2.2 Omezení v důsledku statusu národního parku

Více než dvě třetiny (70,6 %) dotazovaných si myslí, že rekreační možnosti na území Národního parku Šumava nejsou vůbec nebo spíše nejsou omezeny v důsledku toho, že území má status národního parku. 10,6 % návštěvníků se cítilo skrz status národního parku velmi silně a 18,8 % spíše silně omezeno v oblasti rekreačních aktivit (Tab. 6).

Tabulka 6: Omezení rekreačních možností v důsledku statusu národního parku, n = 1 004

Myslíte si, že rekreační možnosti na území NP Šumava jsou omezeny v důsledku toho, že území má status národního parku?	Počet	Podíl v %
Ano, velmi silně	106	10,6
Ano, spíše silně	189	18,8
Ne, spíše ne	434	43,2
Ne, vůbec ne	275	27,4
Celkem	1.004	100,0

Při dotazování v Národním parku Bavorský les 2013/14 se cítil výrazně vyšší podíl návštěvníků (93,5 %) skrz status národního parku vůbec ne nebo spíše neomezen. 1,1 %, tedy výrazně menší podíl, uvedlo, že se statusem národního parku cítí velmi silně omezeno (Arnberger et al., 2015).

Osoby, které se v území Národního parku Šumava cítily velmi silně nebo spíše silně omezeny, byly dále dotazovány, jak jsou jejich rekreační možnosti skrz status národního parku omezovány. Z těchto 188 dotázaných, kteří uvedli konkrétní odpověď, vnímalo 30 dotázaných tato omezení dokonce pozitivně nebo jako přiměřená. Zbývajících 158 návštěvníků (15,7 %), kteří se cítili omezení v negativním směru, jmenovali nejčastěji omezený přístup (55x) a zákaz opouštět značené trasy v klidovém území (dříve I. zóně), (31x), (Obr. 2).

Pokud jde o omezení v důsledku statusu národního parku, nebyly nalezeny žádné signifikantní rozdíly mezi místními obyvateli/chalupáři a turisty.

Obrázek 2: Důvody pro omezení rekreačních možností (otevřená otázka), možnost více odpovědí, $n = 158$, počet výrazů = 180, sestaveno pomocí WordArt.com

Managementová opatření:

- Vysvětlení a objasnění opatření na ochranu přírody nejen odborníkům, ale i široké veřejnosti a stejně tak nutnost potřeby pravidel na jednotlivých místech, nejen pomocí piktoqramů a prostřednictvím emocionálních zpráv.
- Lepší informovanost veřejnosti ohledně práce správy národního parku a smysluplnosti omezení na území parku.
- Lepší a intenzivnější propagace nabídky přírodních zážitků pro posílení pozitivních prožitků z národního parku.
- Zlepšení nabídky přírodních zážitků, např. umožnění výhledů a pohledů do krajiny a pohledy na zvláštní přírodní fenomény

3.2.2.3 Posouzení množství návštěvnických zařízení a turistických tras v Národním parku Šumava

Skoro 90 % dotázaných posuzuje množství návštěvnických zařízení (86,8 %) a množství turistických cest (86,3 %) v Národním parku Šumava jako ideální stav (Tab. 7).

U posouzení množství návštěvnických zařízení a turistických tras nebyly nalezeny

žádné signifikantní rozdíly mezi místními obyvateli/chalupáři a turisty.

Velice podobné výsledky ukázalo také dotazování v Národním parku Bavorský les 2013/2014: 92,0 % hodnotilo množství návštěvnických zařízení a 91,5 % hustotu turistických cest jako ideální stav (Arnberger et al., 2015).

Tabulka 7: Posouzení množství návštěvnických zařízení a turistických tras v Národním parku Šumava, údaje v procentech, $n = 840-930$

Jak hodnotíte...	Je jich příliš mnoho	Je jich spíše příliš mnoho	Ideální stav	Je jich spíše příliš málo	Je jich příliš málo
... množství návštěvnických zařízení v Národním parku Šumava?	2,6	5,5	86,8	4,5	0,6
... množství turistických cest v Národním parku Šumava?	0,9	4,4	86,3	7,3	1,1

3.2.2.4 Spokojenost s národním parkem, jeho návštěvou a s nabídkami a zařízeními pro návštěvníky

Otázka na spokojenost s celkovým pobytem byla položena pouze nocujícím hostům: 98 % nocujících hostů bylo se svým pobytem v Národním parku Šumava velmi spokojeno nebo spokojeno (obecně vztaženo na národní park, nikoliv jednotlivě na ubytování, gastronomii atd.).

Další otázky na spokojenost byly položeny všem dotazovaným a výsledky byly následující:

Cca 95 % návštěvníků bylo v den dotazování s návštěvou v Národním parku Šumava (95,2 %), jakož i s Národním parkem Šumava jako rekreační oblastí (94,9 %), velmi spokojeno nebo spokojeno. Přes 90 % dotázaných bylo rovněž velmi spokojeno nebo spokojeno: se značením cest v národním parku, s kvalitou návštěvnických center v národním parku, s informačními tabulemi v národním parku.

Nejméně spokojeni byli návštěvníci: s kvalitou veřejných toalet v národním parku, s veřejnou hromadnou dopravou do národního parku, s veřejnou hromadnou dopravou v národním parku. Přesto bylo stále ještě přes 60 % lidí s těmito nabídkami/zařízeními velmi spokojeno nebo spokojeno (Tab. 8).

Tabulka 8: Spokojenost s návštěvnickými zařízeními a nabídkami pro veřejnost, zobrazeny jsou kategorie velmi spokojený/spokojený (1 a 2) na stupnici 1 = velmi spokojený až 5 = velmi nespokojený, údaje v procentech, n = 274-1033

Jak jste spokojení s... (Suma kategorie: velmi spokojený/spokojený)	NP Šumava	NP Bavorský les	Rozdíl
... s Vaší dnešní návštěvou v NP?	95,2	95,5	-0,3
... s NP jako rekreační oblastí?	94,9	96,2	-1,3
... se značením cest v NP?	93,0	89,6	+3,4
... s kvalitou návštěvnických center v NP?	92,2	94,9	-2,7
... s informačními tabulemi v NP?	92,0	94,3	-2,3
... s upravenými lyžařskými trasami v NP?	88,0	81,3	+6,7
... se značením cest do NP?	86,3	83,3	+3,0
... se stavem cest v NP?	85,7	92,2	-6,5
... s kvalitou informačních brožur národního parku?	84,7	88,3	-3,6
... s nabídkou parkovacích míst v NP?	74,5	88,7	-14,2
... s kvalitou akcí národního parku?	74,4	81,8	-7,4
... s opatřeními ochrany přírody v NP?	74,1	85,6	-11,5
... s přírodním vývojem lesa v NP?	73,4	82,2	-8,8
... s kvalitou gastronomie v NP?	72,7	75,6	-2,9
... s veřejnou hromadnou dopravou v NP?	67,6	87	-19,4
... s veřejnou hromadnou dopravou do NP?	64,9	70,9	-6,0
... s kvalitou veřejných záchodků v NP?	62,3	77,7	-15,4

Při srovnání dotazování v Národním parku Bavorský les 2013/2014 (Arnberger et al., 2015) s návštěvníky Národního parku Šumava se ukazuje, že u některých otázek ohledně spokojenosti se nenajdou rozdíly v odpovědích (Tab. 8). U některých otázek na spokojenost byly naproti tomu znatelné větší rozdíly ($\geq 6\%$), přičemž dotazování v Národním parku Šumava jsou obecně nespokojenější než v Národním parku Bavorský les. Pouze s upravenými trasami pro běžkaře byli návštěvníci Národního parku Šumava spokojenější. U některých otázek byli návštěvníci Národního parku Šumava ještě výrazněji nespokojeni (rozdíl $\geq 12\%$): opatření ochrany přírody v národním parku, nabídka parkovacích míst v národním parku, kvalita veřejných toalet v národním parku, veřejná hromadná doprava v národním parku.

Na otázku, co by se mohlo v návštěvnických zařízeních a nabídkách Národního parku Šumava zlepšit, bylo nejčastěji uvedeno následující: více veřejných toalet (33x) a jejich lepší úklid (10x), více parkovacích míst (30x) a více nezaplatněných/cenově výhodnějších parkovacích míst (9x), veřejná hromadná doprava v národním parku (častější spojení, celoroční provoz), (21x), lepší jídlo v gastronomii (15x), lepší management kůrovce (11x), lepší údržba cest (11x), zmírnění omezení přístupu (10x), lepší úprava lyžařských tras (10x), více košů na odpadky (9x).

Nocující hosté byli signifikantně více spokojeni v porovnání s místními, „chalupáři“ a jednodenními hosty. Pouze při otázce na kvalitu akcí v národním parku byli místní obyvatelé a jednodenní návštěvníci signifikantně spokojenější než nocující hosté a „chalupáři“.

3.2.2.5 Co se návštěvníkům na Národním parku Šumava obzvlášť líbí

Na otázku, co se návštěvníkům na národním parku líbí, byly nejčastější spontánní odpovědi: (nedotčená) příroda (487x), klid (221x), krajina (77x), (Obr. 3).

I po zařazení odpovědí do nadřazených kategorií patřila k těm nejčastějším odpovědím shodná témata: příroda (630x), klid/odpočinek (248x), krajina (113x).

Také při dotazování v Národním parku Bavorský les 2013/2014 (n = 982, možnost více odpovědí) bylo nejčastěji v nadřazených kategoriích jmenováno: příroda (670x) a klid/odpočinek (230x), (Arnberger et al., 2015).

3.2.2.6 Co se návštěvníkům na Národním parku Šumava nelíbí

Na otázku, co se návštěvníkům na Národním parku Šumava nelíbí, odpověděla více než jedna třetina (34,9 %) „mě se líbí všechno“. Ostatní (65,1 %) uvedli nejčastěji bez předem dané odpovědi „příliš mnoho lidí“ (126x), odpadky (48x), chování návštěvníků (42x) a stavební činnost v národním parku (41x), (Obr. 4).

I po zařazení odpovědí do nadřazených kategorií je zřejmé, že „další návštěvníci“ ruší nejvíce (217x), teprve potom následují poznámky k managementu (126x) a k cestám/stezkám (101x).

Managementová opatření:

Kvalita veřejných toalet

■ Nejméně byli návštěvníci spokojeni s kvalitou veřejných toalet. Vylepšení stávajících toalet (v současnosti 45 toaletních zařízení na 15 různých místech), případně přeměna na kompostovatelné toalety, doplnění parkovišť o toaletní zařízení a kontejnery na odpad.

Místní hromadná doprava

Důvodem poměrně nízké úrovně spokojenosti s místní hromadnou dopravou do/v NP Šumava je nedostatečná nabídka spojů z důvodu malého množství finančních prostředků, které jsou k dispozici.

- Dotace veřejné hromadné dopravy vyššími poplatky za parkování.
- Zvyšování atraktivity dopravy, např. vytvořením trvalé nabídky (nejméně během prázdnin).
- Intenzivnější propagace veřejné hromadné dopravy.

Nízká spokojenost návštěvníků s gastronomií

- Rozšíření partnerského programu národního parku pro zajištění kvality.
- V případě potřeby zavedení certifikace pro stravovací zařízení.

Tríjezerní slat! (Foto: Josef Štemberk)

Relativně časté jmenování stavební činnosti jako rušivého faktoru skutečně odráží zvýšenou stavební činnost v národním parku. V současné době se po odsouhlasení územních plánů v některých obcích staví nové domy a infrastruktura, protože výstavba infrastruktury byla v posledních 40 letech poněkud opomíjena.

Turisté (nocující a jednodenní hosté) uvedli, že v průměru s 90,1 % jistotou opět Národní park Šumava v následujících 5 letech navštíví. Ve srovnání s tím návštěvníci Národního parku Bavorský les uvedli jen s 82,3 % jistotou, že „svůj“ NP navštíví (Arnberger et al., 2015).

3.2.2.10 Sounáležitost s územím Národního parku Šumava

Sounáležitost s územím popisuje emoční spojení člověka s určitým geografickým územím. V rámci tohoto dotazování byly zjišťovány komponenty místní identity (emoční propojenost) a závislosti na místě (účelové propojení), (Williams, Vaske, 2003), a to pomocí následujících výroků (Obr. 5).

Největší souhlas (přes 90 %) získaly výroky „rád/a navštěvuji národní park Šumava“ (96,8 %) a „kdybych již (teoreticky) nemohl/a navštěvovat území Národního parku Šumava, bylo by mi to velmi líto“ (90,7 %). Rovněž přes 80 % souhlasilo s výrokem „území Národního parku Šumava je pro mě něčím speciálním“ a „území Národního parku Šumava pro mě velmi mnoho znamená“ (82,2 %).

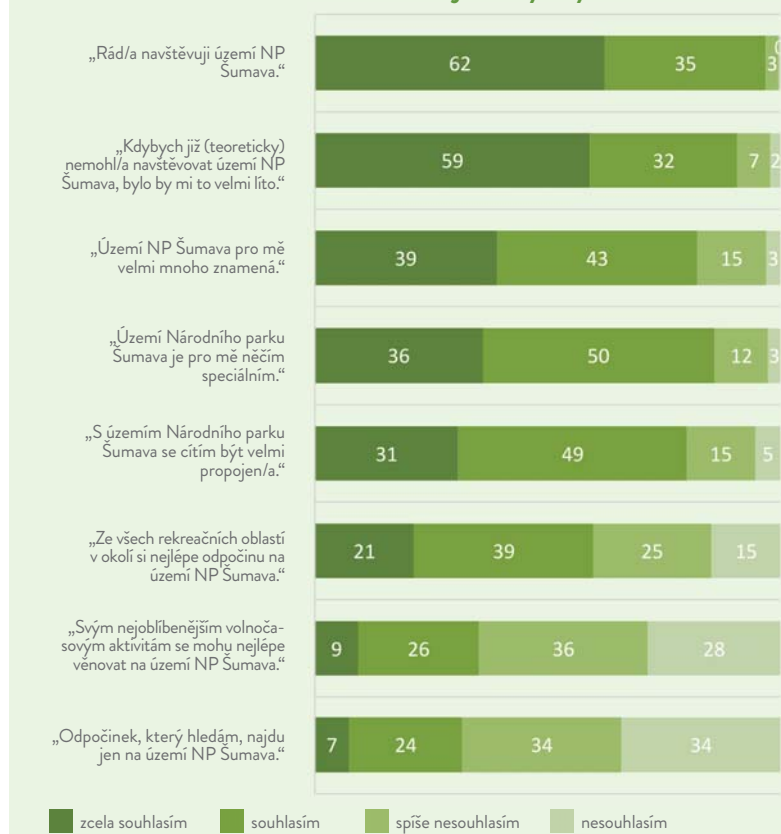
Tabulka 9: Otázky k národním parkům, kategorie souhlasím zcela/spíše souhlasím na stupnici 1 = zcela souhlasím až 5 = nesouhlasím, údaje v procentech, *jen pro místní/chalupáře, n = 230-985

Souhlas s výroky k národnímu parku Součet kategorií: souhlasím zcela + spíše souhlasím	Národní park Šumava	Národní park Bavorský les	Rozdíl
NP chrání vzácné druhy živočichů a rostlin a jejich životní prostor.	96,0	97,8	-1,8
Zřízení NP Šumava, resp. NP Bavorský les považuji za smysluplné.	94,7	95,3	-0,6
Zřizování národních parků považuji za smysluplné.	93,9	94,5	-0,6
NP Šumava, resp. NP Bavorský les mi přináší jedinečný přírodní zážitek.	91,3	85,4	+5,9
Úkolem NP je zachovat, resp. obnovit přírodní krajinu v co nejpůvodnější podobě.	90,3	94,6	-4,3
V NP Šumava, resp. NP Bavorský les lze akceptovat omezení využití k rekreačním účelům z důvodu ochrany přírody.	83,5	87,5	-4,0
V NP Šumava, resp. NP Bavorský les by měla mít ochrana přírody přednost před ostatními způsoby využívání.	82,0	79,8	+2,2
Úkolem NP je poskytovat nabídku environmentálního vzdělávání.	79,6	90,7	-11,1
Turistika mimo značené cesty má negativní vliv na faunu a flóru NP Šumava, resp. NP Bavorského lesa.	76,7	87,2	-10,5
NP Šumava, resp. NP Bavorský les zvyšuje kvalitu života v regionu. *	76,6	81,1	-4,5
Národní park zvyšuje kvalitu života v regionu.	74,7	88,9	-14,2
NP umožňuje vysokou kvalitu rekreace.	73,7	93,2	-19,5
NP Šumava, resp. NP Bavorský les má pozitivní vliv na ekonomický vývoj regionu. *	72,6	76,4	-3,8
Existence suchých stromů s mladými odrůstajícími stromky pod nimi je podle mého názoru zvláště zajímavým a atraktivním jevem v NP Šumava, resp. v NP Bavorský les.	54,0	75,8	-21,8
V Česku, resp. v Německu by mělo být vytvořeno ještě více NP.	50,8	68,7	-17,9

Obrázek 4: Co se návštěvníkům na Národním parku Šumava nelíbí (otevřená otázka), možnost více odpovědí, n = 599, počet odpovědí = 828, sestaveno s pomocí WordArt.com

Nakolik souhlasíte s následujícími výroky?

Obrázek 5: Souhlas s výroky ohledně sounáležitosti s územím NP, údaje v procentech, n = 968-986

Sounáležitost s územím Národního parku Šumava byla vyšší u místních obyvatel a „chalupářů“, než u nocujících hostů. Při otázkách na identitu a propojení s místem mají místní obyvatelé a „chalupáři“ hlubší identitu a propojení s místem než nocující hosté.

3.2.2.11 Informační zdroje

Návštěvníci nejčastěji čerpali informace o Národním parku Šumava z turistických map (47 %), od přátel, známých a rodiny (46,3 %), na webových stránkách NP (44,3 %) a prostřednictvím letáků, prospektů, brožur (39 %).

Hraniční chodník. (Foto: Josef Štemberk)

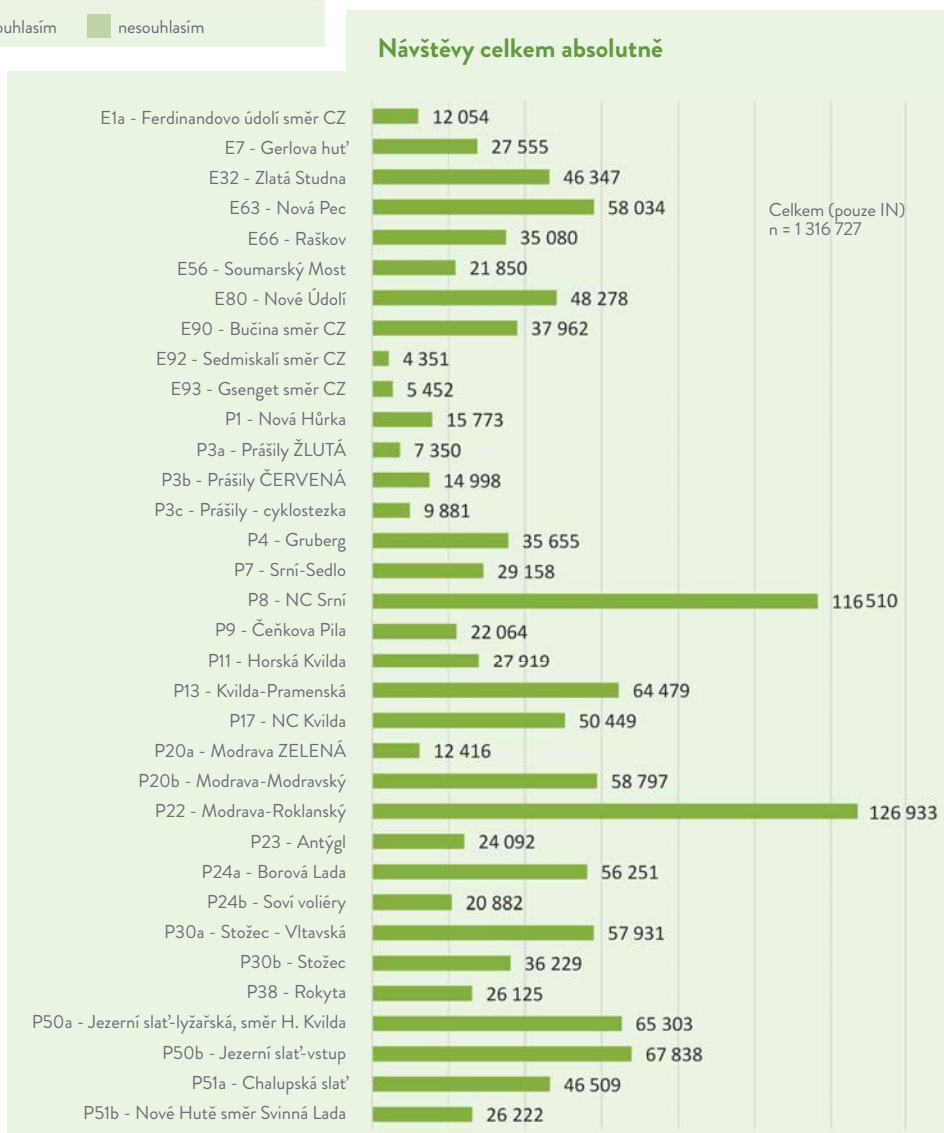
3.2.2.12 Výsledky ze získaných tras výletů

Trasy poskytnuté návštěvníky byly převedeny do geografických dat a spojeny s výsledky dotazování. To umožňuje analyzovat prostorové rozložení různých skupin návštěvníků. Z důvodu nedostatku místa neuvádí tato zpráva podrobné výsledky. Místo toho jsou obecné výsledky uvedeny pouze stručně.

Severní část národního parku byla obecně využívána intenzivněji než jižní část. Nejintenzivněji využívané stezky byly v centrech Prášíly, Modrava, Horská Kvilda, Kvilda, Borová Lada, Stožec a Nová Pec. Zejména v oblasti Srní, Modravy, Horské Kvildy a Bučiny byla velmi hustá trasa. Téměř všechny cesty v těchto místech byly velmi intenzivně využívány. V okolí ostatních center se návštěvníci soustředili na maximálně polovinu cestní sítě. Většina návštěvníků zjevně jela dovnitř národního parku, protože okrajové stezky byly využívány málo nebo skoro vůbec. Výjimkou byly trasy začínající u Železné Rudy, Rejštejnu, Hartmanic a Nové Pece.

Trasy nocujících hostů, jednodenních hostů, chatařů a místních obyvatel se lišily jen nepatrně. Rozdíly jsou vysvětleny v celkové zprávě „Základní sběr: Výsledky dotazování návštěvníků 2017/18 v Národním parku Šumava“.

Návštěvy celkem absolutně

Obrázek 6: Přehled všech návštěv/místo počítaných jedním směrem, n = 1 316 727

3.2.3 Výsledky sčítání návštěv

3.2.3.1 Návštěvy zaznamenané sčítači

34 automatických sčítačů zaznamenalo celkem 1 316 727 platných vstupů (včetně dvojitých záznamů) do národního parku (pro výpočet návštěv se analyzuje pouze jeden směr). Nejnavštěvovanější místo za celý rok bylo P22 – Modrava-Roklanský s 126 933 návštěvami, což odpovídá 9,6 % všech návštěv. Druhým nejnavštěvovanějším místem bylo Návštěvnícké centrum/vlíčí výběh Srní (116 510 návštěv) s 8,8 % z celkového počtu návštěv. Místo P50b – Jezerní slat'-vstup zaznamenalo 5,2 % z celkových návštěv a bylo na třetím místě ze všech sčítacích míst. Nejméně navštěvovanými místy byly za celý rok oba hraniční přechody E92 – Sedmiskalí a E93 – Gsenget s přibližně 5 000 návštěvami směrem do Národního parku Šumava (Obr. 6).

V průběhu roku je vidět intenzivní využití během letních prázdnin v měsících červenec a srpen. Během tohoto období bylo napočítáno 38 % všech návštěv za rok. V jarních a letních měsících (začátkem dubna až koncem září 2018) bylo napočítáno 69,5 % z celkového počtu návštěv. Vrchol roku s největším počtem měsíčních návštěv byl v červenci, počet návštěv v srpnu byl jen mírně nižší. V zimě byl nejrušnějším měsícem únor s 4 000 návštěvami za den (Obr. 7).

V průběhu týdne byly nejrušnější soboty s průměrným počtem 5 300 návštěv. Neděle a svátky byly také silně navštěvovány s přibližně 4 500 návštěvami. V pracovních dnech bylo zaznamenáno průměrně okolo 3 000 návštěv (Obr. 8).

Obrázek 8: Přehled všech návštěv počítaných jedním směrem za každý den v týdnu a svátek (celkem 13 státních svátků), n = 13 114

Nejrušnějším dnem na všech místech dohromady byla sobota 7. července 2018 s 13 114 návštěvami. Nejrušnějším dnem na jednom místě byla sobota 10. února 2018 na lokalitě P50a – Jezerní slat'-lyžařská s 1 528 návštěvami. Nejrušnějším pracovním dnem na jednom místě byl 29. prosinec 2017, také na lokalitě P50a – Jezerní slat'-lyžařská, s 1 328 návštěvami.

Podíl návštěv během dne prudce stoupá od 8:00. S 31 % z celkového denního počtu návštěv je nejintenzivnější doba využití národního parku mezi 10:00 a 12:00 hodinou. Od cca 20:00 nevstupoval do Národního parku Šumava téměř žádný návštěvník.

Tabulka 10: Přehled celkového počtu návštěv (24. 11. 2017-23. 11. 2018), *vstupy se žádným nebo malým využitím (nesčítalo se – stanovil se počet čtyř návštěv za den po celý monitorovací rok, 1 vstup pouze zima)

Data ze sčítání	návštěvy
sčítače bez dvojitých záznamů	1 272 433
extrapolace sčítání personálem	713 739
Další vstupy*	
20 vstupů s velmi malým využitím	28 096
5 dalších hraniční přechodů	7 300
Suma	2 021 568

Obrázek 7: Přehled všech návštěv/měsíc počítaných jedním směrem, n = 13 114

3.3 Modul 1 – Informace pro návštěvníky

3.3.1 Metodika

Níže jsou stručně uvedeny zvláštnosti tohoto dotazování. Obecné vysvětlení celé metodiky lze nalézt v kapitole 2.

3.3.1.1 Dotazování návštěvníků

Cílem standardizovaného Face-to-Face-dotazování bylo kromě jiného zjištění využívání informačních zdrojů, spokojenosti se stávající informační nabídkou, ale i potenciál vylepšení nabídky vzdělávacích a informačních materiálů.

Silně strukturovaný dotazník zahrnoval jak uzavřené, tak otevřené otázky a byl k dispozici v češtině a němčině. Dotazníky obou národních parků byly až na několik specifických témat shodné. Délka dotazování se pohybovala okolo 15 minut.

Celkem bylo dotázáno 786 osob, v Národním parku Šumava to bylo 392 osob a v Národním parku Bavorský les 394 osob. Dotazování probíhalo na 27 návštěvnických vytyčených místech, přičemž 9 stanovišť se nacházelo v Národním parku Bavorský les a 18 stanovišť v Národním parku Šumava.

Zástup turistů pod vrcholem Luzného. (Foto: Florian Porst)

3.3.1.2 Dotazy návštěvníků u informačních pultů

Od 1. ledna 2018 do 31. prosince 2018 zaznamenávali zaměstnanci návštěvnických zařízení národního parku, servisních budov parkovišť a v Bavorsku i v turistických informačních střediscích v okolních obcích dotazy návštěvníků. Průzkum proběhl na celkem 21 různých místech (Bavorský les: 14 lokalit, Šumava: 7 lokalit). Dotazy byly zaznamenávány jak u pultů, tak po telefonu příslušného zařízení. Emaily se připočítávaly k telefonickým dotazům. Za dotaz se považovala každá otázka, každé přání, každá stížnost a každý problém. Pomocí standardizovaného seznamu dotazů byly dotazy pro každé zařízení přiřazeny kalendářnímu týdnu. Jeden seznam byl používán u pultu a jeden pro telefonické dotazy. Kromě toho byl učiněn pokus, rozlišit dotazy německy a jinak mluvících návštěvníků. Používaly se jiné seznamy pro léto (9. dubna až 30. září, 15. až 39. kalendářní týden, bez sněhu) a zimu (1. října až 8. dubna, 40. až 14. kalendářní týden, se sněhem).

Dotazy byly přiřazeny definovaným kategoriím, které byly upraveny v závislosti na ročním období a místě průzkumu, a proto se mírně lišily. Kategorii bylo celkem 117, z toho 80 v kategorii „otázky a přání“ a 37 pod „stížnosti“. Dotazy, které nemohly být zařazeny do těchto kategorií, byly v příslušném dotazníku označeny jako „další dotazy“, přičemž byly také rozděleny na „otázky a přání“ a „stížnosti“.

Informační tabule seznamují s přírodou národního parku. (Foto: Daniela Blöchingen)

3.3.2 Výsledky dotazování návštěvníků

Vybrané výsledky dotazování návštěvníků jsou uvedeny níže.

3.3.2.1 Znalosti o národním parku

Jeden z prvních tematických okruhů dotazníku byl věnován vědomostem o příslušném národním parku. Důraz byl kladen na znalost cílů, motta a pravidel chování.

3.3.2.2 Znalost cílů národního parku

Při položení otevřené otázky o cílech národních parků je na obou stranách hranice zřejmé, že se chráněným územím daří úspěšně zprostředkovat své hlavní cíle návštěvníkům. Jak dotázaní v Česku, tak v Bavorsku, uváděli nejčastěji jako cíle: „ochrana přírody“ a „zachovat les/přírodu“.

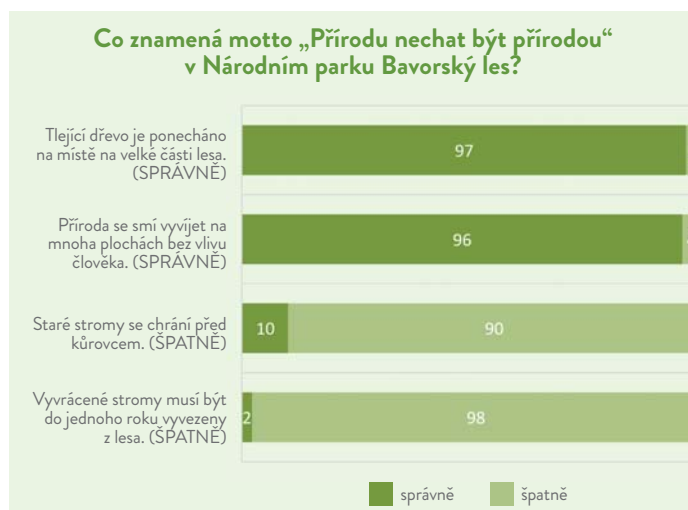
3.3.2.3 Znalost motta „Přírodu nechat být přírodou“ (Natur Natur sein lassen) v Národním parku Bavorský les

Uzavřenou otázkou na realizaci motta „Přírodu nechat být přírodou“ mělo být vyhodnoceno, jestli návštěvníci ví, jak se v národním parku realizuje koncept ochrany procesů. K pozitivním výsledkům určitě patří, že návštěvníci národního parku z velké části vědí, jak je procesní ochrana v národním parku naplňována.

Téměř všichni respondenti Národního parku Bavorský les tak uměli správně odpovědět na otázky o mottu „Přírodu nechat být přírodou“. 95 % jich vědělo, že ...

- tlející dřevo je na velké části NP ponecháváno v lese (97,0 %),
- se příroda smí vyvíjet na velkých plochách bez vlivu člověka (96,2 %),
- se vyvrácené stromy nemusí vyvézt z porostu do jednoho roku (97,7 %).

90 % respondentů také vědělo, že staré stromy nejsou chráněny před kůrovcem (Obr. 9).

Obrázek 9: Znalost motta „Přírodu nechat být přírodou“ (Natur Natur sein lassen), otázka jen pro návštěvníky NP Bavorský les, údaje v procentech, n = 394

Managementová opatření:

Výsledky ukazují, že správa národního parku úspěšně informuje místní obyvatele i turisty o cílech národního parku a ochraně přírodních procesů, které v něm probíhají. Opakováním dotazování lze v budoucnu pravidelně hodnotit informační činnost národního parku a rozpoznat změny ve vědomostech návštěvníků.

3.3.2.4 Znalost pojmu „ochrana přírodních procesů“ v Národním parku Šumava

Protože v Národním parku není motto „Přírodu nechat být přírodou“ používané, byla jeho návštěvníkům položena otázka o významu pojmu „ochrana přírodních procesů“. Jen o něco více než polovina (52,6 %) dokázala uvést konkrétní odpověď, ostatní respondenti

příroda ponechaná sobě sama
znečištění nouzová nocoviště
uchování vod neodlesňovat
šikana neporušená příroda stavbami
regulovat stavební činnost chování lidí
udržení přírodních procesů
ochrana životního prostředí chránit kůrovce
pozorování přirozeného vývoje zachování území
žádné zásahy média hospodářství
přiměřené zásahy obnova lesů zachování ekosystémů
zachování lesů předpisy
lesní hospodářství minimální zásahy ochrana druhů
ochrana přírody
chránit lesy zásah proti kůrovci ochrana zvířat
ochrana genius loci
čistota zachování původnosti

Obrázek 10: Znalost pojmu „ochrana přírodních procesů“ v Národním parku Šumava, otázka jen pro návštěvníky NP Šumava, n = 238 (141 osob uvedlo: „Nevím.“), počet výroků = 248, sestaveno s pomocí WordArt.com

Managementová opatření:

- Rozšíření školení pro multiplikátory, jako jsou učitelé
- Doplnění učebních osnov: tematizace různých kategorií chráněných území, vysvětlení cíle národního parku „Přírodu nechat být přírodou!“, resp. ochrany přírodních procesů
- Zapojení dalších médií, např. šíření informací jejich vložením do populárních televizních seriálů, informace na pivních etiketách atd.
- Značené cesty rozšířit o malé naučné stezky nebo informační prvky, které sdělují informace o ochraně procesů
- Vylepšení stávajících informačních tabulí, intenzivnější zaměření na ochranu procesů
- Posílení toku informací prostřednictvím různých digitálních médií: např. vlastní aplikace národního parku, zprostředkování informací na webovém portálu Mapy.cz (např. informace o zajímavých místech, o pravidlech vstupu do zvláště citlivých oblastí – ideálně oznámení prostřednictvím GPS)
- Lepší spolupráce s obcemi – propagace akcí národního parku prostřednictvím jejich webových stránek a např. místních rozhlasových a televizních stanic

V přírodních lesích se toho dá hodně objevit.
(Foto: Daniela Blöching)

si pod tímto pojmem neuměli nic představit nebo vůbec neodpověděli. Nejčastěji si dotázaní s pojmem ochrana přírodních procesů spojovali „žádné zásahy“ (78x) a „zachování přírodních procesů“ (28x), (Obr. 10).

3.3.2.5 Zdroje informací k mottu a cílům národních parků

Ti návštěvníci, kteří odpověděli na otázky k cílům a k mottu národního parku, byli dále tázáni prostřednictvím otevřené otázky, odkud své znalosti mají. Zde se ukázaly značné rozdíly mezi dotázanými obou národních parků. U Národního parku Bavorský les bylo uváděno více různých zdrojů, a i v absolutních číslech bylo výrazně více odpovědí od návštěvníků Národního parku Bavorský les (Bavorský les: 650 pojmů, Šumava: 384 pojmů. Bylo možností více odpovědí.)

Managementová opatření:

Klasická média, jako jsou noviny, tisk, brožury a informační tabule v terénu mají stále velký význam pro zprostředkování cílů národního parku a informací o ochraně přírodních procesů. Internet hraje spíše podřízenou roli.

- Podpora filmové a televizní produkce jako důležitého média
- Zahnutí tématu „chráněná území“ do učebních osnov
- Rozšíření spolupráce se školami (např. rozšíření programu partnerských škol národního parku do větší a širší spolupráce s národním parkem)
- Lepší komunikace cílů a ochrany přírodních procesů na výstavách v zařízeních národních parků

Obrázek 12: Původ znalostí o cílech Národního parku Šumava a o pojmu „ochrana přírodních procesů“, otázka jen pro návštěvníky NP Šumava, n = 250, počet výroků = 384, sestaveno s pomocí WordArt.com

Národní park Bavorský les

Jako nejdůležitější informační zdroj ke znalostem o mottu a cílech Národního parku Bavorský les byla nejčastěji uvedena televize (75x). I když speciální informace o Národním parku Bavorský les nebývají často ve vysílání, má jejich obsah očividně trvalý efekt. Navíc pravděpodobně může Národní park Bavorský les obecně profitovat ze zpráv o národních parcích ze světa. Jako další důležité zdroje informací byly uvedeny tištěné výstupy: „brožury“ (67x) a „noviny“ (57x). Také informační tabule v terénu (55x) hrají důležitou roli při zprostředkování motta a cílů národního parku. Další zařízení a nabídky národního parku (infocentra, návštěvník dům Hans-Eisenmann-Haus, doprovody atd.) byly jmenovány spíše zřídka. Rovněž „škola“ jako informační zdroj hraje spíše vedlejší roli (Obr. 11).

Národní park Šumava

Na rozdíl od Národního parku Bavorský les hrála „škola“ jako informační zdroj v Národním parku Šumava (87x) tu nejdůležitější roli při znalosti cílů a motta národního parku. Jako druhý nejčastější zdroj byla jmenována „televize“ (44x) a následovala „rodina“ (39x), (Obr. 12).

Obrázek 11: Původ znalostí o cílech a o mottu Národního parku Bavorský les, otázka jen pro návštěvníky NP Bavorský les, n = 349, počet výroků = 650, sestaveno s pomocí WordArt.com

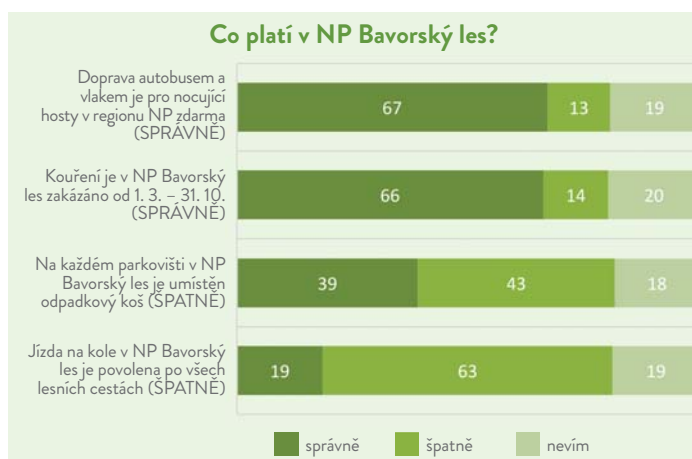
3.3.2.6 Znalost pravidel chování, veřejné dopravy a infrastruktury v národním parku

S předloženými možnostmi odpovědí, které byly z části správné a částečně špatné, jsme se pokusili zjistit, do jaké míry jsou návštěvníkům národních parků známa pravidla chování a důležitá fakta o hromadné veřejné dopravě a o infrastruktuře v národním parku.

Národní park Bavorský les

Jak je vidět na obrázku 13, většina dotázaných návštěvníků Národního parku Bavorský les znala uvedená pravidla chování: Přibližně dvě třetiny dotázaných věděly, že „kouření je v Národním parku Bavorský les zakázáno od 1. 3. – 31. 10.“ (66,2 %). Také výrok, že „jízda na kole je v Národním parku Bavorský les povolena na všech lesních cestách“, dokázalo 62,7 % dotazovaných vyhodnotit jako chybný. Více než dvě třetiny návštěvníků věděly, že „doprava autobusem a vlakem je pro nocující hosty národního parku zdarma“ (67,2 %). Když se na výsledky podíváme z druhé strany, tak vidíme, že vždy asi jedna třetina dotazovaných pravidla chování neznala, resp. nevěděla o možnostech veřejné hromadné dopravy. Naproti tomu pouze 42,6 % dotázaných vědělo, že odpověď „na každém parkovišti v Národním parku Bavorský les je umístěn odpadkový koš“ je chybná. Skutečnost, že odpadků se v národním parku zbavit nedá, tedy většina návštěvníků neznala.

Za pozornost také stojí skutečnost, že zhruba pětina dotázaných u všech odpovědí uvedla „nevím“.

Obrázek 13: Znalost pravidel chování v Národním parku Bavorský les, otázky jen pro návštěvníky NP Bavorský les (NP BL), údaje v procentech, n = 391-394

Managementová opatření:

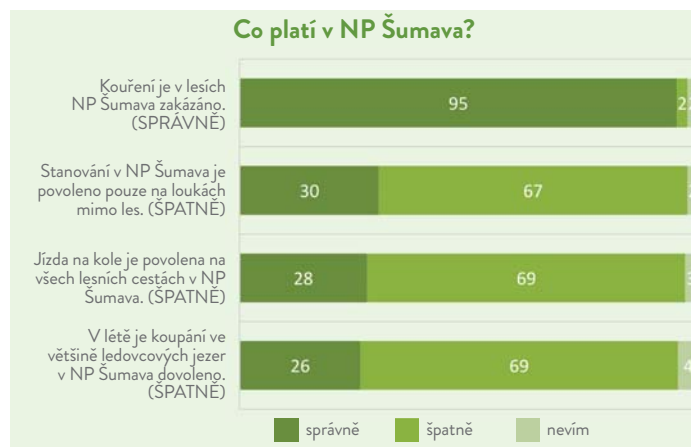
- Lepší propagace bezplatné ekologické jízdenky pro nocující hosty, školení/zvyšování povědomí multiplikátorů
- Lepší komunikace (časově omezeného) zákazu kouření, také vůči místním obyvatelům, např. zapojením do standardních informačních materiálů, jako jsou brožury, informační místa atd., informace o zákazu kouření v digitálních médiích (domovská stránka, aplikace...)
- Lepší zprostředkování pravidel pro cyklisty, lepší viditelnost zákazových značek
- Lepší informace o předcházení vzniku odpadů, recyklaci a neexistenci možností likvidace odpadků v národním parku, zvyšování povědomí o problému s odpady v přírodě (např. odkazem na dobu rozkladu, jedovaté látky atd.)

Národní park Šumava

Také většina dotázaných návštěvníků Národního parku Šumava znala dotazovaná pravidla chování. Téměř všichni návštěvníci (95,4 %) věděli, že je v Národním parku Šumava zakázáno kouřit. Tento zákaz vyplývá z Lesního zákona a má celostátní platnost, tedy ve všech lesích v ČR je obecně zakázáno kouření, a to na rozdíl od Bavorska, po celý rok! Následující pravidla chování vždy dokázaly asi dvě třetiny dotázaných správně označit jako „ŠPATNĚ“ (Obr. 14):

- Jízda na kole je povolena na všech lesních cestách v NP Šumava. (69,4 %)
- V létě je koupání ve většině ledovcových jezer v NP Šumava dovoleno. (69,3 %)
- Stanování v NP Šumava je povoleno pouze na loukách mimo les. (67,3 %)

Na rozdíl od Národního parku Bavorský les hrála možnost odpovědi „nevím“ velmi malou roli.

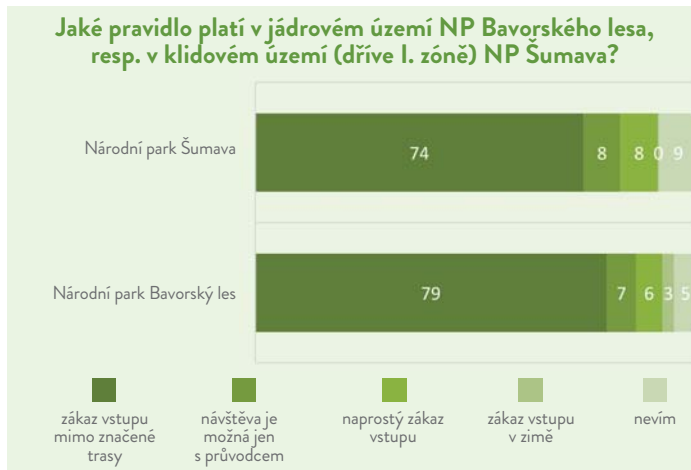

Obrázek 14: Znalost pravidel chování v Národním parku Šumava, otázky jen pro návštěvníky NP Šumava, údaje v procentech, n = 391-392

3.3.2.7 Zákaz vstupovat mimo značené cesty – srovnání národních parků

Uzavřenou otázkou bylo zjišťováno, jak dobře znají návštěvníci národních parků omezení vstupu vyplývající ze zákona, a to formou zákazu vstupu mimo značené trasy v určitých částech národních parků. Předloženo bylo několik možností odpovědi.

Přibližně tři čtvrtiny dotazovaných věděly, že v jádrové oblasti Národního parku Bavorský les (79,4 %), resp. v klidovém území (dříve I. zóně) Národního parku Šumava (74,3 %) platí zákaz vstupovat mimo značené cesty, 21, resp. 26 % na otázku neodpovědělo správně (Obr. 15).

Obrázek 15: Znalost pravidel v jádrovém území NP Bavorského lesa, resp. klidovém území (v době dotazování ještě I. zóně) NP Šumava, údaje v procentech, n = 783

Odstavné plochy jsou v létě plné aut návštěvníků. (Foto: Florian Porst)

3.3.2.8 Informační zdroje

Blok otázek s několika uzavřenými a polootevřenými otázkami si kladl za cíl vyhodnotit, odkud návštěvníci získávají informace. Prioritně šlo o znalost a využívání různých informačních kanálů a také jejich využití.

3.3.2.8.1 Získávání informací pomocí chytrého telefonu

Přímou otázkou bylo zjišťováno, zda návštěvníci národních parků vlastní chytrý telefon. Pokud tomu tak bylo, byli dále tázáni, jestli ho během svého pobytu využívali k získávání informací o daném území. Rozsáhlé dotazování mělo zabránit tomu, aby nebylo započítáno využívání chytrého telefonu, které nebylo určeno k zjišťování informací o území. Telefonování, zjišťování času a fotografování se nepočítalo. Podíl návštěvníků vlastnících chytrý telefon byl s 80 % v obou národních parcích srovnatelný. Bylo zjištěno, že ten, kdo vlastní chytrý telefon, ho také s sebou nosí.

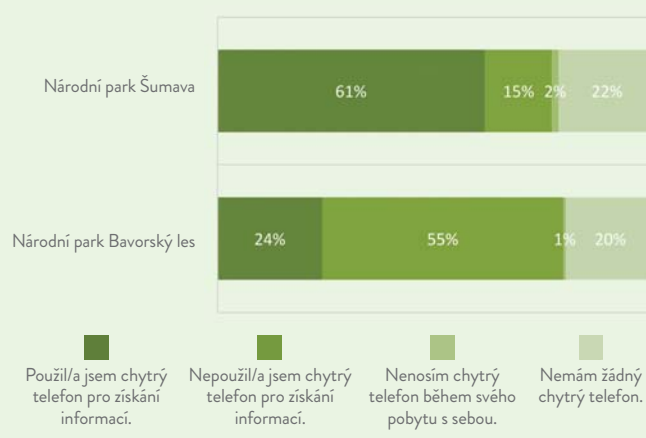
Podíl lidí, kteří během svého pobytu získávají pomocí chytrého telefonu informace o území, byl významně a signifikantně vyšší v Národním parku Šumava (61 %) než v Národním parku Bavorský les (24 %), (Obr. 16). Rozdíly se dají zdůvodnit jednak nižším průměrným věkem v Národním parku Šumava, a pravděpodobně také tím, že v ČR hraje velkou roli vysoká oblíbenost aplikace Mapy.cz. Dalším důležitým faktorem by mohlo být podstatně lepší pokrytí signálem na české straně, které umožňuje aktivnější využívání chytrých telefonů.

Managementová opatření:

Oba národní parky:

- Posílit zprostředkovávání informací prostřednictvím digitálních médií
- Je možné vyřešit mnohojazyčnost v centrech národních parků pomocí chytrých telefonů (QR kódy, NFC atd.), ale vyžaduje to lepší pokrytí mobilním signálem v centrech národních parků
- Vytvořit vlastní digitální nabídku (audioprůvodce pro chytré telefony...), která cílí na mladší návštěvníky a návštěvníky ze sousední země
- Ovlivnění existujících nabídek třetích stran (např. zobrazení map na mapy.cz) v rámci digitálního přeshraničního managementu návštěvníků

Použil/a jste chytrý telefon během Vašeho pobytu v NP pro získání informací o tomto území?

Obrázek 16: Využívání chytrého telefonu k získávání informací během pobytu, údaje v procentech, n = 778

3.3.2.8.2 Dostupnost a využití informačních materiálů v rekreačním ubytování

Nocující hosté byli tázáni, zda byly v místě jejich ubytování k dispozici informační materiály o Národním parku Bavorský les, resp. o Národním parku Šumava. Toto potvrdilo 83 % dotázaných. Z nich 86,2 % uvedlo, že si tyto informační materiály přečetli či prohlédli (Obr. 11). Také přímé doporučení od zaměstnanců ubytovacího zařízení hrálo svou roli – týkalo se více než 50 % ubytovaných.

Při srovnání obou národních parků se ukazuje, že v ubytovacích zařízeních v Národním parku Bavorský les byly informační materiály k dispozici častěji (Národní park Bavorský les: 93,1 %, Národní park Šumava: 72,8 %). Osoby ubytované v Národním parku Šumava však častěji obdržely doporučení od zaměstnanců (Národní park Šumava: 58,4 %, Národní park Bavorský les: 48,2 %). Podíl respondentů, kteří si konkrétně vzpomněli na brožury „Grenzenlose Waldwildnis“ v Národním parku Bavorský les a „Vítejte v Národním parku Šumava“ v Národním parku Šumava, byl vyšší v Národním parku Bavorský les (53,1 %) než v Národním parku Šumava (42,1 %). Všechny tyto rozdíly jsou signifikantní.

3.3.2.8.3 Analogové a ostatní informační zdroje o národním parku

Na základě uzavřené otázky s předloženými možnostmi odpovědi bylo zjišťováno, jaké analogové informační zdroje návštěvníci využívají a jak moc jim byly nápomocné. Digitální informační zdroje jako internet byly dotazovány později samostatnou otázkou.

Managementová opatření:

Oba národní parky:

- Více upozornění na a vysvětlení omezeného vstupu
- Emocionální oslovení návštěvníků (vysvětlit důvody omezeného vstupu ochranou tetřevovitých atd.)
- V případě potřeby označit jádrové území jasněji a stejně na obou stranách hranice
- Vysvětlení opatření ochrany přírody a potřeby pravidel v terénu, a to nejen prostřednictvím piktogramů, komunikace prostřednictvím emocionálních zpráv
- Lepší vysvětlení používaných piktogramů v centrálních informačních bodech
- Zlepšení informací o pravidlech chování ve výchozích bodech, jako jsou parkoviště, zastávky a hraniční přechody
- Zvýšení přítomnosti strážců v oblastech citlivých na rušení

Managementová opatření:

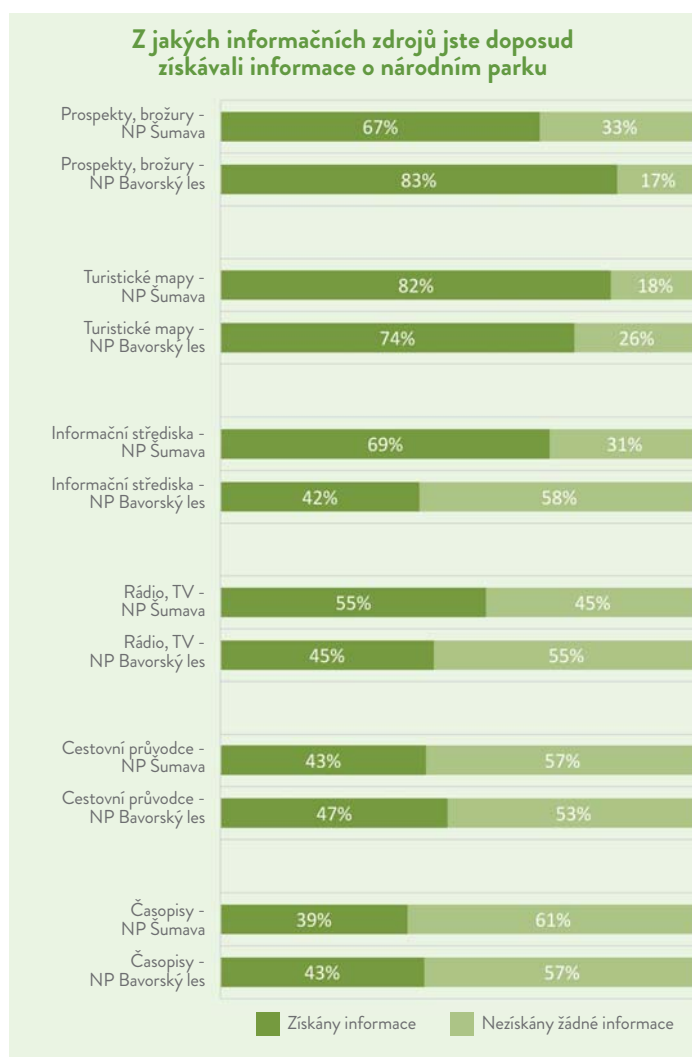
Národní park Bavorský les:

- Navýšit poskytování hlavního letáku „Grenzenlose Waldwildnis“ pro ubytovací zařízení
- Školení/senzibilizace zaměstnanců ubytovacích zařízení i mimo partnerský program národního parku

Národní park Šumava:

- Navýšit poskytování tiskových produktů národního parku
- Plošná distribuce tištěných informačních materiálů ubytovacím zařízením (nejen partnerům národního parku)
 - Nabídnout desky se všemi relevantními informačními materiály o obou národních parcích co největšímu počtu ubytovacích zařízení v regionu národního parku
 - Poskytnout časopis Šumava do každé ubytovací jednotky
- Pravidelné zaslání zpravodajů poskytovatelům ubytování

Dotazovaní návštěvníci Národního parku Šumava čerpali informace především z turistických map (81,6 %), v turistických informačních střediscích (68,8 %) a z letáků/prospektů/brožur národního parku (66,8 %), (Obr. 17).

Obrázek 17: Analogové a ostatní informační zdroje o národním parku, údaje v procentech, n = 783-784

Dotazovaní návštěvníci Národního parku Bavorský les naproti tomu uvedli na prvním místě letáky/prospekty/brožury národního parku (82,9 %), pak následovaly turistické mapy (74,0 %) a cestovní průvodce (47,4 %). Také klasické turistické informace hrály s cca 42 % relativně důležitou roli. U této otázky bylo možné uvádět více odpovědí.

Managementová opatření:

Národní park Bavorský les:

- Zachování poskytování tiskových produktů jako důležitého zdroje informací
- Posílení spolupráce s vydavateli map a zlepšení zobrazení obsahu národních parků v mapách (klidová území, značené trasy)
- Silnější propagace „vlastních“ turistických a cyklistických map Ferienregion Nationalpark Bayerischer Wald, protože mají nejlepší informace o infrastruktuře v národním parku

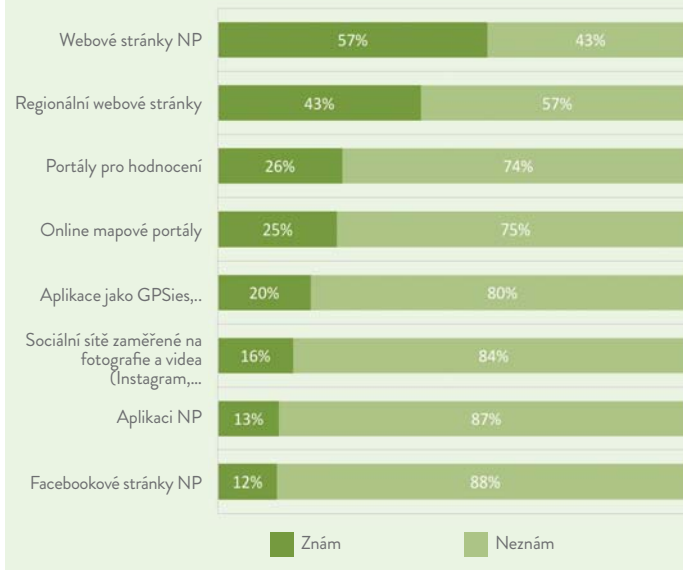
3.3.2.8.4 Digitální informační zdroje o národním parku

Dále byli návštěvníci cíleně dotazováni na využívání digitálních informačních zdrojů. Protože se otázky na digitální informační materiály u obou národních parků nepochybně lišily, je jejich vyhodnocení předloženo samostatně. Následně dojde k porovnání srovnatelných výsledků.

Národní park Bavorský les

Návštěvníci Národního parku Bavorský les byli nejprve tázáni, jaké digitální informační zdroje znají a jaké už využili k získání informací o Národním parku Bavorský les. Více než polovina dotazovaných znala webové stránky Národního parku Bavorský les (57 %), následované webovými stránkami regionu (43 %). Ty nebyly úmyslně blíže specifikovány a zahrnují více webových stránek místních turistických sdružení a spolků, např. domácí stránky Ferienregion Nationalpark Bayerischer Wald (Rekreační oblast Bavorský les). Cca čtvrtina z nich znala srovnávací portály, jako jsou Tripadvisor, Google Recenze či výletní portály o národním parku (Obr. 18). Nejméně známá byla aplikace národního parku (13 %) a facebookový profil národního parku (12 %).

Národní park Bavorský les: Které digitální informační zdroje o NP Bavorský les znáte?

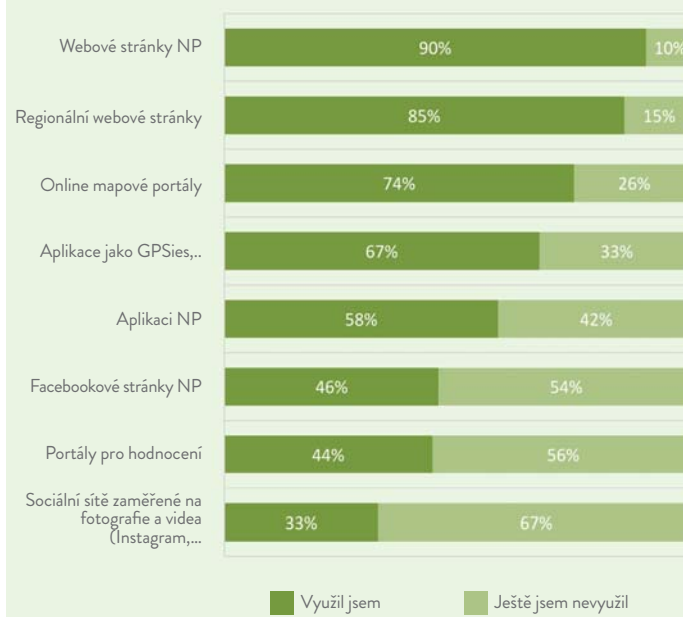
Obrázek 18: Znalost digitálních informačních zdrojů, otázky pro návštěvníky Národního parku Bavorský les, údaje v procentech, n = 378-388

Návštěvníci, kteří uvedli, že zmíněné informační zdroje znají, byli tázáni, zda je již využili (Obr. 19). 90 % osob, které znaly webové stránky Národního parku Bavorský les, je také využilo. Vysoký byl i podíl osob, které využily regionální webové stránky (85 %), online mapové portály (74 %), jakož i navigační a orientační aplikace (67 %). Pouze třetina osob, které znají sociální foto/video sítě (např. Instagram, Pinterest, Youtube), je použila k získání informací o Národním parku Bavorský les.

Národní park Šumava

V Národním parku Šumava byly nejznámější online výletové portály např. mapy.cz, maps.google.com (74 %), přičemž se ukázalo, že návštěvníci často nerozlišují mezi výletovými portály a online

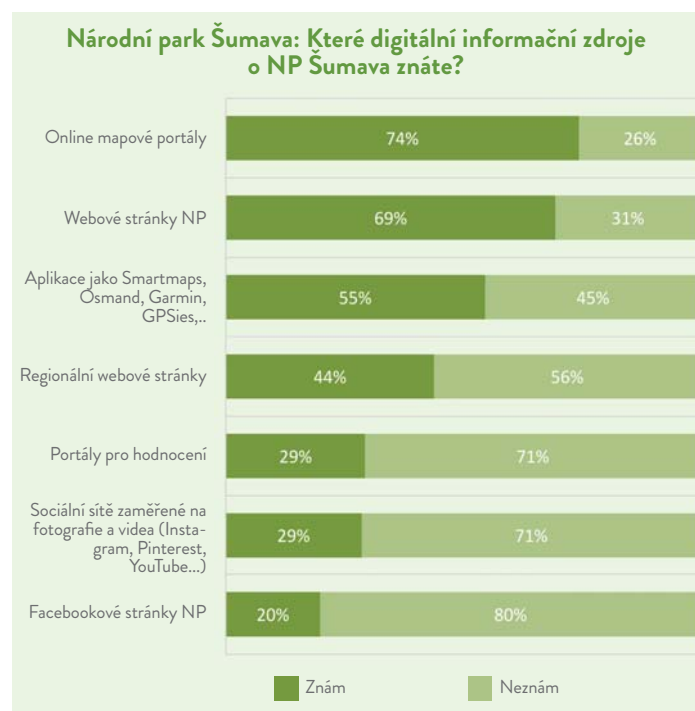
Národní park Bavorský les: Které digitální informační zdroje jste již využil/a pro získávání informací o NP Bavorský les znáte?

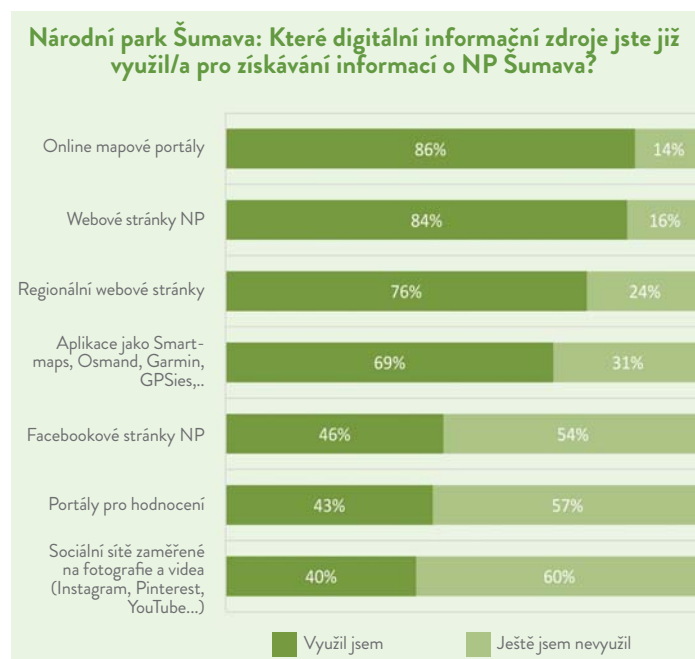
Obrázek 19: Využívání digitálních informačních zdrojů, údaje v procentech, otázky pro návštěvníky Národního parku Bavorský les a pro ty, kteří uvedli, že daný informační zdroj znají, n = 46-217

mapami. Relativně známé byly webové stránky národního parku (69 %) a aplikace s GPS (např. Smartmaps, Osmand, Garmin) – 55 %. Pouze pětina dotazovaných znala facebookový profil národního parku (Obr. 20).

Návštěvníci Národního parku Šumava, kteří uvedli, že zmíněné informační zdroje obecně znají, byli následně ptáni, zda je již využili (Obr. 21). Přes 80 % osob, které znaly online výletové portály (86 %) nebo webové stránky národního parku (84 %), je již využilo. Pouze 40 % respondentů, kteří znají sociální foto/video sítě (např. Instagram, Pinterest, Youtube), je již použilo k získání informací o národním parku.

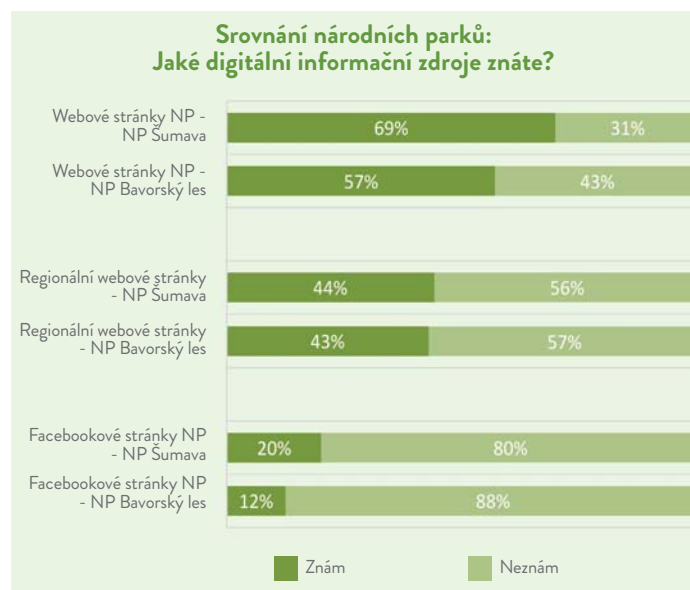
Obrázek 20: Znalost digitálních informačních zdrojů, otázky pro návštěvníky Národního parku Šumava, údaje v procentech, n = 337-383

Obrázek 21: Využívání digitálních informačních zdrojů, otázky pro návštěvníky Národního parku Šumava a pro ty, kteří uvedli, že daný informační zdroj znají, údaje v procentech, n = 70-276

Porovnání národních parků

Digitální informační zdroje byly v Národním parku Šumava mnohem více známé, než v Národním parku Bavorský les (Obr. 22). Toto potvrzuje výsledky využívání chytrého telefonu a přidává na váze zjištění, že návštěvníci Národního parku Šumava obecně více inklinují k digitálním zdrojům, než návštěvníci Národního parku Bavorský les. Rozdíly ve znalostech webových stránek národního parku a facebookového profilu jsou signifikantní.

Obrázek 22: Znalost digitálních informačních zdrojů NP – srovnání obou národních parků, údaje v procentech, n = 729-771

Managementová opatření:

Národní park Bavorský les:

- Větší propagace vlastních webových stránek národního parku a jejich funkcí (výletový portál, informace o cestách...)

Oba národní parky:

- Vývoj společné aplikace národních parků, resp. rozšíření stávající aplikace o Národní park Šumava, silnější propagace aplikace
- Zvýšená spolupráce s destinačními spolky, co se týká informací poskytovaných na internetu na webových stránkách regionu
- Téma národního parku propagovat prostřednictvím třetích stran (např. vlastní návrhy túr na turistických portálech nebo informace o klidovém území v navigačních aplikacích)
- Rozšíření aktivit sociálních médií (např. Instagram v Národním parku Šumava) s cílem konkrétně informovat mladší návštěvníky

3.3.2.8.5 Známost návštěvnických zařízení a programů

V této části bylo pomocí uzavřených otázek zjišťováno, která z hlavních informačních zařízení národních parků návštěvníci znají a jestli je v posledních 3 letech navštívili.

Celkově znali dotazovaní mnohem lépe centra národního parku Lusen a Falkenstein (Bavorský les) a centra národního parku Kvilda a Srní (Šumava) než malá zařízení. Zařízení sousedního národního parku byla ale většina dotazovaných neznámá.

3.3.2.8.6 Hodnocení nabídek národních parků

Formou uzavřené otázky měli návštěvníci ohodnotit vybrané nabídky národních parků. To bylo provedeno pomocí v celém rozsahu vyjmenované pětibodové stupnice (1 = velmi dobré, 2 = spíše dobré, 3 = ani dobré, ani špatné, 4 = spíše špatné, 5 = špatné).

Přes 85 % dotazovaných návštěvníků obou národních parků ohodnotilo všechny nabídky národního parku jako velmi či spíše dobré. Nejlépe byla hodnocena kvalita center národního parku (s velmi nebo spíše dobré – NP Bavorský les: 97 % a NP Šumava: 96 %), následují informační tabule v národním parku (NP Bavorský les: 96 %, NP Šumava: 95 %) a kvalita informačních brožur národního parku (NP Bavorský les: 92 %, NP Šumava: 92 %).

3.3.2.8.7 Zlepšující návrhy pro nabídky národního parku

Na otázku, co by se mělo v informační nabídce zlepšit, odpovídali dotazovaní návštěvníci Národního parku Bavorský les, aniž by si mohli vybrat z předem daných odpovědí, nejčastěji „zlepšení značení“ (21x), „údaje v čase a vzdálenosti“ (15x), obecně „více informací“ (14x) a „zlepšení informačních tabulí“ (11x).

Rovněž respondenti v Národním parku Šumava uváděli nejčastěji „zlepšení značení“ (8x) a obecně „více informací“ (6x), navíc ještě „vylepšení webových stránek“ (6x).

3.3.2.8.8 Přání větší informovanosti k určitým tématům

Na otevřenou otázku ohledně přání po dalších informacích k určitým tématům odpovědělo pouze 39 dotazovaných, tedy 10 %. Tito respondenti by v Národním parku Bavorský les měli raději více informací k určitým tématům. Nejčastěji jmenovali „zvířata“, obecně „více informací“ a „historii“.

Tázání návštěvníci Národního parku Šumava, kteří by k určitým tématům rádi měli více informací (n = 97), jmenovali nejčastěji „kůrovce“, „zvířata“ a „historii“.

3.3.2.9 Otázky k sousednímu Národnímu parku Šumava, resp. Bavorský les

Na konci dotazníku následoval krátký dotazovací blok k příslušnému sousednímu národnímu parku. Nejprve bylo zjišťováno, zda dotazovaní již někdy sousední národní park navštívili.

3.3.2.9.1 Návštěva sousedního národního parku

46 % respondentů v Národním parku Šumava navštívilo již dříve Národní park Bavorský les. Pouze 32 % respondentů z Národního parku Bavorský les navštívilo dříve Národní park Šumava. 12 % návštěvníků Národního parku Bavorský les dokonce Národní park Šumava vůbec neznalo. Ve srovnání s nimi jen 1 % návštěvníků Národního parku Šumava neznalo Národní park Bavorský les (Obr. 23). Tyto rozdíly jsou signifikantní.

3.3.2.9.2 Využívání informačních zdrojů o sousedním národním parku

Čeští návštěvníci, kteří uvedli, že znají nebo již dokonce navštívili sousední Národní park Bavorský les, byli následně tázáni, zda si již o sousedním národním parku vyhledali informace. Cca dvě třetiny těchto respondentů (67,2 %) uvedly, že již takové informace získaly. Nejčastěji využívaným informačním zdrojem byly mapy, letáky/prospekty/brožury sousedního národního parku a webové stránky sousedního národního parku.

Obrázek 23: Návštěva sousedního Národního parku Šumava, resp. Bavorský les, údaje v procentech, n = 782

V Národním parku Bavorský les byli návštěvníci, kteří již navštívili Národní park Šumava, tázáni z důvodu nesprávně podmíněného dotazování pouze na zdroje informací a znalosti zařízení pro návštěvníky a nabídky sousedního národního parku. Kvůli špatnému podmínění otázek byl vzorek na bavorské straně výrazně menší a data bohužel nejsou jednoduše srovnatelná. Mezi nejdůležitější zdroje informací zde však patřily také turistické mapy, letáky/prospekty/brožury a webové stránky sousedního národního parku.

Managementová opatření:

Oba národní parky:

- Podpora přeshraniční výměny prostřednictvím větší propagace a informací o sousedním národním parku, např. formou přeshraničních informačních modulů v informačních střediscích, více informací o sousedním národním parku na domovské stránce národního parku, rozšíření aplikace národního parku o český národní park
- Odbourání nejistoty prostřednictvím informací v německém jazyce v Národním parku Šumava
- Případně odbourání nesmělosti prostřednictvím dalších společných akcí (např. Bavorsko-český den)
- Více přeshraničních exkurzí, vypracování společné nabídky výletů s průvodcem

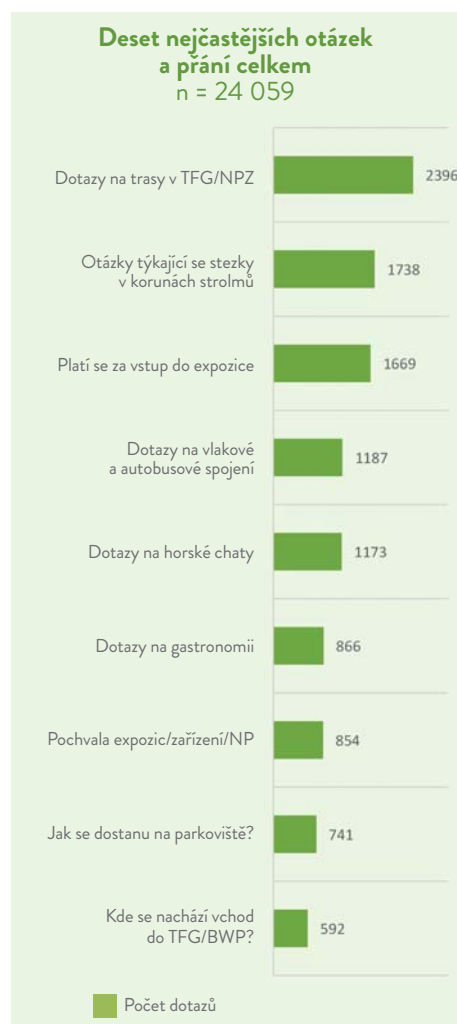
Ještěrka živořádá se vyhřívá na sluníčku. (Foto: Josef Štemberk)

3.3.3 Výsledky průzkumu dotazů návštěvníků

Následující kapitola stručně představuje obecné výsledky průzkumu, rozepsané podle jednotlivých národních parků. Vzhledem k velmi heterogenní struktuře informačních zařízení chráněných území a velkým rozdílům v použitých seznamech nelze výsledky přímo srovnávat.

3.3.3.1 Národní park Bavorský les (včetně okolních obcí)

Celkově bylo na bavorské straně zaznamenáno více než 28 000 dotazů. Téměř 86 % z nich bylo možné přiřadit k otázkám/přáním. Pouze 14 % dotazů byly stížnosti nebo problémy. 59 % všech dotazů bylo vzneseno v zařízeních Národního parku Bavorský les, 41 % v turistických informacích sousedních obcí. Telefonicky bylo položeno pouze 13 % všech otázek/přání, zatímco telefonicky bylo vzneseno přes 29 % stížností/problémů. Zdaleka nejvíce otázek/přání se týkalo zařízení národního parku, resp. center národního parku (areálu zvířecích výběhů, stezky v korunách stromů, expo-

Obrázek 24: 10 nejčastějších otázek a přání v Bavorském lese, TFG = areál zvířecích výběhů, NPZ = centrum národního parku, BWP = stezka v korunách stromů, n = 24 059

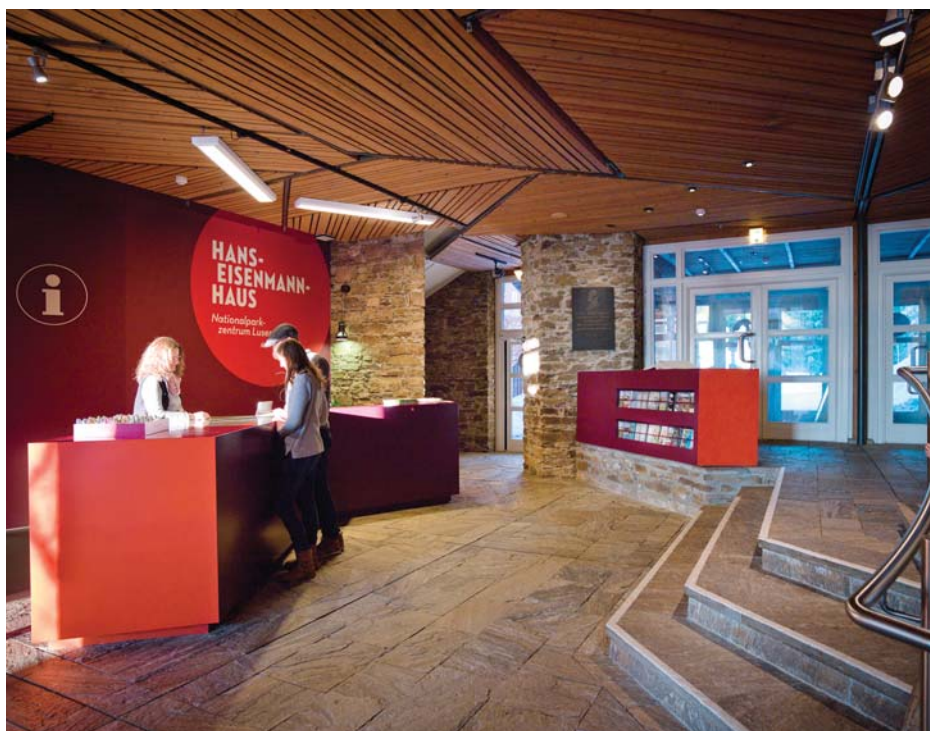
Obrázek 25: 10 nejčastějších stížností/problémů v Bavorském lese celkem, TFG = areál zvířecích výběhů, NPZ = centrum národního parku, n = 3 994

zic a gastronomie). Pozoruhodný byl také vysoký počet otázek na vlaková a autobusová spojení. Očividně je o ně velký zájem, ale je zde také velká potřeba informovanosti. Další časté otázky se týkaly orientace v zařízeních národního parku (dotazy na okružní trasy, cestu k parkovišti, vstup na stezku v korunách stromů atd.).

U stížností a problémů jednoznačně převažovaly stížnosti na stav běžeckých stop (Obr. 25). Obzvláště často se objevovaly v Turistických informacích Mauth. Další časté stížnosti se týkaly skutečnosti, že v areálu zvířecích výběhů nebyla vidět žádná zvířata (zejména v Haus zur Wildnis) a stížnosti na nový letáček o zařízeních národního parku. Ten byl mezitím již předělán.

3.3.3.2 Národní park Šumava

V Národním parku Šumava bylo zaznamenáno celkem 43 840 dotazů návštěvníků. Z toho bylo 31 745 otázek a přání (72 %) a 12 095 stížností (28 %). Téměř 98 % dotazů bylo zaznamenáno u pultů, pouze 2 % byla vznesena telefonicky. Cca 97 % dotazů vznesli česky mluvící návštěvníci. Na přepážkách bylo vzneseno 73 % dotazů otázek a přání a 27 % stížností. 97 % telefonických dotazů byly otázky a přání a 3 % stížnosti. Česky mluvící návštěvníci položili 74 % otázek a přání a 26 % stížností. Jinou řečí mluvících návštěvníků byl podíl položených otázek a přání poněkud nižší (66 %, stížnosti: 34 %). Většina dotazů, včetně stížností (téměř polovina), byla zaznamenána v Informačním středisku Kvilda.

Informační střediska jsou důležitá pro informování návštěvníků. (Foto: Daniela Blöchingner)

Mezi dotazy byla nejčastější otázka na stav lyžařských tras/upravených běžeckých stop a prohrnutých silnic (2 975 dotazů). Následovaly otázky týkající se velkých savců žijících na Šumavě (1 540) a otázky k „jelenímu okruhu“ (což je okružní trasa jelením výběhem), (1 479). Velmi často byly kladeny otázky k aktuálním uzavěrám cest kvůli větrným a sněhovým polomům, pak následovaly otázky k jízdnímu řádu zelených autobusů (498) a další.

Obrázek 26: 10 nejčastějších otázek a přání na Šumavě, n = 28 058

Otázky k jednotlivým zvířecím druhům byly zvláště časté v zařízeních se zvířecími výběhy (otázky k velkým savcům žijícím na Šumavě pocházely hlavně z Informačního střediska Stožec, kde jsou tyto druhy zvířat vystaveny). Otázky týkající se turistických cílů nebo programů se velmi lišily v závislosti na lokalitě a ročním období.

Zdaleka nejčastější stížností byla omezená nabídka bezplatných brožur, zejména pokud jde o informační materiály k cyklotrasám a běžeckým stopám (8 170 dotazů). Následovaly stížnosti na příliš málo autobusových spojení (1 184), na uzavěru Vltavské cesty a na špatně rozpoznatelné značky (158). Další stížností bylo to, že je zakázáno jezdit na Bučinu autem (263 dotazů), pak následovaly stížnosti na autobus mezi Kvildou a Modravou (238) a na trasy uzavřené kvůli sněhovým polomům (228).

Správa Národního parku Šumava v posledních letech digitalizovala velkou část publikovaných letáků. Z ekologických a ekonomických důvodů jsou nyní k dispozici pouze v elektronické podobě pro chytré telefony/PC (např. prostřednictvím QR kódů). Byla zřízena přeshraniční pracovní skupina pro zlepšení místní veřejné dopravy do národního parku a v národním parku.

Obrázek 27: 10 nejčastějších stížností/problémů na Šumavě, n = 10 155

Běh na lyžích je v obou národních parcích velmi oblíbený. (Foto: Gert Krautbauer)

Největší překážkou pro zlepšení nabídky veřejné dopravy jsou však omezené finanční prostředky, které jsou k dispozici (hlavním plátcem systému veřejné dopravy jsou odpovědné krajské dopravní úřady v Plzni a Českých Budějovicích).

Managementová opatření pro oba národní parky:

Kromě prezentovaných výsledků byla data vyhodnocena mnohem obsáhleji a podrobněji. Pro každou lokalitu lze všechny dotazy analyzovat jednotlivě podle frekvence, rozděleno podle sezóny nebo měsíce. Prezentace těchto výsledků by však přesahovala rámec této zprávy. Většina přímých managementových opatření musí být odvozena na úrovni jednotlivých lokalit (např. s ohledem na specifické problémy s orientací). To vyžaduje další workshopy se zaměstnanci informačních pultů.

3.4 Modul 2 – Přeshraniční rekreační využití

Modul „Přeshraniční rekreační využití“ byl zaměřen konkrétně na přeshraniční návštěvníky obou národních parků. Tím jsou myšleni zejména turisté, cyklisté, běžkaři atd., kteří se pohybovali mezi oběma národními parky a využívali místní hraniční přechody. Lidé, kteří navštívili sousední národní park autem nebo hromadnou dopravou, nebyli bráni v úvahu.

Dotazování návštěvníků na státní hranici. (Foto: Josef Štemberk)

3.4.1 Metodika

3.4.1.1 Dotazování návštěvníků

Dotazování probíhalo v průběhu roku rozděleně během 18 dnů od května 2018 do června 2019 na čtyřech celoročně otevřených hraničních přechodech mezi národními parky Bavorský les a Šumava (Bučina, Ferdinandovo údolí, Gsenget a Sedmiskalí). Dotazování probíhalo po celý den ve všední dny i o sobotách a nedělích (podle ročního období od 09:00/10:00 do 17:00/18:00). Cílem dotazování bylo kromě jiného zjištění zvláštností obou národních parků z pohledu návštěvníků překračujících státní hranice, využití hraničních přechodů v národním parku, spokojenost s oběma národními parky, zařízeními národních parků a s cizojazyčnými nabídkami.

Na konci dotazování byli všichni respondenti požádáni o zakreslení trasy jejich výletu na území obou parků do mapy. Tím byly získány informace o pohybu návštěvníků.

Dotazování neprobíhalo v zimních měsících od prosince do února, neboť nízká frekventovanost a vzdálenost jednotlivých stanovišť dotazování neumožňovaly. Proto je využití hraničních přechodů v zimě, především běžkaři, ve výběrovém souboru málo zastoupeno.

Celkem bylo dotázáno 471 osob, přičemž 294 osob (62,4 %) bylo dotázáno německy nebo samy vyplnily dotazník v němčině. 177 osob (37,6 %) bylo dotázáno česky nebo zaznamenaly odpovědi do dotazníku samostatně česky. Převaha německy mluvících respondentů neodráží skutečný poměr mezi německy a česky hovořícími návštěvníky spolehlivě, neboť v některé dny bylo možné obsadit některá stanoviště pouze německy hovořícími tazateli a samostatné vyplňování dotazníků v češtině ne vždy fungovalo. Navíc je ve výběrovém souboru i přes vyváženost vzorků výrazně nadhodnoceno stanoviště Siebensteinkopf. To je zřejmé při porovnání poměrů tohoto stanoviště s výsledky počítání návštěv. Původně jsme usilovali o větší vzorek dotázaných, ale toho se i přes dodatečné dny dotazování nepodařilo dosáhnout, takže bylo nutné upustit od hlubšího vyhodnocení na úrovni jednotlivých národních parků.

3.4.1.2 Počítání návštěvníků

Permanentní sčítání návštěvníků pomocí automatických sčítač probíhalo na 4 různých hraničních přechodech (Bučina, Ferdinandovo údolí, Sedmiskalí a Gsenget) mezi 23. květnem 2018 a 22. květnem 2019. Nasazeny byly pouze tepelné senzory firmy Eco Counter.

3.4.2 Výsledky dotazování návštěvníků

3.4.2.1 Jazykové znalosti

Téměř třetina českých hovořících respondentů uvedla, že mluví německy na velmi pokročilé/pokročilé úrovni nebo jako (druhým) mateřským jazykem. Pouze 3 % německy hovořících respondentů uvedla, že mluví česky na velmi pokročilé/pokročilé úrovni nebo jako (druhým) mateřským jazykem (Tab. 11). Více než 84 % německy hovořících respondentů uvedlo, že nemají žádné znalosti češtiny. Jen 20 % českých hovořících

zející návštěvníci však výrazně častěji vyrazili na cestu z místa svého prázdninového ubytování (téměř 60 %), než tomu bylo u návštěvníků vyrazících z Německa (38 %). V Německu vyšlo téměř 60 % respondentů z místa svého trvalého bydliště. Tyto rozdíly jsou signifikantní. Z německé strany se tedy jedná spíše o místní a jednodenní hosty, kteří přechází hraniční přechody mezi národními parky, zatímco na české straně jsou to ve vyšší míře turisté.

Tabulka 11: Jazykové znalosti dotazovaných, údaje v procentech, n = 174-451

Úroveň znalosti jazyka	Česky mluvící dotazovaní: NĚMČINA	Německy mluvící dotazovaní: ČESTINA	ANGLIČTINA (všichni)
Žádné znalosti (A0)	19,5	84,1	13,3
Základní znalosti (A1/A2) – nemluví plynule, jednoduchá slova/věty, žádné/jen malé znalosti gramatiky	47,7	12,8	34,1
Pokročilá úroveň (B1/B2) – zvládnou se dobře porozumět v rámci známých témat, dobře rozumím mluvenému/psanému textu	25,3	1,0	34,6
Velmi pokročilá úroveň (C1/C2) – dobré jazykové znalosti (mluvím spontánně, plynule), bez problémů rozumím odborným textům	6,9	0,7	17,5
Mateřský jazyk	0,6	1,4	0,4
Celkem	100	100	100
n	174	290	451

respondentů uvedlo, že nemají žádné znalosti němčiny. Z toho vyplývá, že německy hovořící návštěvníci sousedního národního parku jsou do velké míry odkázáni na cizojazyčné informační nabídky.

3.4.2.2 Bydliště a výchozí místo v den dotazování

60,2 % respondentů, kteří překročili státní hranice, bydlelo v Německu, 35,3 % v Čechách a 4,5 % v jiných zemích (Švýcarsko 6x, Holandsko 5x, Rakousko 2x, Slovensko 2x atd.). Téměř všichni návštěvníci, kteří bydleli v Čechách, vycházeli na návštěvu národního parku v den dotazování z Čech (92,5 %), a téměř všichni návštěvníci, kteří bydleli v Německu, z Německa (94,3 %).

Vždy téměř polovina respondentů vyrazila na návštěvu národního parku z místa svého trvalého bydliště (47,9 %) nebo prázdninového ubytování (45,5 %). Z Čech vychá-

3.4.2.3 Překročení hranic v čase dotazování

64,1 % dotazovaných návštěvníků překročilo státní hranice v době dotazování z Německa směrem do Čech. Výsledky sčítání návštěv (Kapitola 3.4.4) však ukazují, že v rámci celého roku je poměr v obou směrech relativně vyrovnaný, protože se většina přeshraničních návštěvníků vrací tím samým nebo blízkým přechodem.

3.4.2.4 Počet návštěv obou národních parků

Návštěvníci byli tázáni, jak často navštívili Národní park Šumava a Národní park Bavorský les v uplynulých 3 letech (kromě návštěvy v den dotazování). U nocujících hostů se započítávaly dny pobytu. Místní, „chalupáři“ a denní hosté byli požádáni, aby započítali každou návštěvu. Národní parky byly v průměru navštěvovány často (Tab. 12). 21,2 % dotazovaných uvedlo, že překročili hranici mezi národními parky v den dotazování poprvé.

Tabulka 12: Průměrný počet návštěv národních parků Šumava a Bavorský les v posledních třech letech (vyjma návštěvy v den dotazování), rozdělení na místní, jednodenní a nocující návštěvníky, n = 28-444

Počet návštěv národních parků v posledních třech letech	Počet návštěv NP Šumava (průměr)	Počet návštěv NP Bavorský les (průměr)	n
Všichni	29,1	36,3	440-444
Místní/chalupáři – Německo	56,7	113,7	93-94
Jednodenní hosté – Německo	17,2	43,2	64
Nocující hosté – Německo	4,1	8,1	111
Místní/chalupáři – Česko	128,6	31,4	28-29
Jednodenní hosté – Česko	25,9	7,4	30
Nocující hosté – Česko	9,0	3,4	104-106

Luzný je oblíbeným cílem návštěvníků z obou stran hranice. (Foto: Florian Porst)

Managementová opatření:

- Informace o sousedním národním parku v ubytovacích zařízeních
- Větší nabídka cizojazyčných informačních materiálů v obou národních parcích, zejména v blízkosti hranice a podél oblíbených přeshraničních tras

3.4.2.5 Četnost vykonávaných aktivit

Respondenti, přecházející hranice, byli tázáni, jak často při vykonávání určitých aktivit překročili během posledních tří let státní hranice mezi Německem a Čechami. Dotázaní jmenovali nejčastěji turistiku/procházky, následovala jízda na horském kole/cyklistika, výlet autem do sousedního národního parku, běžky a sbírání hub/lesních plodů.

3.4.2.6 Lepší podmínky pro provozování aktivit v sousedním národním parku

Následně byli přeshraniční návštěvníci dotázáni, které aktivity lze podle jejich názoru lépe provozovat v národním parku sousední země.

Lepší podmínky pro provozování aktivit v Národním parku Šumava než v Národním parku Bavorský les

73,8 % (n = 152 osob¹⁾) německy hovořících respondentů uvedlo, že není žádná aktivita, kterou by v Národním parku Šumava mohli vykonávat lépe než v Národním parku Bavorský les. Ostatní německy hovořící respondenti uvedli bez možnosti nabízených odpovědí nejčastěji „cyklistiku“ (30x), následovanou „běžkami“ (6x) a „pěší turistiku“ (4x). Vysoký podíl uvedení cyklistiky není překvapující. Díky méně náročnému povrchu s výrazně menším převýšením a mnoha širokým, často asfaltovým cestám (někdejší cesty pohraniční stráže podél železné opony) se Národní park Šumava k cyklistice hodí více. Na druhé straně interní diskuze o výsledcích ukázala, že cyklistická infrastruktura na bavorské straně jistě nabízí prostor pro zlepšení. K podobným výsledkům dospělo i cílené dotazování cyklistů v Národním parku Bavorský les v rámci jedné magisterské práce.

Managementová opatření:

- Zlepšení cyklistické infrastruktury v Národním parku Bavorský les s ohledem na povrch cest a značení
- Vylepšení podpůrné infrastruktury (odstavná místa pro jízdní kola s možností uzamčení atd.)
- Ovlivnění kvality infrastruktury cyklostezek mimo národní park, která je spojována s národním parkem (např. cyklostezka národního parku na soukromém majetku) a lepší propojení nabídek

Lepší podmínky pro provozování aktivit v Národním parku Bavorský les než v Národním parku Šumava

Rovněž přes 70 % česky hovořících respondentů (72,5 %, n = 79²⁾) uvedlo, že není žádná aktivita, kterou by mohli lépe vykonávat v Národním parku Bavorský les. Ostatní česky hovořící respondenti uváděli bez možnosti vybrat si z předem nabízených odpovědí nejčastěji „pěší turistiku“ (6x), „běžky“ (6x) a „stravování“ (5x).

3.4.2.7 Známost hraničních přechodů a frekvence využití

Následující otázky měly za cíl zjistit, jak dalece respondenti předem plánovali překročení státní hranice a jaké možnosti jejího překročení mezi oběma národními parky jsou jim známe, resp. jaké využívají. Otázky přitom nesměřovaly jen na hraniční přechody otevřené celoročně, ale i na takové, které jsou otevřené jen dočasně nebo takové, na kterých z důvodu ochrany přírody v současnosti není možné hranice legálně přecházet. Zvláštní status má kromě toho hraniční přechod Alžbětín/Bayerisch Eisenstein. Ten leží mimo oba národní parky. Je zde hraniční přechod pro pěši i důležitá přeshraniční silnice.

Dotazovatelé se ptali všech procházejících návštěvníků na zájem podílet se na dotazování. (Foto: Josef Štemberk)

Přes 70 % respondentů znalo hraniční přechody Bučina (79 %) a Alžbětín/Bayerisch Eisenstein (73 %), pak následovalo s 57 % Sedmiskalí a po 43 % měla Čertova voda a Modrý sloup³. Nejméně známé byly hraniční přechody „Střelecký průsek“ (26 %) a „Pod Plesnou“ (16 %).

Interní diskuze o výsledcích ukázala, že nízká známost některých oficiálních hraničních přechodů pravděpodobně souvisí také s nepřehlednou situací týkající se právní situace. Některé hraniční přechody jsou například z bavorské strany přístupné (a dokonce označené), zatímco z české strany ne.

Osoby, které uvedly, že znají dané hraniční přechody, byly následně tázány, jak často tyto hraniční body překročily během posledních tří let. Průměrně nejčastěji byly využívány hraniční přechody Ferdinandovo údolí, Alžbětín⁴ a Bučina (Obr. 28). Přechod „Modrý sloup“ byl sice průměrně překračován nejméně často, ovšem 102 osob uvedlo, že tento hraniční bod překročilo v uplynulých třech letech alespoň 1x a tím nelegálně překročily státní hranice.

Ukázalo se, že němečtí respondenti překračovali jmenované hraniční body průměrně častěji než čeští respondenti.

3.4.2.8 Zvláštnosti obou národních parků

Na otázku, zda se v obou národních parcích vyskytují zvláštnosti (např. krajina, turistické nabídky, systém cest), které v druhém národním parku nejsou, uvedlo 20,8 % respondentů, že si žádných rozdílů nevšimli. Více než polovina dotázaných (52,0 %) to buď nedovedla posoudit, nebo nic neuvedla a jen 27,2 % dotázaných (n = 128) jmenovalo konkrétní zvláštnosti, které budou představeny v následujících kapitolách.

Zvláštnosti Národního parku Bavorský les

Na otázku, jaké zvláštnosti se vyskytují v Národním parku Bavorský les, které nejsou i v Národním parku Šumava, uvedlo 86 osob jednu nebo více zvláštností. Nejčastěji jmenovaly bez možnosti výběru z předem daných odpovědí témata „dobré značení“ (11x), „více možností stravování“ (7x) a „návštěvnická centra“ (6x), (Obr. 29).

1) Osoby, které překročily poprvé státní hranici v den dotazování, popř. žádný údaj neuvedly, nemohly být do vzorku zahrnuty.

2) Osoby, které překročily poprvé státní hranici v den dotazování, popř. žádný údaj neuvedly, nemohly být do vzorku zahrnuty.

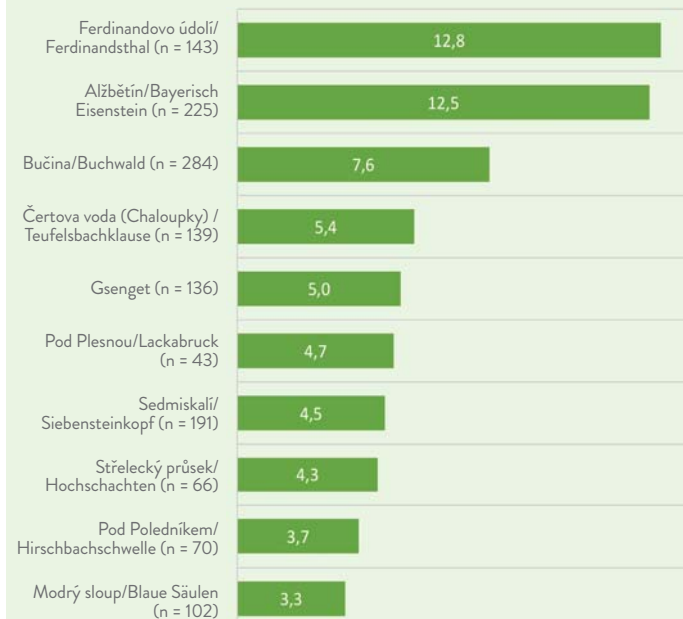
3) Na hraničním přechodu „Modrý sloup“ neexistuje v současnosti žádný legální hraniční přechod

4) Překračování hraničního přechodu z velké části autem nebo vlakem.

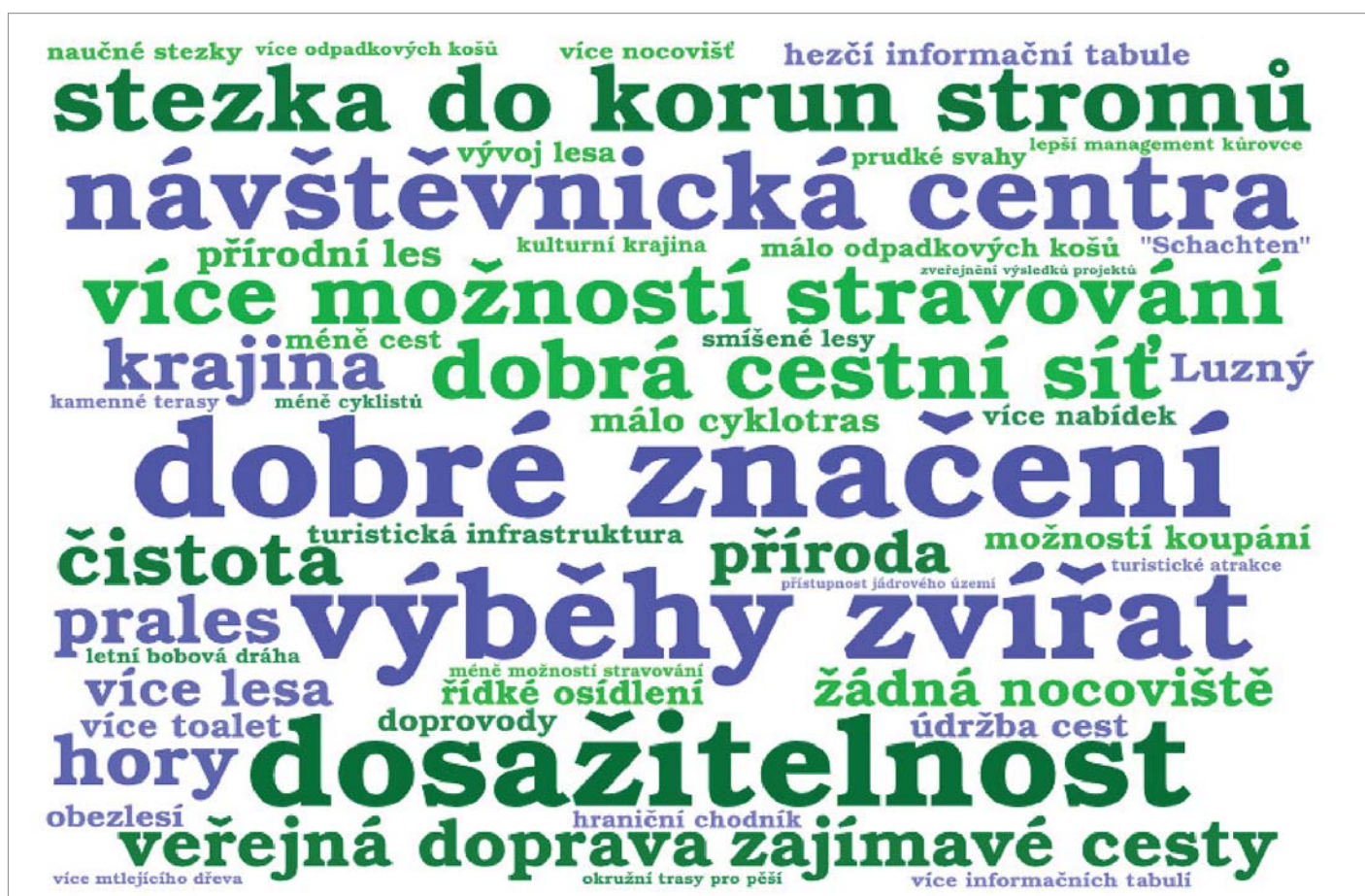
- Naplnit dohodu mezi oběma národními parky o tom, které hraniční přechody by měly být využívány, a rozvoj vhodných konceptů návštěvnického managementu
- Sjednání informací týkajících se jednotlivých hraničních přechodů (Je tam překročení hranice povoleno? Časová omezení?)
- Sjednání značení otevřených hraničních přechodů (např. společným označením „Evropské divoké srdce“)
- Posílení kontrol na uzavřených hraničních přechodech (např. posílením společných strážních hlídek)

Poznámka: Některé z uvedených hraničních přechodů jsou v současné době na české straně posuzovány v rámci posuzování vlivů na životní prostředí. S realizací managementových opatření se musí počkat, až bude posuzování ukončeno.

Obrázek 28: Průměrný počet překročení hranice na přechodových bodech v posledních 3 letech (0 překročení nezahrnuto), průměrná hodnota, n = 43-284

Na otázku, jaké zvláštnosti má Národní park Šumava, které nejsou v Národním parku Bavorský les, uvedlo 85 osob jednu nebo více zvláštností. Nejčastěji byly bez předložených témat uvedeny „kra-
jina“ (12x), „lepší cyklotrasy“ (9x) a „dobré značení“ (7x), (Obr. 30).

Obrázek 29: Zvláštnosti Národního parku Bavorský les, které nemá Národní park Šumava (otevřená otázka), možnost více odpovědí, $n = 86$, počet pojmu = 110, sestaveno pomocí: WordArt.com

V návaznosti na otázku o spokojenosti se zařízeními národního parku (Kap. 3.10) byli respondenti tázáni, co by se u těchto bodů dalo vylepšit.

62,4 %⁵ respondentů uvedlo, že v Národním parku Šumava jsou spokojeni se „vším“. Ostatní respondenti (37,6 %, n = 129) uváděli bez předem nabídnutých odpovědí nejčastěji „informace v němčině (18x), „méně asfaltu“ (15x) a „veřejná doprava“ (11x), (Obr. 31).

Návštěvníci obou národních parků si často přáli
vícejazyčné informace. (Foto: Franz Leibl)

*Díky autobusům „Igelbus“ nemusí návštěvníci v Národním parku Bavorský les plánovat jen okružní výlety.
(Foto: Alice Alteneder)*

Na otázku, co konkrétně by se dalo vylepšit v Národním parku Bavorský les, uvedlo 66,1 % dotázaných na hraničních přechodech, že jsou se „vším“ spokojeni. Ostatní respondenti (33,9 %, n = 121) uváděli bez možnosti výběru z předem daných odpovědí nejčastěji „značení“ (31x), „více možností přenocování“ (17x), „frekvence autobusů“ (9x) a „více laviček“ (9x), (Obr. 32). Nápadné je relativně časté jmenování

5) Osoby, které tuto otázku „nemohly posoudit“, nejsou do vyhodnocení zahrnuty.

6) Osoby, které tuto otázku „nemohly posoudit“, nejsou do vyhodnocení zahrnuty.

Obrázek 31: Návrhy na zlepšení pro Národní park Šumava (otevřená otázka), možnost více odpovědí, n = 129, počet pojmů = 174, 214 dotázaných bylo „s vším spokojeno“, sestaveno pomocí: WordArt.com

Obrázek 32: Návrhy na zlepšení pro Národní park Bavorský les (otevřená otázka), možnost více odpovědí, $n = 121$, počet pojmů = 168, 236 dotázaných bylo „se vším spokojeno“, sestaveno pomocí: WordArt.com

„značení“. Při dotazování v celém národním parku však na německé straně vyšlo, že návštěvníci národního parku jsou všeobecně se značením spokojeni. Z toho je možné vyvodit dva závěry. Bud' je potřeba zlepšit značení na německé straně speciálně na přeshraničních cestách, nebo je to problém českých návštěvníků, kteří se v systému značení na bavorské straně méně vyznají (systém značení na české straně je v celé zemi jednotný, systém značení v Národním parku Bavorský les se od něj značně liší.)

Managementová opatření:

Národní park Bavorský les:

- Posouzení vytvoření míst k přenocování v národním parku Bavorský les (již se provádí)

Oba národní parky:

- Posouzení zlepšení přeshraniční veřejné dopravy, zejména s ohledem na frekvenci, resp. přeshraniční návaznost spojů (to je jen v malé míře v možnostech správ národních parků)
- Lepší informace o příslušném systému značení, např. pomocí informačních bodů s informačními tabulemi na hraničních přechodech, které vysvětlují rozdíly ve značení
- Možné zavedení dvojjazyčného značení (zejména s ohledem na místní názvy) poblíž hranic

Návštěvníci byli tázáni i na trasu svých výletů v národním parku. (Foto: Josef Štemberk)

3.4.2.12 Spokojenost s cizojazyčnými nabídkami

Otázky ohledně spokojenosti s cizojazyčnými nabídkami byly položeny německy hovořícím respondentům o německojazyčných nabídkách Národního parku Šumava i česky hovořícím respondentům o českojazyčných nabídkách Národního parku Bavorský les.

Česky hovořící respondenti byli obecně spokojenější s českojazyčnou nabídkou

Národního parku Bavorský les. Největší rozdíly byly u nabídky informací na internetu, u nabídek informačních a návštěvnických center a u informačních tabulí (Tab. 14).

U otázky, co konkrétně by se mohlo zlepšit u německojazyčných nabídek v **Národním parku Šumava**, jmenovali německy hovořící respondenti (20,4 %, n = 60) nejčastěji „německojazyčné informační tabule“ (19x), „německojazyčné značení“ (16x) a „obecně více německojazyčných nabídek“ (7x).

Tabulka 14: Spokojenost s cizojazyčnými nabídkami sousedního národního parku: Německy mluvícím dotazovaným (n = 31-163) byla položena otázka ohledně nabídek Národního parku Šumava v němčině, česky mluvícím dotazovaným (n = 18-95) byla položena otázka ohledně nabídek Národního parku Bavorský les v češtině, střední hodnota, 1 = velmi spokojený až 5 = vůbec nespokojený, sign. = signifikantní, n.s. = není signifikantní, p ≤ 0,05

Jak spokojen/á jste...	Česky mluvící návštěvníci: nabídky v češtině v NP Bavorský les (střední hodnota)	Německy mluvící návštěvníci: nabídky v němčině v NP Šumava (střední hodnota)	Rozdíly	Signifikance (U-Test)
... s nabídkou informací na internetu v němčině/češtině?	1,74	2,47	0,73	sign.
... s nabídkou v návštěvnických centrech v němčině/češtině?	1,90	2,55	0,65	sign.
... s informačními tabulemi v němčině/češtině?	1,98	2,50	0,52	sign.
... s informačními materiály v němčině/češtině, jako jsou letáky, prospekty, brožury atd.?	2,06	2,52	0,46	sign.
... s počtem a zaměřením vycházek/prohlídek/akcí v němčině/češtině?	2,33	2,29	-0,04	n.s.

U otázky, co konkrétně by se mohlo zlepšit u českojazyčných nabídek v **Národním parku Bavorský les**, jmenovalo konkrétní návrhy na zlepšení zřetelně méně respondentů (10,2 %, n = 18). Nejčastěji uváděli „českojazyčné informační tabule“ (9x) a „českojazyčný informační materiál“ (3x).

Na otevřenou otázku, zda si přejí v **Národním parku Šumava** další vícejazyčné nabídky, uvedlo odpověď pouze 18,4 % německy hovořících respondentů (54 osob). Nejčastěji jmenovali „vícejazyčné informační tabule“ (16x), „vícejazyčné značení“ (13x) a „všechno vícejazyčné“ (6x).

Na otázku, jaké další vícejazyčné nabídky si přejí česky hovořící respondenti v Národním parku Bavorský les, odpovědělo jen 7 dotázaných (4,0 %). Ti si přáli kromě jiného vícejazyčné prospekty (2x) a značení/ukazatele (2x).

3.4.3 Výsledky zaznamenávání tras výletů

Na závěr dotazování byli návštěvníci požádáni, aby zakreslili do mapy trasu, kterou ušli/ujeli, resp. ještě plánovali.

Trasy poskytnuté návštěvníky byly převedeny do geografických dat a spojeny s výsledky dotazování. To umožňuje analyzovat prostorové rozložení různých skupin návštěvníků. Z důvodu nedostatku místa neuvádí tato zpráva podrobné výsledky. Místo toho jsou obecné výsledky uvedeny pouze stručně.

Protože na hraničních přechodech Bučina a Siebensteinkopf bylo častěji dotazováno, je počet respondentů na těchto lokalitách výrazně vyšší a tamní využití cest o něco nadhodnocené.

Managementová opatření:

Oba národní parky:

- Zlepšení multijazyčnosti informací pro návštěvníky, konzistentní dvojjazyčné uspořádání informačních tabulí podél přeshraničních tras
- Lepší propagace a distribuce stávajících multijazyčných informačních brožur (např. společný leták „Divočina bez hranic“)
- Zlepšení multijazyčnosti na domovských stránkách národních parků
- Posoudit, zda je vícejazyčnost v blízkosti hranice možná také na ukazatelích (např. místní názvy)

Na všech hraničních přechodech jsou jedna, maximálně dvě upřednostňované cesty, které spojují německou a českou stranu. Ve většině případů vedou cesty přeshraničních návštěvníků více či méně přímou cestou k výše položeným hraničním přechodům. Vlastně pouze na Bučině, resp. Sedmiskalí se často používají cesty, které vedou podél hranice. Mnoho turistů, kteří překročili státní hranice, se pohybovalo v den dotazování v severní části v okolí Velkého Falkensteinu. Ve volbě turistů přecházejících hranice však v okolí Velkého Falkensteinu není žádná upřednostňovaná cesta, neboť je zde velké množství užívaných cest (Obr. 33).

3.4.4 Výsledky sčítání návštěvníků

Hlavní výsledky sčítání návštěv na hraničních přechodech jsou uvedeny níže. Jedná se o hodnoty:

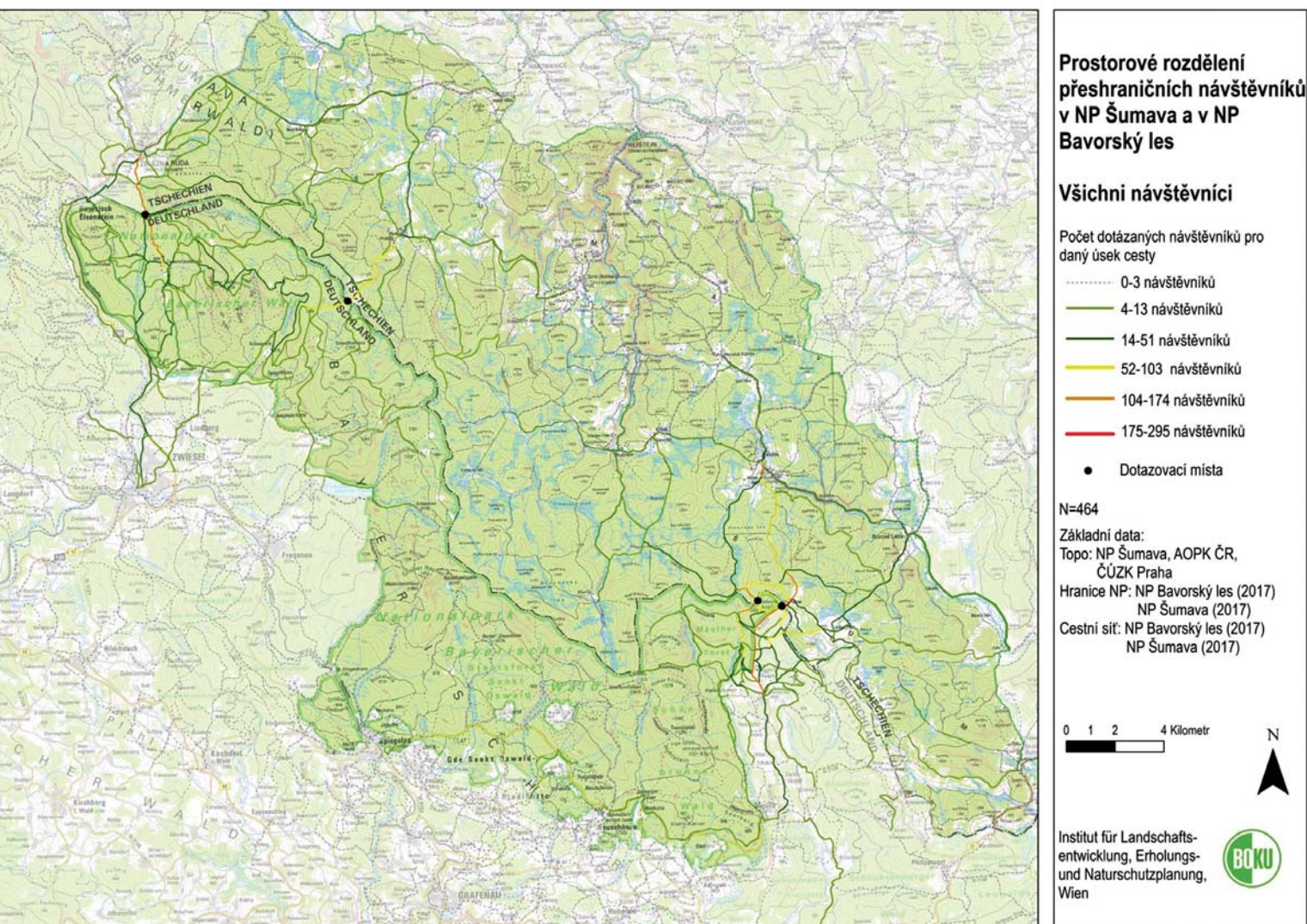
- v obou směrech (směr Německo a směr Česko),
- upravené pomocí kalibračního koeficientu,
- u kterých byly doplněny výpady sběru.

V monitorovacím období bylo v obou směrech celkem zaznamenáno **111 356 návštěv na vybraných čtyřech hraničních přechodech** (roční průměr: 305 návštěv za den). Mezi jednotlivými hraničními přechody byly ovšem značné rozdíly v počtech zaznamenaných návštěv. Nejvíce návštěv (v průměru 188 za den) bylo spočítáno na hraničním přechodu Bučina. Zde šlo (nebo jelo) 35 158 osob směrem do Německa (roční průměr: 96 návštěv za den) a 33 452 směrem do

Česka (roční průměr: 92 návštěv za den). Podstatně méně návštěv bylo zaznamenáno na hraničním přechodu Ferdinandovo údolí, totiž 12 585 návštěv směrem do Německa (roční průměr: 34 návštěv za den) a 11 104 směrem do Česka (roční průměr: 30 návštěv za den). Hraniční přechody Sedmiskalí a Gsenget zaznamenaly ve sledovaném období nejmenší frekvenci.

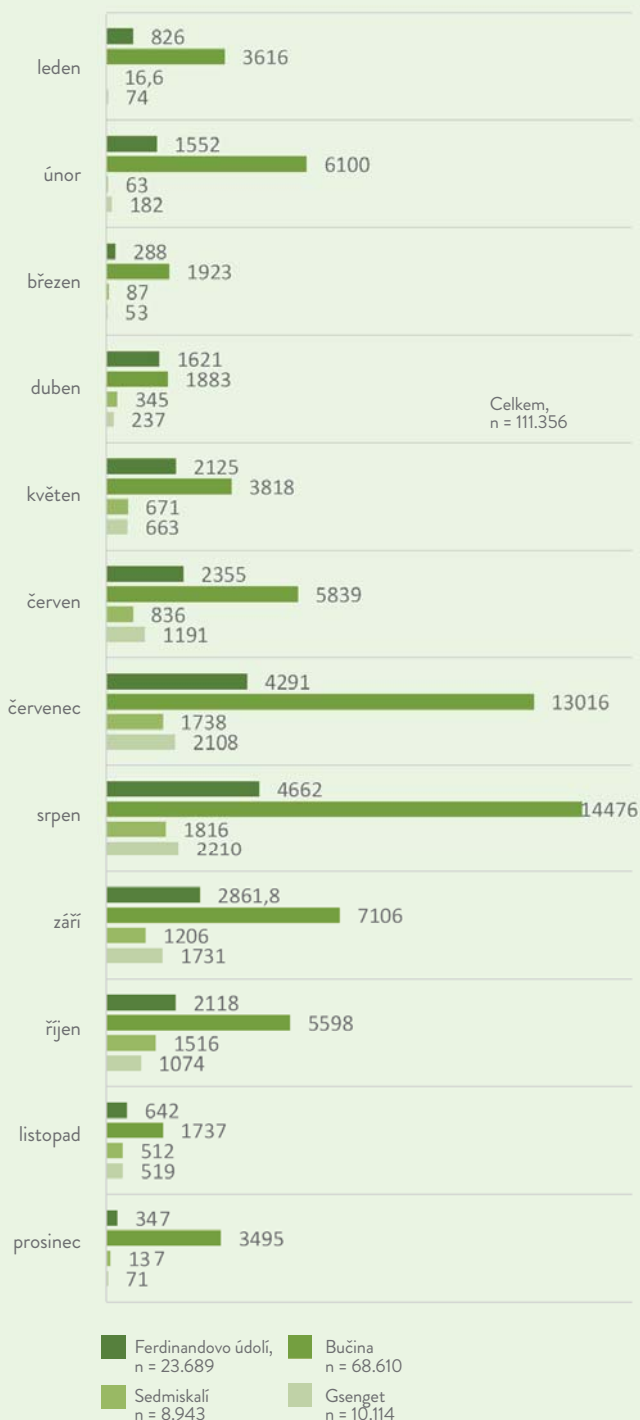

Stále sčítání návštěvníků probíhalo i v zimě. (Foto: Florian Porst)

Obrázek 33: Prostorové rozložení všech přeshraničních návštěvníků

Celkové návštěvy za měsíc a hraniční přechod

Obrázek 34: Celkové návštěvy za měsíc a hraniční přechod (lidé jdoucí a jedoucí do Německa a České republiky jsou uvedeni společně), n = 111 356

V jarních a letních měsících bylo zaznamenáno podstatně více návštěvníků než v podzimních a zimních měsících (Obr. 34). V měsíci dubnu až září bylo zaznamenáno celkem 70,8 % všech návštěv (v průměru 431 návštěv za den v tomto období). Využívání hraničních přechodů v měsících červenec–srpen bylo intenzivní – celkem spočítáno 39,8 % všech návštěv.

Většina návštěv připadá na víkend, přičemž neděle, s průměrným počtem 439 návštěv, vykazují vyšší počty návštěv než soboty s 415 návštěvami. Pondělí bylo s průměrným počtem 226 návštěv a pátek s 227 návštěvami nejméně navštěvované dny týdne v obou směrech. Úterý, středa a čtvrtek byly s průměrnými návštěvami 258, 255 a 250 relativně stejně využívány.

Managementová opatření:

Vysoký počet překročení hranic jen na těchto čtyřech trvale otevřených hraničních přechodech potvrzuje silnou výměnu mezi zeměmi a ukazuje, že návštěvníci ze sousedního národního parku hrají důležitou roli. Údaje o četnosti překračování hranic mohou být v budoucnu použity pro různá managementová rozhodnutí. Mezi ně patří:

- Zvážení, kde je potřeba posílit vícejazyčné nabídky informací
- Plánování infrastruktury na hranici
- Plánování nasazení personálu pro informování návštěvníků a dohledu na dodržování pravidel chování

Data se ze sčítačů stahují pomocí aplikace v chytrém telefonu. (Foto: Josef Štemberk)

3.5 Modul 3 – Akceptace Národního parku Šumava místními obyvateli

Toto dotazování sloužilo především k vyhodnocení názoru místního obyvatelstva na národní park a práci správy národního parku.

Podobné dotazování proběhlo v Národním parku Bavorský les v roce 2018 nezávisle na tomto interregovém projektu a výsledky byly publikovány samostatně. Některé výsledky však budou v následujících kapitolách porovnány. Srovnání obou průzkumů je **zvýrazněno zeleně**.

Pohled z Březníku na Luzný na německé straně. (Foto: Josef Štemberk)

3.5.1 Metodika

Pro výzkum postoje místních obyvatel k Národnímu parku Šumava bylo v roce 2019 provedeno jejich on-line dotazování. Cílovou skupinou byly osoby, které bydlely v tzv. šumavských okresech, tj. Klatovy, Prachatice a Český Krumlov a bylo jim nejméně 18 let (Kapitola 2).

Dotazování prováděla česká agentura pro výzkum trhu a veřejného mínění FOCUS Marketing & Social Research. Silně strukturovaný dotazník obsahoval po úvodním textu 35 otázek a byl respondentům předložen v češtině.

Dotazování probíhalo od 6. do 30. března 2019. Celkem bylo vybráno 352 kompletně vyplněných dotazníků. Dalších 37 osob vyplňování dotazníku přerušilo. Jejich odpovědi nebyly do vyhodnocení zahrnuty. Průměrně trvalo vyplnění dotazníku okolo 20 minut.

Získaná data byla vyhodnocena statistickým programem SPSS (IBM SPSS Statistics 24). Kromě analýzy četnosti (deskriptivní statistika) byly porovnány střední hodnoty podle parametrických a neparametrických testů a provedeny χ^2 -testy, aby bylo možné stanovit signifikantní rozdíly mezi dotázanými (věk, zaměstnání, bydliště atd.). Signifikance (významnost) byla stanovena na $p \leq 0,05$.

3.5.2 Výsledky dotazování místních obyvatel

3.5.2.1 Sociodemografické charakteristiky dotazovaných osob

Agentuře provádějící dotazování byly zadány kvóty týkající se místa bydliště, věku a úrovně vzdělání respondentů. Ty byly založeny na průměrných počtech obyvatelstva zkoumaných okresů (Tab. 15–17), které se výrazně lišily od charakteristik návštěvníků národního parku (Kapitola 3.1).

Tabulka 15: Trvalé bydliště dotazovaných podle okresů, $n = 352$

Trvalé bydliště	Počet	Počet v %	Porovnání – statistika obyvatel tří dotčených okresů v % ⁷
Český Krumlov	104	29,5	30,5
Klatovy	155	44,0	44,1
Prachatice	93	26,4	25,4
Celkem	352	100,0	100,0

Tabulka 16: Nejvyšší dosažené vzdělání dotazovaného, $n = 352$

Nejvyšší dosažené vzdělání	Počet	Počet v %
Ukončené základní vzdělání	17	4,8
Střední vzdělání bez výučního listu	20	5,7
Střední vzdělání s výučním listem	80	22,7
Střední škola s maturitou	168	47,7
Vyšší odborné	15	4,3
Univerzita, vysoká škola	52	14,8
Celkem	352	100,0

7) Zdroj: Český statistický úřad (2020)

Tabulka 17: Věk dotazovaných, n = 352

Věk	Počet	Počet v %	Porovnání – statistika obyvatel tří dotčených okresů: věk v % ⁸
18-24 let	34	9,7	10,7
25-34 let	43	12,2	17,1
35-44 let	71	20,2	18,4
45-54 let	88	25,0	16,6
55-64 let	60	17,0	18,3
65+ let	56	15,9	18,9
Celkem	352	100,0	100,0

Pětina dotázaných osob (20,7 %) pracuje či pracovala na hlavní nebo částečný úvazek v oblasti cestovního ruchu/hotelnictví/gastronomie, cca pětina (19,6 %) v zemědělství a cca 12 % v lesnictví. 3,7 % vykonávalo pro národní park dobrovolnickou práci. 2,8 % dotázaných byli myslivci (Tab. 18).

Tabulka 18: Hlavní nebo vedlejší povolání a činnosti dotázaných, možnost více odpovědí, údaje v procentech, n = 352

Pracovali jste nebo pracujete na hlavní nebo částečný úvazek v některém z následujících oborů?	Ano	Ne
Lesnictví	12,2	87,8
Zemědělství	19,6	80,4
Cestovní ruch / hotelnictví / gastronomie	20,7	79,3
Správa národního parku / stráž přírody	0,6	99,4
Dobrovolnická práce pro národní park	3,7	96,3

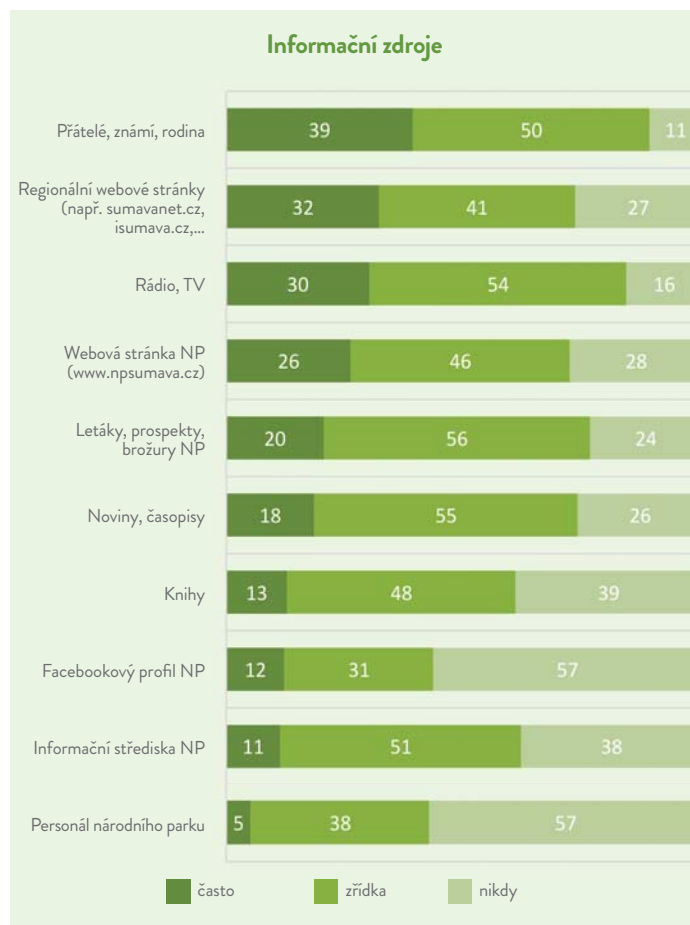
Kromě toho vykonávali členové domácností dotazovaných osob jako svůj hlavní nebo částečný úvazek následující činnosti: 30 % jich působí v zemědělství, 25 % v oblasti cestovního ruchu/hotelnictví/gastronomie a 23 % v lesnictví.

Cca vždy 10 % dotázaných nebo členů domácnosti vlastní lesní nebo zemědělské plochy v národním parku nebo v jeho sousedství. Asi 4 % provozují pohostinskou činnost v regionu Šumava (Tab. 19).

Jen 1,7 % dotazovaných a 1,7 % osob z okruhu rodiny či přátel patří do nějakého uskupení, které se aktivně zasazuje pro nebo proti Národnímu parku Šumava (Tab. 8). Všech šest odpovědí bylo „pro“ národní park (např. ČSOP – Český svaz ochránců přírody, Spolek na ochranu šumavské přírody Vimperk, Greenpeace).

3.5.2.2 Informační zdroje

Nejdříve bylo zjišťováno, jak respondenti získávají informace o Národním parku Šumava. Nejčastěji to bylo prostřednictvím přátel/známých/rodiny, rádia/TV, s pomocí letáků/prospektů/brožur národního parku, na webových stránkách regionu/národního parku či z novin/časopisů o Národním parku Šumava (Obr. 35).

Obrázek 35: Četnost použití informačních zdrojů o Národním parku Šumava, možnost více odpovědí, údaje v procentech, n = 352

Tabulka 19: Vlastnictví nebo provozování lesních nebo zemědělských pozemků, možnost více odpovědí, údaje v procentech, n = 352

	Ano	Ne	Nevím
Vlastníte Vy nebo členové Vaší domácnosti lesní pozemky v Národním parku Šumava nebo v jeho sousedství?	10,5	83,8	5,7
Vlastníte Vy nebo členové Vaší domácnosti zemědělské pozemky v Národním parku Šumava nebo v jeho sousedství?	11,6	83,0	5,4
Provozujete Vy nebo členové Vaší domácnosti pohostinskou činnost, například pronajímání pokojů, nebo restauraci v regionu Šumavy?	4,3	94,0	1,7

V Chalupské slati u Borových Lad se dá navštívit největší rašelinné jezírko v ČR s 1,2 ha. (Foto: Josef Štemberk)

8) Zdroj: Český statistický úřad, 2020.

Téměř dvě třetiny dotazovaných (63,1 %) navštívily Národní park Šumava během uplynulých dvanácti měsíců jednou či vícekrát, přičemž téměř třetina (29,3 %) v něm strávila 1 až 10 dní, další třetina (33,8 %) pak 11 až 365 dní během uplynulých 12 měsíců. Průměrně strávili tito návštěvníci v Národním parku Šumava 42 dní.

28 % dotazovaných návštěvníků Národní park Šumava v uplynulých 12 měsících nenavštívilo a 9 % jej nenavštívilo ještě nikdy (Tab. 20).

Kolik dní jste za posledních 12 měsíců strávil/a v Národním parku Šumava?	Počet odpovědí	%
1-10 dní	103	29,3
11-20 dní	51	14,5
21-30 dní	25	7,1
31-60 dní	19	5,4
61-100 dní	4	1,1
> 100 dní	20	5,7
Za posledních 12 měsíců jsem ho nenavštívil/a.	99	28,1
Ještě jsem ho nikdy nenavštívil/a.	31	8,8
Celkem	352	100,0

Respondenti, kteří Národní park Šumava během uplynulých 12 měsíců navštívili, byli dále tázáni, jak často vykonávali určité volnočasové aktivity. Nejčastěji se dotazovaní věnovali turistice/procházkám (97,3 % často či zřídka) a sběru hub/lesních plodů (79,3 % často či zřídka). Nejméně často vyřázeli dotazovaní do národního parku na výlet na sněžnicích (10,4 % často či zřídka) nebo na jízdu na kánoi/jiné lodi (21,2 % často či zřídka).

Rovněž byla zjišťována frekvence návštěv zařízení a nabídek národního parku. Téměř dvě třetiny respondentů (65,3 %) již navštívily

*Ve vyšších polohách jsou jasné viditelné stopy po kůrovci.
(Foto: Josef Štemberk)*

Návštěvnícká centra Srní nebo Kvilda a 73,0 % ostatní informační střediska jako IS Kvilda, IS Kašperské Hory atd. Oproti tomu jen 30,7 % dotázaných osob se zúčastnilo programů pro veřejnost, např. doprovodů nebo přednášek.

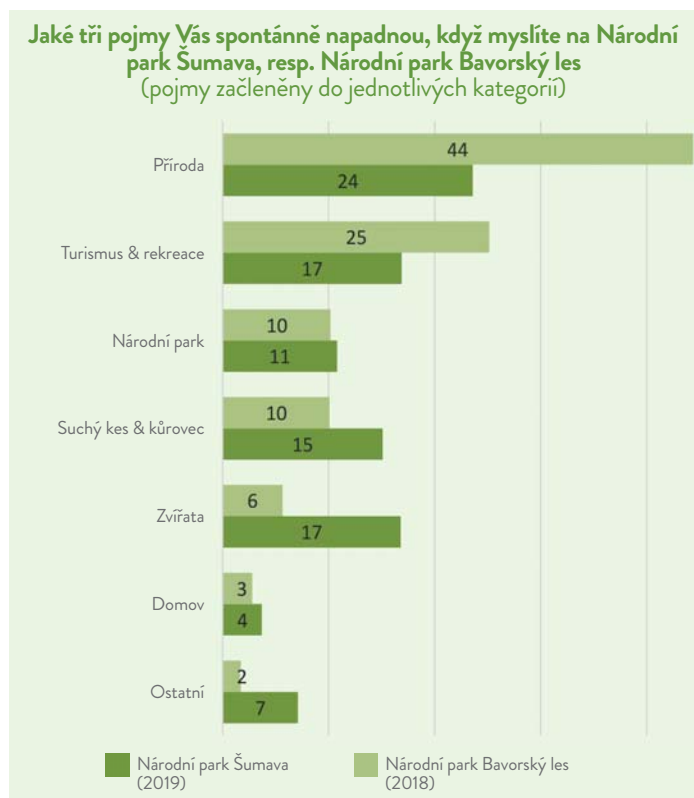

Obrázek 36: Pojmy, které respondenty spontánně napadnou, když myslí na Národní park Šumava (otevřená otázka), možnost více odpovědí, n = 350, počet pojmů = 1 041, sestaveno pomocí WordArt.com

3.5.2.4 Asociace s Národním parkem Šumava

Na otázku, „Jaké tři pojmy Vás spontánně napadnou, když myslíte na Národní park Šumava?“ uváděla většina dotázaných bez předem daných kategorií odpovědi nejčastěji pojmy příroda (131x), kůrovec (87x) a les (84x), (Obr. 36).

Národní park Šumava je nejvíce spojován s přírodou a lesem. Významným tématem zůstává kůrovec, který má zásadní vliv na vývoj přírody. Mnoho lidí má pak Šumavu spojenou s krásou, klidem i zvířaty, ale i s oblíbenými návštěvníckými cíli jako je např. Březník nebo ledovcová jezera. Zároveň se zde objevují místa, která jsou za hranicemi parku, tedy v Chráněné krajinné oblasti Šumava (Boubín, Lipno), což vypovídá o spojení území NP a CHKO v jeden útvar, ve kterém přesné rozdělení všichni zcela nerozlišují.

Obrázek 37: Pojmy, které respondenty spontánně napadnou, když myslí na Národní park Šumava, (přirazeno k hlavním kategoriím), možnost více odpovědí, $n = 350$, počet pojmů = 1 041, srovnání s dotazováním rezidentů v Národním parku Bavorský les v roce 2018 (Job et al., 2019)

Aby bylo možné porovnat výsledky s dotazováním rezidentů v Národním parku Bavorský les z roku 2018, byly jednotlivé kategorie přiřazeny hlavním kategoriím, které používala Job et al. (2019).

Obrázek 37 ukazuje srovnání hlavních kategorií s dotazováním rezidentů, které provedl Job et al. (2019). U respondentů v Národním parku Bavorský les i u těch z Národního parku Šumava se nejčastěji vyskytují asociace k tématu „příroda“ (Národní park Bavorský les: 23,6 %, Národní park Šumava: 44,4 %) a asociace k tematickému souboru „turismus/rekreace“ jako druhé nejčastější (Národní park Bavorský les: 16,9 %, Národní park Šumava: 25,2 %). V Národním parku Bavorský les se však u obou kategorií vyskytuje méně podkategorií. Obecně je nutno poznamenat, že přímé srovnání výsledků Job et al. (2019) je možné jen omezeně, protože konkrétní údaje dotazovaných v Národním parku Bavorský les nemáme k dispozici a nevíme tedy, podle čeho byly přiřazeny pojmy k hlavním kategoriím. Navíc je nutné podotknout, že u Job et al. (2019) je součet všech kategorií jen 94,0 %.

3.5.2.5 Výsledek hlasování o další existenci Národního parku Šumava

Aby se zjistil podíl akceptace národního parku byli místní obyvatelé dotázáni, jak by hlasovali o budoucnosti národního parku v hypotetickém hlasování. Téměř 94 % dotázaných by hlasovalo pro zachování Národního parku Šumava. Pouze 3 % se vyslovila pro jeho zrušení (Tab. 21).

Při porovnání s dotazováním rezidentů Národního parku Bavorský les v roce 2018 (Job et al., 2019) je zřejmé, že pro další existenci národního parku by hlasovalo méně lidí (85,5 %).

Tabulka 21: Výsledky hlasování o další existenci Národního parku Šumava, $n = 352$

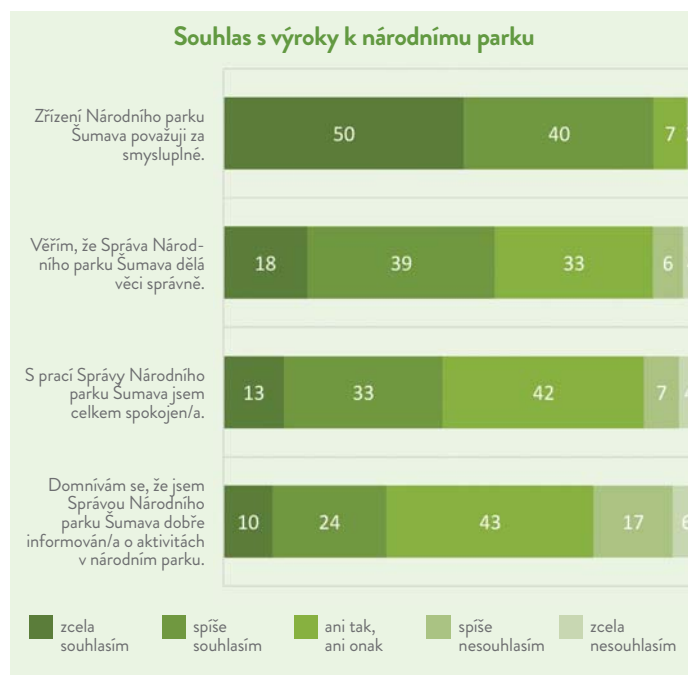
Dejme tomu, že se příští neděli bude konat hlasování o další existenci Národního parku Šumava. Jak byste hlasoval/a?	Počet	%
Národní park ponechat	329	93,5
Národní park zrušit	11	3,1
Zdržel/a bych se hlasování	12	3,4
Celkem	352	100,0

Osoby, které by hlasovaly pro zachování národního parku, byly dále tázány, jak moc je pro ně důležité, aby národní park dále existoval. Téměř 90 % (89,1 %) odpovědělo, že je to velmi důležité či spíše důležité. Rovněž 90 % respondentů souhlasí nebo spíše souhlasí s tím, že vidí zřízení Národního parku Šumava jako smysluplné.

3.5.2.6 Spokojenost s prací Správy Národního parku Šumava

57 % dotázaných uvedlo, že Správě Národního parku Šumava důvěřují, že dělá věci správně. 46 % respondentů je s prací Správy Národního parku Šumava celkem spokojeno, ale jen třetina (34,2 %) má pocit, že je Správou Národního parku Šumava o aktivitách v národním parku dobře informována (souhlasí nebo spíše souhlasí) (Obr. 38).

Ty osoby ($n = 37$), které uvedly, že s prací správy národního parku nejsou nebo spíše nejsou spokojeny, byly tázány na důvody své nespokojenosti. Po zařazení jejich odpovědí do nadřazených kategorií je zřejmé, že dotazovaní jsou nespokojeni především s „prací správy NP“ (21x) a s tématem „těžba dřeva & kůrovec“ (16x).

Obrázek 38: Souhlas s výroky k národnímu parku a správě národního parku, údaje v procentech, $n = 313-347$

Managementová opatření:

- Lépe vysvětlovat cíle národního parku a opatření nezbytných k dosažení těchto cílů
- Vysvětlovat cíle a opatření nejenom v krátkodobém horizontu, ale i v rámci delšího časového období, k zajištění stability a zvýšení důvěry
- Lépe informovat občany o povinnostech správy, vyplývajících ze zákonů a vyhlášek k ochraně přírody a k národním parkům
- Včas vysvětlovat důvody činnosti správy a opatření, která podniká nebo plánuje
- Více zpráv o pozitivní činnosti správy, např. o projektech, výsledcích výzkumu, akcích pořádaných nejen pro návštěvníky, ale i místní obyvatele

3.5.2.7 Postoj k národnímu parku a turismu

V dalším průběhu byla respondentům představena různá prohlášení o národním parku a cestovním ruchu v regionu. Otázka zněla, zda respondenti s těmito tvrzeními souhlasí (od 1 - zcela souhlasím až 5 - zcela nesouhlasím).

- Přes 90 % souhlasí nebo spíše souhlasí s tím, že díky Národnímu parku Šumava se tento region stal celorepublikově i mezinárodně známější
- 77 % se domnívá, že Národní park Šumava zvyšuje kvalitu života v regionu
- 70 % souhlasí nebo spíše souhlasí s tím, že Národní park Šumava má pozitivní vliv na ekonomický rozvoj regionu
- 47 % se domnívá, že region Šumava by bez vyhlášení národního parku nebyl tak atraktivní

U otázek z okruhu „národní park a cestovní ruch“ souhlasila většina dotázaných zcela nebo spíše s tím, že...

- díky Národnímu parku Šumava přijede do tohoto regionu mnohem více turistů (86 %)
- cestovní ruch je pro obyvatele regionu Šumava velmi důležitý (78 %)
- rozvoj cestovního ruchu v regionu Šumavy vidí jako velmi pozitivní (69 %)

Ovšem téměř polovina dotázaných také uvedla, že na cestách pro pěší nebo pro cyklisty v Národním parku Šumava potkávají příliš mnoho turistů (51 %), a že nechtějí, aby do regionu přijíždělo ještě více turistů (43 %). Ovšem pouze 27 % uvedlo, že je příliš mnoho turistů v místě jejich bydliště a v jeho okolí.

3.5.2.8 Otázky k dění v národním parku

Na otázku „Představte si, že byste mohli rozhodovat o dění v národním parku. Jakou variantu byste si vybrali?“ uvedla většina dotázaných, že by ...

- proti kůrovci v národním parku zasahoval/a všemi prostředky (72 %), (Tab. 22)
- padlé stromy v národním parku nechal/a odtáhnout a vysadil/a by nové (58 %), (Tab. 23)
- zavedl/a opatření, která podpoří vlka v jeho rozšiřování (58 %), (Tab. 24)
- přecházet hranice dovolil/a jen na dosavadních hraničních přechodech (43 %), resp. i na několika dalších místech (41 %), (Tab. 25)

Tabulka 22: Otázky, týkající se rozhodování o dění v Národním parku Šumava – téma kůrovec, n = 318

Proti kůrovci v národním parku bych ...	Počet	%
... zasahoval/a všemi prostředky.	228	71,7
... zasahoval/a jen u hranice s lesy jiných vlastníků na jejich ochranu.	60	18,9
... vůbec nezasahoval/a.	30	9,4
Celkem	318	100,0

Tabulka 23: Otázky, týkající se rozhodování o dění v Národním parku Šumava – téma padlé stromy, n = 333

Padlé stromy v národním parku bych ...	Počet	%
... nechal/a vytahat ven a vysadil/a bych nové stromy.	193	58,0
... nechal/a odklidit jen tam, kde představují překážku a ohrožují okolní hospodářské lesy mimo národní park.	106	31,8
... všude ponechal/a na svém místě.	34	10,2
Celkem	333	100,0

Tabulka 24: Otázky, týkající se rozhodování o dění v Národním parku Šumava – téma přecházení státní hranice, n = 331

Přecházet hranice do České republiky bych ...	Počet	%
... dovolil/a na všech místech v národním parku.	56	16,9
... dovolil/a na dosavadních hraničních přechodech, a navíc na několika dalších místech.	134	40,5
... dovolil/a jen na dosavadních hraničních přechodech.	141	42,6
Celkem	331	100,0

Tabulka 25: Otázky, týkající se rozhodování o dění v Národním parku Šumava – téma vlk, n = 302

Provedl/a bych opatření, která vlka ...	Počet	%
... dále podpoří v jeho rozšiřování.	174	71,7
... v jeho rozšiřování zastaví.	60	18,9
... tímto tématem bych se nezabýval/a.	68	9,4
Celkem	302	100,0

Při porovnání s dotazováním rezidentů Národního parku Bavorský les v roce 2018 (Job et al., 2019) se ukazuje, že jen menší část dotazovaných v Národním parku Bavorský les by „proti kůrovci v národním parku zasahovala všemi prostředky“ (34,9 %, srov. Národní park Šumava: 71,7 %). Jen menší část obyvatel Národního parku Bavorský les také uvedla, že by „padlé stromy v národním parku nechala odtáhnout a vysadila by nové“ (17,6 %, srov. Národní park Šumava: 58,0).

3.5.2.9 Posouzení zpráv z novin o národním parku

Respondenti byli následujícím úvodním textem požádáni, aby zhodnotili zprávy z médií o národním parku: „Prošli jsme staré noviny a vyhledali zprávy týkající se národního parku. Jako nezúčastnění můžeme jen těžko hodnotit, zda se tyto zprávy shodují s názorem obyvatelstva. Proto nás zajímá, zda jako místní obyvatel souhlasíte s následujícími výroky.“

Přes 90 % dotázaných souhlasilo zcela či spíše souhlasilo s výroky, týkajícími se národního parku, resp. správy národního parku, že ...

- spolupráce mezi správami národních parků Šumava a Bavorský les podporuje kulturní výměnu mezi oběma sousedními zeměmi (93,8 %)
- díky zřízení návštěvnických center s výběhy pro zvířata udělal národní park hodně pro rozvoj cestovního ruchu v regionu (91,9 %)

Ovšem 73,5 % dotázaných osob se domnívá, že správa národního parku téměř vždy rozhoduje bez souhlasu obyvatel, kterých se to týká.

U otázek z okruhu kůrovec/odumřelé dřevo souhlasí 60 % dotázaných zcela nebo zčásti s tím, že správa národního parku zanedbává ochranu před kůrovcem u lesů sousedících s národním parkem. 44 % dotázaných osob si také myslí, že odumřelé stromy v národním parku odstrašují turisty. Ovšem téměř 90 % respondentů souhlasí s tím, že právě rozšiřující se lesní divočina láká mnoho turistů do tohoto regionu.

Při porovnání s dotazováním rezidentů Národního parku Bavorský les v roce 2018 (Job et al., 2019) se ukazuje, že jen malá část dotazovaných v Národním parku Bavorský les (28,5 %, srov. Národní park Šumava: 43,8 %) zcela nebo zčásti souhlasí s tím, že „odumřelé stromy v národním parku odstrašují turisty“. Méně respondentů Národního parku Bavorský les (54,4 %, srov. Národní park Šumava: 73,5 %) se domnívalo, že „Správa národního parku téměř vždy rozhoduje bez souhlasu obyvatel, kterých se to týká.“ Ovšem rovněž menší byl podíl dotázaných osob v Národním parku Bavorský les, které zcela nebo spíše souhlasily s tím, že „právě rozšiřující se lesní divočina láká mnoho turistů do tohoto regionu“ (65,9 %, srov. Národní park Šumava: 89,2 %). Podobná míra souhlasu se vyskytla u tvrzení, že „Správa národního parku zanedbává ochranu lesů sousedících s národním parkem před kůrovcem“ (Národní park Bavorský les: 55,3 % srov. Národní park Šumava: 59,6 %).

3.5.2.10 Pozitivní a negativní vliv Národního parku Šumava

Na otázku, jaké pozitivní projevy má Národní park Šumava pro respondenty osobně, jmenovali nejčastěji pojem „klid“ (45x), následovaný „čistým vzduchem“ (33x) a „relaxací“ (29x), (Obr. 39).

Stožecká kaple je oblíbeným cílem i pro místní obyvatele. (Foto: Josef Štemberk)

Obrázek 39: Pozitivní vliv Národního parku Šumava, jak jej vnímají respondenti (otevřená otázka), možnost více odpovědí, n = 245, počet pojmů = 419, sestaveno pomocí WordArt.com

Také po přiřazení odpovědí do nadřazených kategorií je zřejmé, že pozitivní dopady se týkají převážně tematického okruhu „klid, odpočinek & zdraví“ (240x). Z čehož vyplývá, že Národní park Šumava je vhodnou rekreační oblastí, kam jezdí často odpočívat také místní obyvatelé.

Celkem 12 respondentů vnímá negativní či velmi negativní projevy Národního parku Šumava. Na otázku, jaké konkrétní negativní projevy nejčastěji uvádějí pojmy z tematického okruhu „plochy odumřelého stromového patra & kůrovce“ (7x).

3.5.2.11 Omezení Národním parkem Šumava

Přibližně 90 % respondentů uvedlo, že se v jejich všedním životě nevyskytují vůbec žádná nebo spíše žádná omezení, způsobená tím, že žijí v Národním parku Šumava nebo v jeho blízkosti (Obr. 40). Omezení vnímá pouze cca desetina dotázaných.

Tyto výsledky se shodují s výsledky dotazování rezidentů Národního parku Bavorský les v roce 2018 (Job et al., 2019). Téměř 90 % (87,9 %) dotázaných v Národním parku Bavorský les nepozoruje ve svém běžném životě žádná omezení, způsobená blízkostí národního parku.

Obrázek 40: Hodnocení omezení ve všedním životě, způsobených Národním parkem Šumava, údaje v procentech, n = 352

Respondenti (n = 36), kteří uvedli, že se cítí omezováni tím, že žijí v národním parku nebo jeho blízkosti, byli tázáni na druh tohoto omezení. Po zařazení jejich odpovědí do nadřazených kategorií je zřejmé, že vnímají omezení především v oblasti „aktivit“ (19x) a „zemědělství a lesnictví“ (6x).

Přes 70 % dotázaných osob se necítí následujícími pravidly v Národním parku Šumava vůbec omezováni či spíše neomezováni:

- Povolení jezdit na kole jen po značených cyklotrasách (87,0 %)
- Zákaz volného pobíhání psů (85,2 %)
- V klidovém území (dříve 1. zóně) je umožněn pohyb pouze po značených turistických trasách (82,3 %)
- Kvůli omezení pohybu v lese nelze v klidovém území (dříve 1. zóně) sbírat houby a lesní plody (71,3 %)

3.5.2.12 Názor na tlející dřevo

Přes 70 % dotázaných zcela nebo spíše souhlasí s těmito tvrzeními o významu tlejícího dřeva:

- Odumřelé dřevo je důležité pro přežití vzácných druhů (83,6 %)
- Odumřelé dřevo hraje v lesích důležitou úlohu pro biologickou rozmanitost (80,2 %)
- Odumřelé dřevo hraje důležitou úlohu pro ochranu přírody (74,1 %)

Avšak přes 70 % respondentů souhlasí či spíše souhlasí také s těmito výroky:

- Je mi smutno, když vidím velké plochy s odumřelým stromovým patrem (83,3 %)

- Na plochách s odumřelým stromovým patrem došlo ke ztrátě jedinečné přírody (74,6 %)
- Stresuje mě, když vidím velké plochy s odumřelým stromovým patrem (71,9 %)

Více než polovina dotázaných uvedla (60,2 %), že území, kde se nachází mnoho odumřelých stromů, navštěvuje dnes méně než dříve.

K velmi podobným výsledkům ohledně významu tlejícího dřeva pro ochranu přírody dospělo také dotazování rezidentů Národního parku Bavorský les v roce 2018 (Job et al., 2019). Dotazování v Národním parku Bavorský les souhlasí či spíše souhlasí, že

- Odumřelé dřevo je důležité pro přežití vzácných druhů (Národní park Bavorský les: 85,4 %, Národní park Šumava 83,6 %)
- Odumřelé dřevo hraje v lesích důležitou úlohu pro biologickou rozmanitost (Národní park Bavorský les: 80,8 %, Národní park Šumava: 80,2 %)
- Odumřelé dřevo hraje důležitou úlohu pro ochranu přírody (Národní park Bavorský les: 76,2 %, Národní park Šumava: 74,1 %)

Existuje jasný rozdíl mezi emocionálním a racionálním vnímáním tlejícího dřeva. Respondenti znali důležitost tlejícího dřeva v přirozeném lese, přesto v nich vyvolává negativní emoce, jako je zármutek a stres.

Výsledky z Národního parku Bavorský les naznačují, že čas a důsledná komunikace důležitosti tlejícího dřeva mohou změnit postoje místního obyvatelstva. Na otázku „Úmyslně se vyhýbám v Národním parku Bavorský les místům s odumřelým dřevem“ odpovědělo, plně souhlasím, nebo spíše souhlasím v roce 2007 ještě 43,1 % respondentů. Při dotazování v roce 2018 to bylo už jen 38,1 % respondentů. O 23,9 % respondentů méně se v roce 2018 ztotožnilo s výrokem, „že mrtvé dřevo odrazuje turisty“ (2007: 52,3 %; 2018: 28,4 %).

Managementová opatření:

- Pokračovat v informování místního obyvatelstva o významu tlejícího dřeva a ochrany přírodních procesů
- Pokračování úspěšného programu environmentální výchovy pro děti
- Atraktivnější informování obyvatelstva o současných výsledcích výzkumu a monitoringu v národním parku
- Emocionální oslovení obyvatelstva rozšířením nabídky exkurzí podle vzoru Národního parku Bavorský les, kde vyškolení místní průvodci vedou exkurze do oblastí zasažených kůrovcem a vysvětlují zde ekologické procesy
- Pozitivní sdělování informací o tlejícím dřevě (to se několikrát v historii národního parku změnilo, tlející dřevo bylo v určitých dobách představováno veřejnosti jako něco negativního pro přirozený vývoj)
- Zprostředkování dynamiky a vývoje lesa na plochách rozpadlého lesa, například pomocí srovnávacích fotografií z doby po polomech a napadení kůrovcem a jejich současného vzhledu

Kořenové vývraty nabízí návštěvníkům neobvyklou podívanou. (Foto: Daniela Blöchingner)

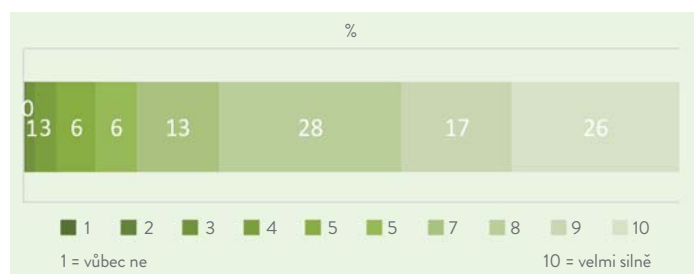
3.5.2.13 Sounáležitost s regionem

Sounáležitost s regionem popisuje citové pouto člověka k určitému území. V rámci tohoto dotazování byli respondenti dotazováni na jednotlivé složky sounáležitosti s regionem (emocionální sounáležitost), závislost na daném místě (funkční sounáležitost; Williams a Vaske, 2003) a sociální sounáležitost.

Nejvíce respondentů souhlasilo zcela nebo spíše s následujícími tvrzeními (přes 80 %):

- Žiju velmi rád v regionu Šumavy (93,2 %)
- Region Šumava je pro mne něčím zvláštním (86,6 %)
- Cítím, že k regionu Šumava mám těsné pouto (83,5 %)
- Region Šumava pro mne znamená velmi mnoho (80,4 %)

Téměř 90 % dotázaných (88,9 %) se cítí být spojeno s přírodou (kategorie 6 až 10 na 10stupňové škále, kdy 10 = velmi silně až 1 = vůbec ne), (Obr. 41). Střední hodnota je kolem 8,0.

Obrázek 41: Hodnocení propojení s přírodou, údaje v procentech, n = 352

Následně byly respondentům položeny otázky ke konceptu sounáležitosti s přírodou (nature relatedness). Tento koncept popisuje na individuální úrovni hodnotu a porozumění všech aspektů přírody (Nisbet et al., 2009).

Přes 70 % dotázaných zcela či spíše souhlasilo s následujícími tvrzeními ohledně sounáležitosti s přírodou (Obr. 42):

- Můj vztah k přírodě je důležitou součástí mého já (80,7 %)
- Cítím silné pouto k Zemi a ke všem živým tvorům (79,0 %)
- Ať jsem kdekoliv, vědomě vnímám svět rostlin i živočichů (77,6 %)
- Moje spjatost s přírodou a životním prostředím je součástí mé osobnosti (71,0 %)

Obrázek 42: Souhlas s výroky k propojení s přírodou, údaje v procentech, n = 352

3.5.2.14 Rozdíly, resp. korelace mezi různými otázkami/ odpověďmi

V následující části jsou uvedeny některé signifikantní rozdíly ($p \leq 0,05$) mezi jednotlivými podskupinami dotazovaných a korelace mezi různými otázkami.

Obyvatelé okresů (Klatovy, Prachatice a Český Krumlov)

Obyvatelé okresu Klatovy většinou uváděli, že souhlasí více s tvrzeními, že „cestovní ruch je pro obyvatele regionu Národního parku Šumava velmi důležitý“ i „díky zřízení návštěvnických center s výběhy pro zvířata udělal národní park hodně pro rozvoj cestovního ruchu v regionu“ a méně s tvrzením, že „v místě mého bydliště a v jeho okolí je pro mě příliš mnoho turistů“ než obyvatelé okresů Prachatice a Český Krumlov. Obyvatelé okresu Klatovy také častěji, než respondenti z obou zbývajících okresů navštívili centra národního parku Srní a Kvilda i ostatní informační centra.

Oproti tomu „stresuje“ obyvatele okresu Klatovy více, „pokud vidí velké plochy s odumřelým stromovým patrem a jsou z toho smutní“, než obyvatele okresu Český Krumlov a Prachatice.

Vzdálenost bydliště od národního parku

Při rozdělení dotazovaných osob do tří skupin podle vzdálenosti jejich bydliště se mezi jednotlivými skupinami téměř nevyskytly signifikantní rozdíly. Respondenti byli rozděleni do tří skupin: 1) bydliště v národním parku nebo chráněné krajinné oblasti 2) bydliště blízko národního parku (do 37 km) a 3) bydliště ve větší vzdálenosti od národního parku (přes 37 km). Respondenti, kteří bydlí v národním parku či chráněné krajinné oblasti, navštívili národní park v uplynulých 12 měsících průměrně častěji (72x) než respondenti, kteří od

něj bydlí ve větší vzdálenosti (bydliště blízko národního parku: 19x; větší vzdálenost od národního parku: 6x). Dotazovaní, kteří bydlí v národním parku nebo chráněné krajinné oblasti, navštívili také častěji než ostatní respondenti centra národního parku Srní nebo Kvilda. Kromě toho se vyskytují u obyvatel, kteří bydlí v národním parku nebo CHKO, „ve všedním životě nějaká omezení způsobená tím, že žijí v Národním parku Šumava nebo v jeho blízkosti“.

Hlavní nebo vedlejší povolání/činnosti v lesnictví

Osoby, jejichž hlavní či vedlejší pracovní činností bylo či je lesnictví, souhlasily častěji s výrokem „cestovní ruch je pro obyvatele regionu Národního parku Šumava velmi důležitý“ než osoby, které v lesnictví nepracují. Také s výroky „Na plochách s odumřelým stromovým patrem došlo ke ztrátě jedinečné přírody“, „myslím, že by se suché stromy v Národním parku Šumava měly hospodářsky zhodnotit“ a „padlé stromy v národním parku bych nechal/a vytáhnout ven a vysadil/a bych nové stromy“ souhlasilo více osob, jejichž hlavní či vedlejší pracovní činností je či bylo lesnictví. Tito respondenti kromě toho také častěji uváděli, že „se v jejich všedním životě vyskytují omezení způsobená tím, že žijí v Národním parku Šumava nebo v jeho blízkosti“ a častěji se cítí omezení „zákazem sbírat houby a lesní plody v klidovém území (dříve 1. zóně)“.

Respondenti, kteří působili či působí v lesnictví, navštívili v uplynulých 12 měsících národní park v průměru častěji (69x) než ostatní dotazovaní (21x).

Hlavní nebo vedlejší povolání/činnosti v zemědělství

Signifikantní rozdíly mezi respondenty, jejichž hlavní či vedlejší pracovní činností bylo či je zemědělství a ostatními respondenty, se

Ležící dřevo je v přírodním lese na každém kroku. (Foto: Florian Porst)

Programy ekologické výchovy jsou zaměřené jak na turisty, tak na místní obyvatele. (Foto: Jan Grüne)

vyskytly především u tvrzení, vztahujících se k odumřelému dřevu. Respondenti, jejichž hlavní či vedlejší pracovní činností bylo či je zemědělství, častěji souhlasí s následujícími tvrzeními:

- Myslím, že by se suché stromy v Národním parku Šumava měly hospodářsky zhodnotit
- Odumřelé stromy v národním parku odstrašují turisty
- Na plochách s odumřelým stromovým patrem došlo ke ztrátě jedinečné přírody
- Stresuje mě, když vidím velké plochy s odumřelým stromovým patrem
- Pokud vidím velké plochy s odumřelým stromovým patrem, jsem z toho smutný/á

Méně pak souhlasili s tvrzeními „Odumřelé dřevo je důležité pro přežití vzácných druhů (datlů, brouků, hub, ...)“ a „Odumřelé dřevo hraje v lesích důležitou úlohu pro biologickou rozmanitost“.

Na otázku o další existenci národního parku uvedlo větší procento respondentů, kteří jsou nebo byli činní v zemědělství, že by při hlasování o dalším setrvání národního parku hlasovali pro jeho zrušení (8 %, z ostatních to bylo 2 %).

Hlavní nebo vedlejší povolání/činnosti v turismu/ubytování/stravování

Respondenti, jejichž hlavní či vedlejší pracovní činností byl či je cestovní ruch/hotelnictví/gastronomie, častěji, než ostatní dotázaní souhlasí s následujícími tvrzeními, resp. otázkami:

Putování na sněžnicích je oblíbenou zimní aktivitou. (Foto: Chris Gat)

- Mám pocit, že existence Národního parku Šumava má na vás osobně pozitivní vliv.
- Národní park Šumava mi přináší příjemné přírodní zážitky
- Se svými příbuznými/přáteli často diskutuji o Národním parku Šumava
- Odumřelé dřevo hraje důležitou úlohu pro ochranu přírody

Věk

Čím mladší byly dotazované osoby, tím více souhlasily s následujícími tvrzeními:

- Mám pocit, že existence Národního parku Šumava má na vás osobně pozitivní vliv
- Národní park Šumava mi přináší příjemné přírodní zážitky
- Národní park Šumava zvyšuje kvalitu života v regionu
- Národní park Šumava má pozitivní vliv na ekonomický rozvoj regionu
- Zřízení Národního parku Šumava považuji za smysluplné
- S prací Správy Národního parku Šumava jsem vcelku spokojen/a
- Věřím, že Správa národního parku Šumava dělá věci správně

Čím mladší jsou dotazované osoby, tím spíše by při hlasování o další existenci národního parku hlasovaly pro jeho zachování. Mladí respondenti by kromě toho také umožnili přecházet hranice do Čech na všech místech v národním parku a učinili by opatření, která by podpořila rozšíření vlků.

Oproti tomu starší respondenti více souhlasí s tvrzeními:

- Odumřelé stromy v národním parku odstrašují turisty
- Spolupráce mezi správami národních parků Šumava a Bavorský les podporuje kulturní výměnu mezi oběma sousedními zeměmi

3.6 Modul 4 – Přírodní prožitky

Zažít přírodu na vlastní kůži můžete v národních parcích všude. (Foto: Sandra Schrönghammer)

3.6.1 Metodika

Dotazování návštěvníků k Modul 4 – Přírodní prožitky probíhalo od konce října 2018 do poloviny července 2019. Silně strukturovaný dotazník obsahoval 28 uzavřených a otevřených otázek s podotázkami a byl k dispozici v češtině a v němčině. Vyplnění dotazníku trvalo průměrně cca 15 minut.

Celkem bylo během 48 dnů (od konce října 2018 do půlky července 2019) dotázáno 867 osob, přičemž dotazování neprobíhalo v obou národních parcích vždy ve stejný den. V Národním parku Bavorský les bylo dotázáno 442 osob, v Národním parku Šumava 414 osob. Dalších jedenáct osob vyplnilo v Národním parku Šumava dotazník v němčině.

Dotazování probíhalo ve všech čtyřech ročních obdobích v pracovních dnech (25 dnů, od pondělí do pátku) i o víkendech (23 dnů, soboty a neděle). Většina dotazování proběhla na jaře (49 %), následovalo léto s téměř 28 %. Při tomto dotazování však nebylo z časových důvodů možné pokrýt dobu nejvyšší návštěvnosti v obou národních parcích (od poloviny července do konce října).

Managementová opatření:

Národní park Bavorský les:

- Podpora certifikačních opatření, např. „Reisen für Alle“, s cílem poskytnout lidem se zdravotním postižením co nejlepší informace
- Možná organizace dalších akčních dnů/akcí pro lidi se speciálními potřebami

Oba národní parky:

- Rozšíření speciálních nabídek pro osoby s tělesným postižením (např. bezbariérové okružní trasy v blízkosti obcí, bezbariérová veřejná doprava, bezbariérová zařízení národního parku, toaletní zařízení atd.)
- Zohlednění zvláštních potřeb u dalších opatření v oblasti infrastruktury (např. hutnější cestní povrch pro kočárky / invalidní vozíky, když jsou nové šterkové cesty)
- Důsledná implementace bezbariérovosti při modernizaci a předělávání expozic v zařízeních národních parků
- Eventuální doplnění důležitých informačních tabulí na bezbariérových výletních místech informacemi v Braillově písmu pro nevidomé

3.6.2 Výsledky dotazování návštěvníků

3.6.2.1 Fyzický handicap

Návštěvníkům byla položena otevřená otázka ohledně fyzického omezení, které by jim ztěžovalo aktivity v národních parcích. 5,7 % respondentů nebo členů jejich doprovodu mělo nějaké tělesné postižení. V Bavorském lese to bylo 5,4 % respondentů, na Šumavě 5,9 %. Především problémy s chůzí ztěžovaly respondentům účast na některých aktivitách. Vzhledem k demografickým změnám lze předpokládat, že se zejména omezení mobility bude nadále zvyšovat.

3.6.2.2 Očekávání při návštěvě národního parku tvořeného převážně lesy

Za účelem zjištění, jaká očekávání měli dotázaní před návštěvou, jim byla možná očekávání předložena v uzavřené otázce. Respondenti očekávali od návštěvy národního parku tvořeného převážně lesy především klid, neporušenou přírodu, dobře vybudovanou síť cest, a že cesty budou zřídka asfaltové a většinou se bude jednat o úzké cesty nebo pěšiny (Tab. 26). O něco nižší byla očekávání toho, že potkají málo lidí, ohledně hospodářského využívání dřeva a pozorování divokých zvířat ve volné přírodě. Respondenti na Šumavě měli o něco nižší očekávání neporušené přírody a očekávali méně nevyasfaltovaných cest než respondenti v Bavorském lese. Respondenti v Bavorském lese zas měli o něco nižší očekávání ohledně dobře vybudované turistické sítě. Spíše očekávali, že zde najdou úzké cesty nebo pěšiny, a že se zde netěží dříví pro hospodářské účely.

Výsledky tedy ukazují, že respondenti na Šumavě očekávají spíše turistickou infrastrukturu a těžbu dříví, zatímco očekávání respondentů v Bavorském lese se zaměřují spíše na (nedotčenou) přírodu. Výsledky je tedy možné interpretovat tak, že návštěvníci Šumavy vnímají toto území spíše jako atraktivní rekreační oblast s odpovídající infrastrukturou, zatímco respondenti v Bavorském lese jej vnímají silněji jako národní park, a tím jako chráněné území. Očekávání návštěvníků, kteří navštívili toto území poprvé, se lišila pouze v jediné výjimce oproti očekávání návštěvníků, kteří národní park navštívili již vícekrát: „prvonnávštěvníci“ (střední hodnota = 1,58) očekávali spíše úzké cesty a pěšiny než častější návštěvníci (střední hodnota = 1,85).

Při napůl otevřené otázce na další očekávání při návštěvě národního parku tvořeného převážně lesy zmínili respondenti například značení (dostatečné, jednotné, 4x), lepší

Tabulka 26: Očekávání dotázaných během návštěvy národního parku tvořeného převážně lesy, střední hodnota, 1 = určitě ano až 5 = ne, vůbec ne, sign = signifikantní, n.s. = není signifikantní, n = 857-865

Očekávání od návštěvy národního parku tvořeného převážně lesy	Celkem	Bavorský les	Šumava	Rozdíly
Klid	1,26	1,23	1,29	n.s.
Nedotčená příroda	1,46	1,34	1,59	sign.
Dobře vybudovaná turistická síť	1,48	1,60	1,35	sign.
Stezky pro pěší jsou málokde vyasfaltované	1,79	1,41	2,18	sign.
Většina cest jsou úzké cesty nebo pěšiny	1,83	1,59	2,08	sign.
Potkávat málo lidí na stezkách	2,21	2,18	2,25	n.s.
Neprobíhá zde žádné hospodářské využívání dřeva	2,31	1,91	2,72	sign.
Pozorování zvířat ve volné přírodě	2,32	2,22	2,44	n.s.

autobusové spojení, staré lavičky, povolení chodit po starých stezkách, zákaz jízdy na kole, více nebo lepší cyklostezky, uklízení psích exkrementů, více přístupných zón (vždy 1x). Tato zmínění byla však spíše požadavky na správy národních parků a méně reálná očekávání.

Dále byli návštěvníci tázáni, zda byla jejich uvedená očekávání během dnešní návštěvy splněna. 98,6 % respondentů se v den dotazování jejich očekávání v národním parku určitě nebo spíše naplnila (Tab. 27). Pouze pět respondentů se očekávání vůbec nebo spíše nenaplnila. Mezi respondenty v Bavorském lese a na Šumavě byly signifikantní rozdíly. Respondenti na Šumavě považovali svá očekávání spíše za naplněná. Pouze dva dotazovaní na Šumavě uvedli důvody, proč jejich očekávání naplněna nebyla: neviděli jsme jeleny a nepotkali jsme žádné zvíře, lesy byly poškozené těžkou technikou. „Prvonnávštěvníci“ se od častějších návštěvníků, co se týká stupně naplnění svých očekávání, nelišili.

Tabulka 27: Míra naplnění očekávání během návštěvy národních parků v den dotazování (1 = určitě ano až 5 = ne, vůbec ne), n = 864

Míra naplnění	Počet celkem	Počet %	Bavorský les počet	Bavorský les v %	Šumava počet	Šumava v %
Určitě ano	650	75,2	316	71,7	334	79,0
2	202	23,4	117	26,5	85	20,1
3	7	0,8	4	0,9	3	0,7
4	3	0,3	3	0,7	0	0,0
ne, vůbec ne	2	0,2	1	0,2	1	0,2
Celkem	864	100,0	441	100,0	423	100,0

Managementová opatření:

Národní park Bavorský les:

- Pokud je to možné z provozních důvodů, nedělat turistické stezky na asfaltových a lesních cestách, pokračovat v přestavbě nepotřebných úseků asfaltových a lesních cest na cesty s přírodním povrchem

Národní park Šumava:

- Kde to je možné, zřídít turistické stezky paralelně s existujícími asfaltovými cestami (např. podél bývalé železné opony)

Oba národní parky:

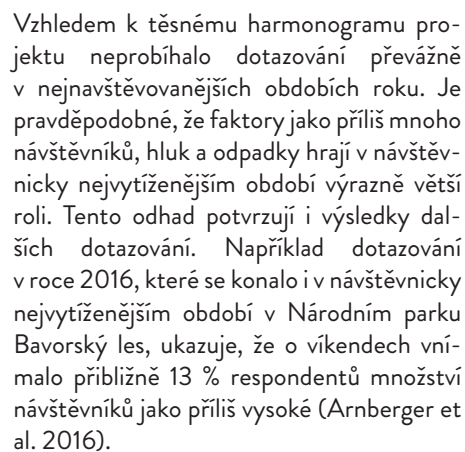
- Informování návštěvníků, proč musí správa v některých oblastech národního parku (mimo přírodní zónu) v lesích zasahovat, zejména pokud jsou na místě viditelné stopy takových zásahů (čerstvé svážnice, skládky dřeva atd.), vysvětlovat, že se nejedná o ekonomické využití, ale povinnost ze zákona

3.6.2.3 Spokojenost s národními parky, opětovná návštěva a doporučení návštěvy NP

96,6 % návštěvníků bylo s národními parky jako s rekreační oblastí velmi nebo spíše spokojeno (střední hodnota = 1,29; rozsah odpovědí: 1 = velmi spokojen až 5 = zcela nespokojen). Respondenti v Bavorském lese byli spokojenější s Národním parkem Bavorský les jako s rekreační oblastí (střední hodnota = 1,24) než respondenti na Šumavě s Národním parkem Šumava (střední hodnota = 1,35), (sign.). Tento rozdíl byl potvrzen již při jiných dotazováních (např. ohledně přeshraničního využívání této oblasti k rekreaci).

Asociace s národními parky se lišily jen v malém rozsahu. Na otázku, co si spojují s příslušným národním parkem, návštěvníci bez předem daných možností odpovídali (krásná nebo nedotčená) příroda, les a rekreace. Národní park Šumava byl také silněji spojován s vodními toky a rašeliníšti, jakož i s konkrétními obcemi jako Kvilda,

Respondenti na Šumavě si signifikantně častěji mysleli, že jim návštěva národního parku umožnila velmi hezký přírodní prožitok (90,8 %), než tomu bylo u respondentů v Bavorském lese (76,6 %).

*Pro návštěvníky je les místem odpočinku i v zimě.
(Foto: Gregor Wolf)*

Tabuľka 28: Rušivé faktory prírodných požžití v den dotazovania, 1 = ano, veľmi silné až 5 = ne, vôbec ne), sign. = signifikantní, n.s. = není signifikantní, $p \leq 0,05$ * v Bavorském lese byly dvě verze možnosti odpovědi: „nemohu posoudit“ nebo: „nevyskytovalo se“, v NP Šumava byla jen možnost „nemohu posoudit“

Rušivé faktory	Všichni střední hodnota	Všichni nemohu posoudit v %	Bavorský les střední hodnota	Bavorský les nemohu posoudit v %*	Šumava střední hodnota	Šumava nemohu posoudit v %	Rozdíly mezi NP
Příliš mnoho návštěvníků	4,24	12,8	4,15	24,4	4,32	0,7	sign.
Hluční návštěvníci	4,43	17,2	4,31	33,1	4,52	0,7	sign.
Příliš mnoho cyklistů					4,80	14,7	
Cyklisté na stezkách pro pěši	4,70	44,6	4,56	55,8	4,80	32,9	sign.
Volně pobíhající psi	4,65	24,7	4,50	45,7	4,75	2,8	sign.
Odhozené odpadky	4,30	26,2	4,09	47,1	4,42	4,5	sign.
Dopravní hluk	4,63	28,9	4,48	53,4	4,70	3,3	sign.
Práce v lese	4,79	35,3	4,76	64,7	4,81	4,7	n.s.
Velké plochy lesa s odumřelými stromy	4,45	10,7	4,64	15,6	4,29	5,7	sign.

Managementová opatření:

Celkově byly zmíněné faktory vnímány jen jako málo rušivé. Přesto se ukázalo, že především příliš mnoho návštěvníků a odpadků ležících kolem má negativní dopad na přírodní prožitek.

Národní park Šumava:

rodní prožitek byl silně nebo spíše omezen. Rozdíly mezi oběma národními parky se ukázaly v tom, že respondenti v Bavorském lese se cítili pravidly ve svém přírodním prožitku méně omezení než respondenti na Šumavě (sign.).

Tabulka 29: Omezení přírodních prožitků nějakými předpisy, 1 = ano, velmi silně až 4 = ne, vůbec ne, n = 861

Omezení prožitku z přírody	Počet celkem	Všichni v %	Bavorský les počet	Bavorský les v %	Šumava počet	Šumava v %
Ano, velmi silně	33	3,8	7	1,6	26	6,2
Spíše ano	62	7,2	30	6,8	32	7,6
Ne, spíše ne	420	48,8	185	42,1	235	55,7
Ne, vůbec ne	346	40,2	217	49,4	129	30,6
Celkem	861	100,0	439	100,0	422	100,0

Pouze ti respondenti, kteří se ve svém přírodním prožitku cítili pravidly velmi nebo spíše omezení, byli dále tázáni v polootevřené otázce, jaká pravidla je omezují. Návštěvníci Národního parku Bavorský les se cítili nejčastěji omezování zákazem vstupu mimo značené cesty v jádrové oblasti (25x), následoval zákaz volného nocování (12x). Jako další byly uvedeny (vždy 1x): potřeba větší osobní flexibility, zákaz sbírání dříví na topení, „Igelbusy“ (hromadná autobusová doprava pro turisty v NP Bavorský les) – chtěl přijet vlastním autem (poznámka: některé cesty jsou pro individuální dopravu uzavřené, dokud tam jezdí „Igelbusy“), zákaz sběru, zákaz houbaření.

Respondenti na Šumavě se cítili nejčastěji omezení pravidly v klidovém území (dříve 1. zóně) (41x), následoval zákaz sběru hub (20x) a zákaz koupání (19x). Jediným dalším uvedeným omezením byla těžba dřeva (míněno bylo pravděpodobně omezené využívání dřeva v lesích národního parku).

Místní obyvatelé v Bavorském lese i na Šumavě vnímali pravidly způsobené omezení přírodního prožitku silněji než turisté (Tab. 30).

Tabulka 30: Rušení přírodních prožitků vlivem pravidel obecně dle skupin, 1 = ano, velmi silně 4 = ne, vůbec ne, údaje v procentech, n = 861

Rušení prožitku z přírody	Místní NP BW	Turisté NP BW	Místní NP Šumava	Turisté NP Šumava
ano, velmi silně	4,7 %	0,6 %	8,6 %	5,8 %
spíše ano	14,0 %	4,6 %	15,5 %	6,3 %

3.6.2.6 Názory a znalosti o národních parcích

Několika uzavřenými a polootevřenými otázkami jsme zjišťovali znalosti a názory návštěvníků na různá témata, jako jsou pravidla, zvláštní infrastruktura a další aspekty. Několik dalších otázek se pak týkalo zonace.

Znalost zákazu chodit mimo značené trasy

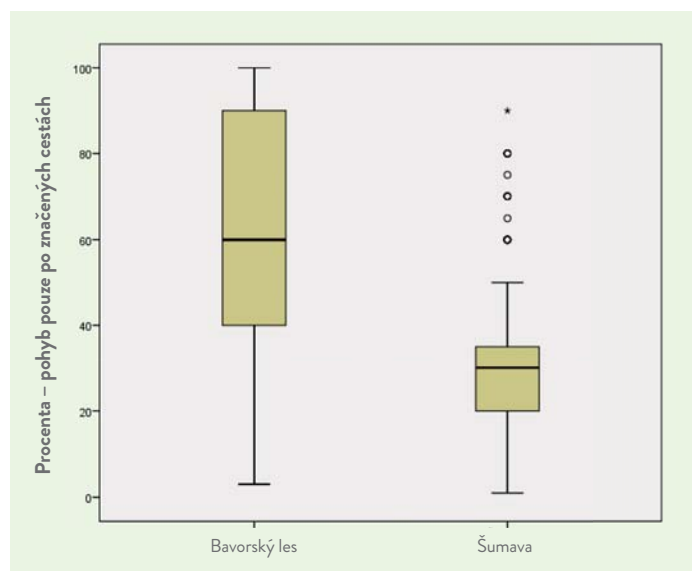
Účelem odhacovací otázky bylo zjistit, zda návštěvníci mohli kvantifikovat velikost území s omezením vstupu. Respondenti se domnívali, že na 47 % plochy nesmí opustit značené cesty. Přibližně čtvrtina respondentů uvedla, že neví.

Zatímco respondenti na Šumavě si mysleli, že na téměř 30 % území platí omezení vstupu, byl ve skutečnosti podíl klidového území (dříve 1. zóny) Národního parku Šumava cca 13 %. Respondenti v Bavorském lese se domnívali, že na téměř 63 % plochy národního parku nesmí vstupovat mimo značené cesty. V době dotazování činil skutečný podíl území s omezením vstupu (jádrové území) v Národním parku Bavorský les 42 %.

Vypovídací hodnota průměru je u této otázky velmi omezená, protože rozsah odpovědí se pohyboval od 1 do 100 % (Obr. 45). Roz-

ptýl byl na bavorské straně mnohem větší, 50 % odhadů bylo mezi 40 a 90 % území. V Národním parku Šumava bylo 50 % odhadů mezi 20 a 35 %.

Čím vyšší podíl této plochy, na kterou se nesmí vstupovat mimo značené cesty, respondenti odhadovali, tím méně se cítili omezování pravidly národního parku ve svém přírodním prožitku. Pro Bavorský les však tato korelace není signifikantní. To zní na první pohled jako rozpor. Možným vysvětlením je, že návštěvníci, kteří jsou spojení

Obrázek 45: Odhad plochy, kde nesmí turisté opouštět značené trasy, n = 346/299

s ochranou přírody a národním parkem, se obecně cítí pravidly méně omezování, neboť jim přikládají význam, a současně očekávají, že v národním parku tato pravidla platí na většině plochy. To musí být ještě objasněno na základě dat v dalších analýzách.

Znalosti a názory na zonaci

Podobná otázka byla položena ohledně přírodní zóny (dříve bezzásahové území), tj. oblasti, na které je příroda ponechána samovolnému vývoji. Respondenti odhadovali, že na 52 % plochy národních parků je příroda ponechána samovolnému vývoji.

Respondenti v Bavorském lese se domnívali, že je příroda ponechána samovolnému vývoji v průměru na 70 % plochy. Respondenti na Šumavě odhadovali, že na téměř 29 % plochy je v současnosti příroda ponechána samovolnému vývoji. V době dotazování byla plocha přírodní zóny (dříve bezzásahové území) v Národním parku Šumava projednávána a jako správná odpověď platilo 25 až 27 % celkové plochy. V Národním parku Bavorský les byl skutečný podíl přírodní zóny přibližně 67 %.

I zde není průměrná hodnota příliš vypovídající, protože rozptýl odpovědí se pohyboval od 0 do 100 %. Ve větší rozptýl byl na bavorské straně, 50 % odhadů bylo mezi 50 a 80 % plochy. V Národním parku Šumava bylo 50 % odhadů mezi 15 a 35 % (Obr. 46).

Na Šumavě zakroužkovalo u této otázky více dotazovaných kategorií „nevím“. Čím větší plochu se samovolným vývojem respondenti odhadovali, tím méně se cítili omezení pravidly národních parků ve

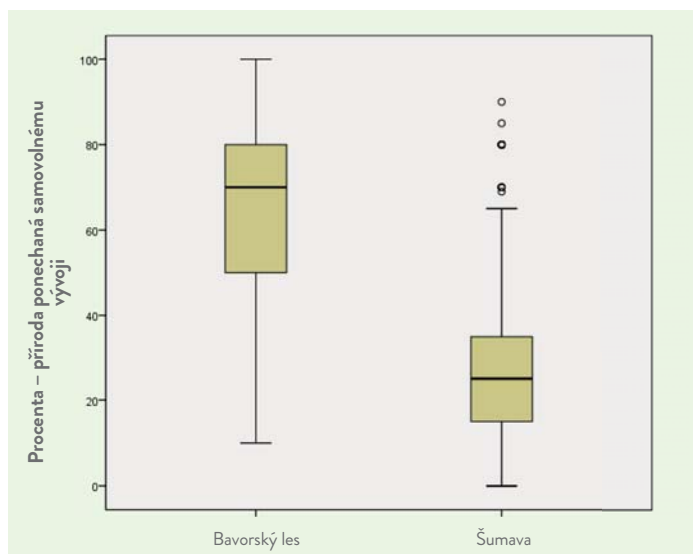

Na sešlap citlivá rašeliniště jsou částečně zpřístupněna po dřevěných poválkách. (Foto: Josef Štemberk)

sám přirodním prožitku. Tato korelace však nebyla pro Bavorský les signifikantní.

Téměř polovina respondentů se domnívala, že plocha národních parků, na které je příroda ponechána samovolnému vývoji, by měla zůstat, jaká je. Téměř 40 % oproti tomu zastávalo názor, že by se tato plocha měla zvětšit, jen 4 % se vyslovila pro její zmenšení. Signifikantně větší podíl respondentů v Bavorském lese oproti respondentům na Šumavě chtěl, aby podíl této plochy zůstal takový, jaký je.

Turisté dotazovaní v Národním parku Bavorský les byli více pro rozšíření plochy se samovolným vývojem, zatímco místní obyvatelé byli více toho mínění, že by měl podíl plochy zůstat stejný. V Národním parku Šumava nebyly téměř žádné rozdíly mezi turisty a místními obyvateli.

Obrazek 46: Odhad plochy, na které je příroda ponechána sama sobě, n = 393/306

Směrovky dovedou návštěvníky bezpečně k cíli. (Foto: Daniela Blöching)

3.6.2.7 Vnímání tlejícího dřeva

Vnímání tlejícího dřeva v národních parcích bylo zjišťováno několika uzavřenými otázkami. Okolo 80 % respondentů již někdy v národním parku vidělo velké plochy s odumřelým stromovým patrem, 17 % je nevidělo a 3 % nevěděla. Podíl dotazovaných v Národním parku Šumava, kteří již viděli velkou plochu s odumřelým stromovým patrem, byl vyšší než mezi dotazovanými v Národním parku Bavorský les (sign.).

Většina respondentů se necítila stresovaná nebo smutná, když viděla velké plochy s odumřelým stromovým patrem (souhlasím, resp. spíše souhlasím). Většina jich také nechodí méně než dříve do oblastí, kde je odumřelé dřevo (Tab. 31). Pro 16 % respondentů platil zcela výrok „Stresuje mě, když vidím velkou plochu s odumřelým stromovým patrem“. Pro 25 % platil zcela výrok „Pokud vidím velkou plochu s odumřelým stromovým patrem, jsem z toho smutný/á“. Pro téměř 17 % platil zcela výrok „Na plochách s odumřelým stromovým patrem došlo ke ztrátě jedinečné přírody“. Pro 6 % platil zcela výrok „Dnes navštěvuji méně než dříve území, kde se nachází mnoho mrtvých stromů“. Tyto výroky popisují formy psychického stresu, který je vyvolán změnami životního prostředí, např. v okolí bydliště (především ničení životního prostředí).

Tabulka 31: Otázky k emocionálnímu stresu z tlajícího dřeva, škála odpovědí 1 = zcela souhlasím až 4 = nesouhlasím, n = 684-688

Výroky	Škála odpovědí	Všichni v % (n)	Bavorský les v % (n)	Šumava v % (n)
Stresuje mě, když vidím velkou plochu s odumřelým stromovým patrem.	Souhlasím zcela	16,3	2,6	29,6
	Spíše souhlasím	12,9	5,3	20,4
	Spíše nesouhlasím	16,6	12,9	20,1
	Nesouhlasím	54,2	79,1	29,9
Pokud vidím velkou plochu s odumřelým stromovým patrem, jsem z toho smutný/á.	Souhlasím zcela	24,9	7,4	42,1
	Spíše souhlasím	14,8	10,3	19,3
	Spíše nesouhlasím	13,4	12,6	14,1
	Nesouhlasím	46,9	69,7	24,5
Na plochách s odumřelým stromovým patrem došlo ke ztrátě jedinečné přírody.	Souhlasím zcela	16,5	3,5	29,3
	Spíše souhlasím	15,5	5,6	25,2
	Spíše nesouhlasím	17,7	13,0	22,3
	Nesouhlasím	50,3	77,9	23,2
Dnes navštěvuji území, kde se nachází mnoho mrtvých stromů, méně než dříve.	Souhlasím zcela	6,0	1,5	10,3
	Spíše souhlasím	7,4	3,0	11,8
	Spíše nesouhlasím	12,0	8,3	15,5
	Nesouhlasím	74,6	87,3	62,4

U všech otázek byly zjištěny signifikantní rozdíly ($p \leq 0,05$) mezi respondenty obou národních parků. Respondenti ze Šumavy se cítili při pohledu na velké plochy s odumřelým stromovým patrem častěji stresováni a byli výrazně smutnější. Mnohem častěji také souhlasili s výroky „Na plochách s odumřelým stromovým patrem došlo ke ztrátě jedinečné přírody.“ a „Dnes navštěvuji území, kde se nachází mnoho mrtvých stromů, méně než dříve“.

Emocionální stres z tlajícího dřeva neukázal žádnou korelaci se stupněm přírodního prožitku, ovšem respondenti byli s národním parkem jako místem rekreace signifikantně nespokojenější, čím více vnímali stres kvůli plochám s odumřelým dřevem. Čím starší respondenti byli, tím spíše vnímali psychický stres kvůli plochám s odumřelým dřevem.

Místní obyvatelé obou národních parků se při pohledu na velké plochy tlajícího dřeva cítili více stresováni nebo smutní než turisté. Rovněž souhlasili častěji než turisté s tvrzeními „Na plochách s odumřelým stromovým patrem došlo ke ztrátě jedinečné přírody.“ a „Dnes navštěvuji méně než dříve území, kde se nachází mnoho mrtvých stromů“.

3.6.2.8 Subjektivní sounáležitost s přírodou

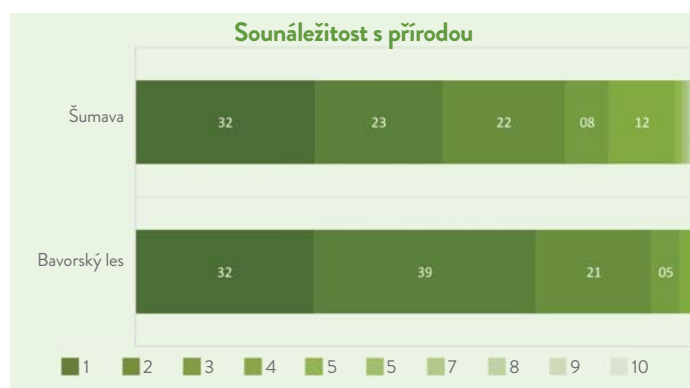
Sounáležitost návštěvníků s přírodou byla zjišťována na základě vlastního hodnocení na desetistupňové škále (odpovědní škála 1 = velmi silně spojený/á až 10 = vůbec ne).

Respondenti se cítili silně spojeni s přírodou (střední hodnota = 2,36). Respondenti v Bavorském lese vykazovali větší subjektivní sounáležitost s přírodou (střední hodnota = 2,10) než respondenti na Šumavě (střední hodnota = 2,62; sign., $p \leq 0,05$). Čím více se respondenti cítili spojeni s přírodou, tím méně vnímali stres nebo smutek při pohledu na plochy s odumřelým lesem (sign., $p \leq 0,05$), tím důležitější pro ně byly jako motivy pro návštěvu komponenty zdraví a klid (sign., $p \leq 0,05$) a pozorování a poznávání přírody (sign., $p \leq 0,05$). U sounáležitosti s přírodou se neukázala žádná souvislost se spokojeností respondentů s národním parkem jako rekreační oblastí.

3.6.2.9 Postoj k vlkovi

V rozlehlých částech střední Evropy se díky přísné ochraně znovu přirozeně rozšiřují vlci. V oblasti obou národních parků se nejprve znovu usídlili jednotliví vlci, kteří postupně vytvořili smečku. Prostřednictvím několika předložených bodů byli návštěvníci tázáni na svůj postoj k vlkům. Jednotlivé body přitom měly osvětlit různé dimenze tohoto tématu. Patřilo k nim, zda respondenti vnímají vlka obecně pozitivně nebo negativně, jestli vidí vlky jako součást přírody místního regionu, zda mají strach a zda je pro ně toto téma obecně důležité.

Postoj respondentů k vlkům byl převážně pozitivní (Tab. 30). S výrokem, že je potěšující, že se vlk vrátil, souhlasilo téměř 85 % respondentů.

Obrázek 47: Subjektivní sounáležitost s přírodou podle národních parků, odpovědní škála 1 = velmi silně spojený/á až 10 = vůbec ne, n = 441/425

Na vlka je také pohlíženo jako na normální součást přírody místního regionu. S výrokem „Vlci patří do Bavorského lesa/na Šumavu stejně jako např. tetřev nebo jelen.“ souhlasilo také téměř 90 % respondentů.

Je ale také vidět, že se mnoho respondentů vlků bojí. 23 % respondentů uvedlo, že mají strach (zcela či spíše) jít do lesa v oblastech s výskytem vlka. Celkově hrálo toto téma pro respondenty důležitou roli. Jen 19 % bylo jedno (zcela či spíše), zda se vlk v Bavorském lese/na Šumavě vyskytuje nebo ne.

U všech otázek zjišťujících stanovisko respondentů se vyskytly rozdíly mezi respondenty obou národních parků (Tab. 32). Respondenti na Šumavě zaujívali k vlkovi mnohem pozitivnější stanovisko a toto téma pro ně také bylo důležitější.

Možným vysvětlením pozitivnějšího vnímání vlka v Národním parku Šumava by mohlo být Návštěvnícké centrum Srní. V tomto mimořádně populárním zařízení, které je od svého otevření v roce 2015 jedním z nejnavštěvovanějších cílů Národního parku Šumava (více než 100 000 návštěvníků ročně), se nezprostředkovávají jen znalosti o vlcích. Zvířata mohou být skutečně viděna v prostorném výběhu. V centrech národního parku Bavorského lesa se nacházejí také dva vlčí výběhy, ale ty jsou součástí větších areálů s jinými zvířaty. Téma vlk je tam mnohem méně viditelné.

Vlci opět obývají lesní divočinu národních parků. (Foto: Pavel Bečka)

Postoj k vlkovi koreloval kromě jiného s formálním školním vzděláním, s věkem a s pocitem sounáležitosti s přírodou. Respondenti měli k vlkovi signifikantně ($p \leq 0,05$) pozitivnější postoj, když byli vysokoškolsky vzdělaní, byli mladší a cítili se více spojení s přírodou. Čím důležitější pro ně byly komponenty „zdraví a klid“ a „pozorování a poznávání přírody“, tím pozitivnější byl jejich postoj k vlkovi. Žádné rozdíly v postoji k vlkovi se neukázaly mezi respondenty s dětmi nebo bez nich, mezi těmi, kteří se cítili být ve svém přírodním prostředí omezení pravidly a lidmi s emocionálním stresem z oduřelého dřeva.

Místní obyvatelé obou národních parků měli k návratu vlka méně pozitivní přístup než turisté. Častěji uváděli, že se bojí jít do lesa v oblastech s výskytem vlků. I jim však bylo spíše jedno, jestli se vlci v Bavorském lese/na Šumavě vyskytují, nebo ne.

3.6.2.10 Kontakty se strážci a názory na ně

Polootevřenou otázkou bylo zjišťováno, zda již respondenti měli nějaký kontakt s pracovníky strážní služby (strážci).

Výsledky ukazují, že strážci hrají v terénu důležitou roli jako zdroje informací pro návštěvníky. Více než třetina respondentů (34,5 %) již byla v národním parku v kontaktu s nějakým strážcem. Více návštěvníků, kteří již měli kontakt se strážcem, bylo na Šumavě (40,0 %) než v Bavorském lese (29,3 %). Výsledky ukazují, že strážci hrají v terénu důležitou roli jako zdroj informací pro návštěvníky.

Tabulka 32: Postoj k vlkovi v obou národních parcích, Bavorský les $n = 436$, Šumava $n = 424$, sign. = signifikantní ($p < 0,01$), vys. sign. = vysoce signifikantní ($p < 0,001$)

	Bavorský les / Šumava	Bavorský les / Šumava	Bavorský les / Šumava	Bavorský les / Šumava	Rozdíly mezi NP
Stanovisko k vlkovi	souhlasím zcela	spíše souhlasím	spíše nesouhlasím	nesouhlasím	
Je potěšující, že se vlk opět vrátil do Německa/Česka.	46,0/71,8	33,0/19,2	15,3/5,7	5,7/3,3	vys. sign.
Vlci patří do Bavorského lesa/na Šumavu stejně jako např. tetřev nebo jelen.	50,2/75,9	35,1/17,9	10,6/4,0	4,1/2,1	sign.
V oblastech s výskytem vlka bych měl/a strach jít do lesa.	6,4/11,1	16,7/11,3	24,3/19,5	52,6/58,1	vys. sign.
Je mi jedno, zda jsou nebo nejsou vlci na Šumavě/ v Bavorském lese.	5,7/4,1	18,5/8,7	34,5/19,5	41,3/67,7	vys. sign.

Managementová opatření:

- Návštěvníky informovat o tom, jak se správně chovat v území s výskytem vlka a při setkání s vlky (např. ve formě zvláštního letáku, prostřednictvím informačních tabulí nebo prostřednictvím digitálních médií)
- Zlepšení interní komunikace o aktuálních událostech na téma vlka, zejména u multiplikátorů, jako jsou zaměstnanci informačních pultů, aby mohly být tyto informace kompetentně předávány návštěvníkům
- Přispívat k objektivizaci tématu vlka v území, najít rovnováhu mezi přístupem „mazlíček na hraní a zabiják lidí“ (např. tematickými exkurzemi ve vlčích výběžích)
- Více téma využívat v expozicích

Většina z 299 respondentů, kteří již kontakt se strážcem měli, se s ním bavila (46,5 %), resp. kladla otázky a dostala na ně odpovědi (32,1 %). Někteří respondenti se zúčastnili exkurze (22,4 %), mají známé/příbuzné, kteří jsou strážci (15,1 %), nebo byli strážcem upozorněni na chování v rozporu s pravidly (14,7 %). Respondenti v Bavorském lese se se strážcem bavili častěji (34,9 %) a častěji se zúčastnili exkurze (35,7 %), než respondenti na Šumavě (30,0 %, resp. 12,4 %). Mezi „ostatní“ spadá náhodné setkání strážce (18x), následuje poskytnutí pomoci (4x) a pracovní setkání (3x).

Téměř 80 % respondentů, kteří byli v kontaktu se strážci, hodnotilo toto setkání jako velmi či spíše pozitivní. Respondenti v Bavorském lese vnímali strážce pozitivněji (92,2 %) než respondenti na Šumavě (70,1 %), (sign., $p \leq 0,05$).

3.7 Modul 5 – Ekonomický přínos návštěvníků

Cílem průzkumu bylo shromáždit výdaje návštěvníků národního parku během jejich pobytu v příslušném regionu národního parku a s pomocí údajů o počtu návštěvníků, resp. návštěv, kvantifikovat regionální ekonomický přínos cestovního ruchu, resp. konkrétně přidanou hodnotu návštěvníků chráněných území.

Z vrcholků hor se naskýtají krásné výhledy přes moře lesů. (Foto: Daniela Blöchingner)

Tabulka 33: Příklad otázek k výdajům nocujících hostů podle jednotlivých kategorií

3.7.1 Metodika

Nejdůležitější součástí průzkumu bylo rozsáhlé dotazování návštěvníků obou národních parků. Kromě toho byla použita nejaktuálnější data ze systému sčítání návštěv, který byl instalován jako součást základního sběru.

3.7.1.1 Dotazování návštěvníků

Silně strukturovaný dotazník obsahoval 31 uzavřených a otevřených otázek. Nejdůležitější částí byl podrobný výzkum pro celkem 15 kategorií výdajů. Všichni návštěvníci byli dotázáni na průměrné výdaje při návštěvě regionu. Kromě toho v závislosti na typu návštěvníka (nocující host, jednodenní host nebo místní obyvatel) byly zkoumány výdaje v den dotazování nebo den před tím (Tab. 33).

Dotazník byl k dispozici v češtině, v němčině a v angličtině. Doplnkově mohli německy hovořící návštěvníci Národního parku Šumava zapsat své odpovědi sami do dotazníku v němčině (n = 8) a česky hovořící návštěvníci Národního parku Bavorský les mohli sami své odpovědi zaznamenat do

	Otázka 14	Otázka 15	Otázka 16
Ubytování (za noc), také poplatky v kempu	_____ Kč	_____ Kč	_____ Kč
Jaké stravování je obsažené v ceně ubytování?			
☐ žádné stravování	☐ snídaně	☐ polopenze	☐ plná penze
Strava/nealkoholické nápoje v hotelích, penzionech, restauracích, střediscích NP, kavárnách, barech (pokud není v ceně ubytování)	_____ Kč	_____ Kč	_____ Kč
Alkoholické nápoje v hotelích, penzionech a restauracích, kavárnách, barech...	_____ Kč	_____ Kč	_____ Kč
Potraviny v supermarketu, u pekaře, řezníka atd. (včetně vlastní stravy), speciality v obchodech	_____ Kč	_____ Kč	_____ Kč
Knihy, časopisy	_____ Kč	_____ Kč	_____ Kč
Ostatní nákupy: suvenýry, pohlednice, dárky, oděvy, sportovní potřeby, alkoholické produkty a speciality atd.	_____ Kč	_____ Kč	_____ Kč
Využití dopravních prostředků v průběhu pobytu: linkové autobusy/vlaky	_____ Kč	_____ Kč	_____ Kč
Taxi	_____ Kč	_____ Kč	_____ Kč
Poplatky za parkování	_____ Kč	_____ Kč	_____ Kč
Tankování v tomto regionu	_____ Kč	_____ Kč	_____ Kč
Průvodce a doprovod v národním parku	_____ Kč	_____ Kč	_____ Kč
Půjčení kola, sněžnic, kánoe apod.	_____ Kč	_____ Kč	_____ Kč
Vstupné a poplatky: hřiště / zábava / kultura / muzea	_____ Kč	_____ Kč	_____ Kč
Místní poplatky („vzdušné“) / příspěvek na cestovní ruch / karta hosta	_____ Kč Dotazujeme se pouze jednou!		
Lázeňské procedury (koupele / masáže atd.) / platby u lékaře	_____ Kč	_____ Kč	_____ Kč
Poplatek za kongres / konferenci / seminář atd.	_____ Kč Dotazujeme se pouze jednou!		
Ostatní výdaje (Prosím napište!): _____	_____ Kč	_____ Kč	_____ Kč

dotazníku česky (n = 2). Dotazování se nezúčastnil nikdo, kdo by hovořil pouze anglicky. Dotazování trvalo průměrně cca 15 minut.

Aby bylo možné zjistit výdajové chování návštěvníků, nemá smysl ptát se mladých lidí, kteří cestují se svými rodiči. Většinu výdajů (ubytování, stravování, cestovní výdaje...) obvykle platí rodiče. Z tohoto důvodu byli v rodinách/skupinách cíleně dotazováni dospělí.

Celkem bylo sice dotázáno 1 681 osob, ovšem jen 1 399 dotazníků mohlo být vyhodnoceno (NP Bavorský les: 850, NP Šumava: 549). Důvody pro vyřazení 282 dotazníků byly na jedné straně zapříčiněny vysokým podílem chybně, resp. neúplně vyplněných dotazníků (především ohledně výdajů), na druhé straně musely být pro další výpočty brány v úvahu pouze výdaje v den dotazování (místní obyvatelé/chalupáři a jednodenní hosté) a v den před dotazováním (nocující hosté), (Kapitola 3.7.3 a 3.7.4).

Dotazování probíhalo během vybraných 27 dní od června 2018 do května 2019, a to ve všech ročních obdobích a ve všedních dnech (od pondělí do pátku) i o víkendech (soboty a neděle).

3.7.1.2 Počítání návštěvníků, resp. návštěv

Kvůli lehce odlišné metodě výzkumu byly pro výpočty Národního parku Bavorský les použity počty návštěv a pro výpočty Národního parku Šumava počty návštěvníků. Návštěvník se liší od návštěvy v tom, že návštěvník může v jeden den provést několik návštěv národního parku.

Národní park Bavorský les

V Národním parku Bavorský les se přesné sčítání návštěv konalo poprvé v letech 2013/2014. Při něm se počet návštěv zaznamenával po dobu 12 měsíců (květen 2013–duben 2014) na více než 60 stanovištích, a to prostřednictvím automatických sčítacích zařízení i ručně pomocí zaměstnanců. Na základě tohoto základního výzkumu byl pak v Národním parku Bavorský les zřízen systém k permanentnímu sčítání návštěv. Pro toto trvalé sčítání návštěv byla vybrána čtyři stanoviště, na jejichž základě bylo možné propočítávat vývoj návštěvnosti v Národním parku Bavorský les v následujících letech.

Tento systém evidence se v současnosti rozšiřuje. Počty návštěv se budou do budoucna stanovovat podle údajů z minimálně 12 sčítačů (Porst & Hußlein, 2019). Pro výpočet regionálních ekonomických vlivů v následující zprávě byly použity nejaktuálnější počty návštěv z roku 2018.

Národní park Šumava

Permanentní sčítání návštěv pomocí sčítacích zařízení se uskutečnilo mezi 24. listopadem 2017 a 23. listopadem 2018 na 34 různých stanovištích Národního parku Šumava. Další standardizované sčítání u 66 vstupů do Národního parku Šumava prováděli spolupracovníci národního parku. K výpočtu počtu návštěv byly použity údaje ze sčítacích zařízení s výpočty, které provedl personál (Kapitola 3.2). Na rozdíl od Národního parku Bavorský les se zde poprvé rozlišovali návštěvníci od návštěv tím, že byli respondenti dotazováni, zda provedli v den dotazování více návštěv národního parku (Kapitola 3.2.3.2).

3.7.1.3 Metodika výpočtu regionálně ekonomických přínosů

Pro zajištění srovnatelnosti dřívějších studií Národního parku Bavorský les jsme výpočet regionálně ekonomických přínosů metodicky opřeli o studii Job et al. (2008). Veškeré regionálně hospodářské údaje byly vyvozeny z této studie či z dizertační práce (Woltering, 2012; Mayer, 2013), která vznikla na základě této studie. Struktura předložené studie je převzata z práce Arnberger et al. (2017), v níž byly vypočteny regionálně ekonomické přínosy turismu v Národním parku Bavorský les na základě aktualizovaných dat z let 2013/14.

Na české straně nebyly k dispozici regionální ekonomické ukazatele, zejména podíly ekonomických dopadů, které se používají převážně v německy mluvících zemích. Z tohoto důvodu byla vyhodnocením ekonomických přínosů pověřena také Univerzita Karlova v Praze. Ta provedla výpočty ekonomických efektů návštěvníků Národního parku Šumava na základě zvoleného metodického postupu založeného na meziodvětvové analýze (input-output analýza) toků zboží a služeb mezi jednotlivými odvětvími české ekonomiky a mezi jednotlivými odvětvími ekonomiky Jihočeského a Plzeňského kraje (Raabová, 2013).

Instalace indukční smyčky pro počítání cyklistů. (Foto: Josef Štemberk)

V dřevěném sloupku na kraji cesty umístěný sčítač. (Foto: Josef Štemberk)

3.7.2 Výsledky dotazování návštěvníků v obou národních parcích

V následujících kapitolách jsou prezentovány některé výsledky průzkumu mezi návštěvníky obou národních parků. Další vyhodnocení sociodemografických charakteristik a charakteristik souvisejících s návštěvami byly rovněž uvedeny v kapitole 3.1.

3.7.2.1 Délka pobytu v regionu národního parku

V průměru zůstali nocující hosté v Národním parku Bavorský les v regionu národního parku déle (celkem: 6,5 noci, do doby dotazování: 3,9 noci) než hosté v Národním parku Šumava (celkem: 4,3 noci, do doby dotazování: 2,4 noci), (Tab. 34).

Tabulka 34: Otázka pouze pro nocující hosty: délka pobytu v regionu národních parků, n = 652-690, sign. = signifikantní, p ≤ 0,05

Délka pobytu v regionu národních parků	NP Bavorský les Střední hodnota	NP Šumava Střední hodnota	Signifikance (T-Test)
Kolik nocí zůstáváte celkem v regionu Národního parku Šumava, respektive Národního parku Bavorský les?	6,5	4,3	sign.
Kolik nocí jste v průběhu tohoto pobytu již strávil/a v regionu Národního parku Šumava, respektive Národního parku Bavorský les?	3,9	2,4	sign.

Nocující hosté v Národním parku Bavorský les plánovali, že Národní park Bavorský les navštíví v průměru 68 % dnů svého pobytu zde, oproti tomu u dotázaných nocujících hostů Národního parku Šumava to bylo 96 % dnů. Rozdíl je signifikantní (p ≤ 0,05).

3.7.2.2 Hlavní důvod návštěvy

97,0 % dotázaných uvedlo jako hlavní důvod pro návštěvu Národního parku Bavorský les, resp. Šumava „dovolená/volný čas“. Pouze 0,9 % přijelo z obchodních důvodů a jen 1 osoba (0,1 %) kvůli léčbě. Ostatní respondenti uváděli jako hlavní důvod „návštěva příbuzných/přátel“, „studium“ nebo „trénink“.

3.7.2.3 Návštěva sousedního národního parku

4,0 % dotázaných v Národním parku Bavorský les uvedla, že v den dotazování již navštívili Národní park Šumava nebo ho ještě chtějí navštívit. V Národním parku Šumava bylo 7,8 % respondentů, kteří již Národní park Bavorský les navštívili, nebo ho navštívit chtějí⁹.

Po celý rok spojují národní parky Šumava a Bavorský les čtyři hraniční přechody. (Foto: Josef Štemberk)

9) Protože vzorek dotazovaných s výdaji v sousedním národním parku byl příliš malý (n = 8-34), tak nemohl být dále vyhodnocován.

Nejvíce návštěvníků přijíždí do národních parků o letních prázdninách. (Foto: Josef Štemberk)

3.7.2.4 Hrubý měsíční příjem

V uzavřené otázce s předdefinovanými kategoriemi vyplňovali návštěvníci (hrubý) příjem domácnosti. Aby se zvýšila ochota odpovědět na tuto „citlivou“ otázku, byly kategorie záměrně stanoveny velmi široké.

44,4 % domácností dotazovaných v Národním parku Bavorský les disponovalo hrubým měsíčním příjmem 2 000 až 4 000 € (Tab. 35). Aktuální směnný kurz byl v té době 1 EUR = 25 CZK (únor 2020).

Tabulka 35: Hrubý měsíční příjem domácnosti dotázaných v Národním parku Bavorský les, n = 712, nižší n je vysvětleno skutečností, že ne všichni respondenti odpověděli na „citlivou“ otázku o příjmu domácnosti

NP Bavorský les – hrubý měsíční příjem domácnosti	Počet	Počet v %
<2000 €	76	10,7
2.000–4.000 €	316	44,4
4.000–6.000 €	232	32,6
6.000–8.000 €	61	8,6
> 8.000 €	27	3,8
Celkem	712	100,0

45,6 % domácností dotazovaných v Národním parku Šumava disponovalo hrubým měsíčním příjmem 30 000 až 59 999 Kč (Tab. 36).

Tabulka 36: Hrubý měsíční příjem domácnosti dotázaných v Národním parku Šumava, n=443, nižší n je vysvětleno skutečností, že ne všichni respondenti odpověděli na „citlivou“ otázku o příjmu domácnosti

NP Šumava – hrubý měsíční příjem domácnosti	Počet	Počet v %
<14.999 Kč	24	5,4
15.000-29.999 Kč	111	25,1
30.000-44.999 Kč	116	26,2
45.000-59.999 Kč	86	19,4
60.000-74.999 Kč	46	10,4
75.000-89.999 Kč	20	4,5
90.000-104.999 Kč	22	5,0
105.000-119.999 Kč	8	1,8
120.000-134.999 Kč	2	0,5
135.000-149.999 Kč	1	0,2
>150.000 Kč	7	1,6
Celkem	443	100,0

3.7.3 Výpočet regionálně ekonomického přínosu Národního parku Bavorský les

V následujících kapitolách je uvedena metoda výpočtu a výsledky pro přidanou hodnotu návštěvníků Národního parku Bavorský les. Informace o Národním parku Šumava najdete v kapitole 3.7.4.

3.7.3.1 Výpočet počtu návštěv podle typu návštěvníků a afinity k národnímu parku

Jak již bylo popsáno v kapitole 3.7.1.2, byly údaje o počtu návštěv v Národním parku Bavorský les získány prostřednictvím dlouhodobého sčítání návštěvníků. Mezi lednem a prosincem 2018 bylo v Národním parku Bavorský les zaznamenáno 1,36 milionů návštěvníků (Porst & Hußlein, 2019). Celkový počet byl rozdělen podle typu návštěvníků, aby bylo možné propočítat počet návštěv podle druhu návštěvy. Dotazování se zúčastnilo 41,5 % nocujících hostů, 23,9 % jednodenních hostů a 34,6 % místních obyvatel.

Aby bylo možné určit počet návštěv jednotlivých typů návštěvníků (Tab. 37), byly v dalším kroku počty příslušných typů návštěvníků rozděleny podle afinity k národnímu parku (turisté národního parku v užším smyslu, Kapitola 3.1.2.6).

3.7.3.2 Denní výdaje návštěvníků (brutto)

Denní výdaje (hrubé) návštěvníků byly stanoveny na základě výsledků průzkumu (součet jednotlivých výdajů různých kategorií výdajů).

Tabulka 37: Rozdělení návštěv podle typu návštěvníků a afinity k Národnímu parku Bavorský les (Zdroj: počtu návštěv v roce 2018: Porst & Hußlein, 2019)

Typ návštěvníka dle afinity k národnímu parku	Dotazání		Návštěvy 2018
	Počet	Počet v %	
Nocující hosté: NP-turisté v u. s.	230	27,4	372 755
Nocující hosté: NP-turisté bez v u. s.	118	14,0	191 240
Jednodenní hosté: NP-turisté v u. s.	110	13,1	178 274
Jednodenní hosté: NP-turisté bez v u. s.	92	11,0	149 102
Místní obyvatelé/chalupáři: NP-turisté v u. s.	146	17,4	236 619
Místní obyvatelé/chalupáři: NP-turisté bez v u. s.	144	17,1	233 377
Celkem	840	100,0	1 361 367

Tabulka 38: Denní výdaje (brutto na osobu), střední hodnoty, členění podle afinity návštěvníka k NP, návštěvníci národního parku v užším smyslu (v u. s.), (Zdroj: Výdaje 2007: Job et al., 2008 a Mayer 2013, Výdaje 2013/14: Arnberger et al., 2017), Výdaje Job et al., 2008, respektive Mayer, 2013, stanovené hodnoty upravené o inflaci a vypočtené pro rok 2014

Typ návštěvníka podle afinity k národnímu parku	Denní výdaje 2007 (brutto)	Denní výdaje 2013/14 (brutto)#	Denní výdaje 2018/19 (brutto)
Nocující hosté: NP-turisté v u. s.	49,6 €	56,2 €	77,7 €
Nocující hosté: NP-turisté bez v u. s.	49,6 €	56,2 €	71,9 €
Jednodenní hosté: NP-turisté v u. s.	12,3 €	13,9 €	18,2 €
Jednodenní hosté: NP-turisté bez v u. s.	12,1 €	13,7 €	18,5 €
Místní obyvatelé/chalupáři: NP-turisté v u. s.	9,1 €	10,4 €	8,2 €
Místní obyvatelé/chalupáři: NP-turisté bez v u. s.	6,1 €	6,9 €	7,5 €

Tabulka 39: Přehled výdajů návštěvníků podle typu návštěvníka a afinity k národnímu parku (na osobu): brutto a netto, návštěvníci národního parku v užším smyslu (v u. s.), střední hodnoty

Typ návštěvníka podle afinity k národnímu parku	Denní výdaje (brutto)	Denní výdaje (netto)
Nocující hosté: NP-turisté v u. s.	77,7 €	69,3 €
Nocující hosté: NP-turisté bez v u. s.	71,9 €	64,6 €
Jednodenní hosté: NP-turisté v u. s.	18,2 €	15,4 €
Jednodenní hosté: NP-turisté bez v u. s.	18,5 €	15,7 €
Místní obyvatelé/chalupáři: NP-turisté v u. s.	8,2 €	7,0 €
Místní obyvatelé/chalupáři: NP-turisté bez v u. s.	7,5 €	6,4 €

Tabulka 38 ukazuje srovnání aktuálních brutto denních výdajů na osobu s výsledky z let 2007 (Job et al., 2008) a 2013/14¹⁰ (Arnberger et al., 2017). Podle ní např. nocující hosté (turisté NP v u. s.) vydali v roce 2007 49,6 €, 2013/14 56,2 € a 2018/19 77,7 € na den pobytu v regionu Národního parku Bavorský les. Denní výdaje v roce 2013/14 představovaly pouze o inflaci upravenou extrapolací údajů z roku 2007. V té době se neprováděl nový průzkum. Nelze tedy s jistotou říci, jestli k výraznému nárůstu denních výdajů u nocujících a jednodenních hostů došlo až od roku 2013/14.

Od roku 2007 se denní výdaje turistů (jednodenních a nocujících hostů) celkově výrazně zvýšily. Na jedné straně je to způsobeno obecným nárůstem cen téměř ve všech oblastech, jako je pohostinství, maloobchod atd. Kromě toho se změnila struktura nabídky v regionu národního parku. Například došlo a dochází k úpravě nabídky

u ubytovacích zařízení, kdy se nyní prosazují kvalitnější (a tudíž dražší) možnosti ubytování, zatímco levné nabídky jsou méně využívány. Jako další faktor při zvyšování denních výdajů, který generuje výdaje prostřednictvím vstupních poplatků, lze také uvést otevření stezky v korunách stromů v Centru národního parku Lusen. Pouze u části místních obyvatel/chalupářů mohl být zaznamenán mírný pokles denních výdajů.

3.7.3.3 Přehled denních výdajů návštěvníků (brutto-netto)

Dále byly z hrubých výdajů spočítány čisté výdaje. K tomu byly výdaje pro jednotlivé kategorie propočteny podle aktuálních sazeb daně z přidané hodnoty v Německu. U výdajových kategorií, které mají různé daňové sazby (např. jídlo se 7 % nebo 19 %) byly použity smíšené daňové sazby.

Tabulka 39 ukazuje shrnutí průměrných celkových výdajů na osobu rozdělené podle typů návštěvníků a afinity k národnímu parku.

3.7.3.4 Výpočet ročního obrátu

Na základě vypočítaných denních výdajů byly spočítány roční obraty podle typů návštěvníků a afinity k národnímu parku (denní výdaje * počet návštěv). Z toho vyšla částka hrubého obrátu 52,4 mil. € a čistého obrátu 46,4 mil. € (Tab. 40).

3.7.3.5 Výpočet ekonomického efektu

K výpočtu ekonomického efektu se u ekonomických dopadů 1. stupně eviduje výsledný efekt ze všech přímých výdajů. Jako příjem nebo také celkový důchod se označuje část výdajů, která je bezprostředně spojena se mzdami a platy zaměstnanců a zisky. Podíly celkového důchodu, které se liší podle typů návštěvníků i podle afinity k národnímu parku, byly převzaty od Job et al. (2008).

¹⁰⁾Pro výpočet výdajů 2013/14 byly převzaty výdaje od Job et al., 2008, popř. Mayer, 2013, očištěné o inflaci a v dalším kroku propojeny s počtem návštěv ze sčítání v letech 2013/14, které byly vypočítány Univerzitou BOKU Vídeň.

Tabulka 40: Přehled hrubé a čisté roční tržby podle typu návštěvníka a afinity k národnímu parku, návštěvníci národního parku v užším smyslu (v u. s.)

Typ návštěvníka podle afinity k národnímu parku	Hrubý obrat	Čistý obrat
Nocující hosté: NP-turisté v u. s.	28 976 778 €	25 831 947 €
Nocující hosté: NP-turisté bez v u. s.	13 741 544 €	12 359 568 €
Jednodenní hosté: NP-turisté v u. s.	3 241 801 €	2 743 845 €
Jednodenní hosté: NP-turisté bez v u. s.	2 756 098 €	2 339 899 €
Místní obyvatelé/chalupáři: NP-turisté v u. s.	1 933 278 €	1 647 156 €
Místní obyvatelé/chalupáři: NP-turisté bez v u. s.	1 751 812 €	1 492 730 €
Celkem	52 401 311 €	46 415 145 €

Job et al. (2008)¹¹ sice také uvádí jen podíly celkového důchodu jednotlivých odvětví na základě celoněmeckého propočtu¹², rozlišuje ale podíly turistů národního parku v u. s. a těch, kteří nejsou turisty národního parku v u. s. Bohužel nejsou k dispozici žádné aktuální specifické podíly celkového důchodu pro jednotlivá odvětví, které bychom mohli převzít pro náš výpočet. Pro východní Bavorsko sice udává např. Dwif-Consulting GmbH (2015) „vyvážený průměrný podíl celkového důchodu přibližně 33 procent“, ale tato studie nepředkládá žádné detailní podíly celkového důchodu podle jednotlivých odvětví. Ani po konzultaci s Dwif-Consulting GmbH nebylo možné získat data pro všechna relevantní odvětví. Tabulka 41 ukazuje vypočítaný přímý efekt ekonomického dopadu 1. stupně (výpočet: čistý obrat*podíl celkového důchodu). Výsledná hodnota se pohybuje kolem 17,3 mil. €.

U ekonomických dopadů 2. stupně se zohledňují turisticky relevantní podíly příjmů v rámci plnění subdodavatelům a odpisů. Přesné podíly celkového důchodu Job et al. (2008) neposkytuje. Pro výpočet byl použit celoněmecký průměrný podíl celkového důchodu 30 %, který se používá také v aktuálnějších studiích (např. Dwif-Consulting GmbH, 2015; Herlitz und Kagermeier, 2011). Ekonomický dopad 2. stupně se počítá: (čistý obrat – přímý efektu 1. stupně) * 30 %. Hodnota 2. stupně se pohybuje okolo 8,7 mil. € (Tab. 42).

Ekonomický efekt (= celkový důchod díky návštěvníkům) činí tedy pro Národní

Tabulka 42: Nepřímý efekt 2. stupně

Typ návštěvníka podle afinity k národnímu parku	Efekt 2. stupně
Nocující hosté: NP-turisté v u. s.	4 866 739 €
Nocující hosté: NP-turisté bez v u. s.	2 306 295 €
Jednodenní hosté: NP-turisté v u. s.	519 410 €
Jednodenní hosté: NP-turisté bez v u. s.	442 943 €
Místní obyvatelé/chalupáři: NP-turisté v u. s.	309 336 €
Místní obyvatelé/chalupáři: NP-turisté bez v u. s.	280 335 €
Celkem	8 725 057 €

Tabulka 43: Ekonomický efekt (= celkový důchod díky návštěvníkům) celkem

	Přímé efekty 1. stupně	Nepřímé efekty 2. stupně	Ekonomický efekt celkem
Nocující hosté, jednodenní hosté a místní obyvatelé/chataři (NP-turisté v u. s.)	11 237 999 €	5 695 484 €	16 933 484 €
Nocující hosté, jednodenní hosté a místní obyvatelé/chataři (NP-turisté bez v u. s.)	6 093 621 €	3 029 573 €	9 123 194 €
Celkem	17 331 620 €	8 725 057 €	26 056 677 €

Tabulka 41: Přímý efekt ekonomického dopadu 1. stupně (Zdroj podílů celkového důchodu: Job et al. (2008)), Poznámka: U Mayer (2013) nebyly podíly celkového důchodu rozlišeny na jednodenní hosty a místní obyvatele

Typ návštěvníka podle afinity k národnímu parku	Podíl celkového důchodu v %	Čistý obrat	Efekt 1. stupně
Nocující hosté: NP-turisté v u. s.	37,2	25 831 947 €	9 609 484 €
Nocující hosté: NP-turisté bez v u. s.	37,8	12 359 568 €	4 671 917 €
Jednodenní hosté: NP-turisté v u. s.	36,9	2 743 845 €	1 012 479 €
Jednodenní hosté: NP-turisté bez v u. s.	36,9	2 339 899 €	863 423 €
Místní obyvatelé/chalupáři: NP-turisté v u. s.	37,4	1 647 156 €	616 036 €
Místní obyvatelé/chalupáři: NP-turisté bez v u. s.	37,4	1 492 730 €	558 281 €
Celkem		46 415 145 €	17 331 620 €

park Bavorský les v součtu **26,1 mil. €** (= přímé efekty 1. stupně plus nepřímé efekty 2. stupně), (Tab. 43).

Při srovnání s dřívějšími ekonomickými výpočty pro Národní park Bavorský les se ukazuje, že celkový důchod stoupl ze 13,5 mil. € v roce 2007 (bez započtení inflace, Job et al., 2008) na 26,1 mil. €.

11) Data publikovaná pouze částečně ve Woltering (2012)

12) Harrer, Scherr (2002), Maschke (2005) in Woltering (2012)

Hotely a restaurace v regionu (např. na Kvildě) dobře profitují z návštěvníků národních parků. (Foto: Dana Zývalová)

Managementová opatření:

Na první pohled by se mohlo zdát, že výpočet regionálně ekonomických přínosů návštěvníků národních parků má pro management chráněných území jen malý relevantní dopad, protože se od toho dají jen těžko odvodit nějaká konkrétní managementová opatření na úrovni správy chráněného území. Přesto jsou tato vypočítaná čísla k přidání hodnotě pro správy národních parků nanejvýš důležitá. Dokládají vysoký ekonomický přínos chráněných území v regionu a pomáhají zlepšovat akceptaci národního parku u místních obyvatel a různých aktérů z politiky i cestovního ruchu.

Strážkyně národního parku vysvětluje návštěvníkům značení v terénu. (Foto: Daniela Blöchingner)

3.7.4 Výpočet regionálně ekonomického vlivu Národního parku Šumava

Regionální ekonomický přínos Národního parku Šumava mohl být jen částečně počítán stejným postupem jako v Národním parku Bavorský les. Na rozdíl od Národního parku Bavorský les byly jako základ použity počty návštěvníků a nikoli počty návštěv (následující kapitola). Výpočtem efektů byla pověřena Univerzita Karlova v Praze, která výpočty provedla pomocí tzv. Input-output analýzy.

3.7.4.1 Výpočet počtu návštěvníků podle typu návštěvníků a příslušnosti k národnímu parku

Údaje o počtu návštěvníků byly v Národním parku Šumava získány prostřednictvím sčítacích zařízení i personálu mezi 24. listopadem 2017 a 23. listopadem 2018. Celkem bylo v Národním parku Šumava během tohoto ročního časového období spočítáno přibližně 1 840 000 návštěvníků. Při sběru dat v NP Šumava bylo poprvé vyzkoušeno odvodit z počtu návštěv počet návštěvníků. Návštěvníkům byla kvůli tomu pokládána otázka, zdali učinili za jeden den více návštěv (např. když návštěvník opustil území NP kvůli obědu). Počet návštěvníků je proto z principu o něco nižší než počet návštěv (celkem asi 2 020 000 návštěv). Toto rozdělení na návštěvy a návštěvníky nebylo v NP Bavorský les doposud provedeno, a proto nejsou čísla přímo porovnatelná. Celkový počet návštěvníků Národního parku Šumava byl rozdělen podle typů návštěvníků, aby bylo možné spočítat počet návštěv podle typů návštěvníků (Tab. 27). Jak již bylo uvedeno v kapitole 2.1, dotazování se zúčastnilo 63,4 % nocujících hostů, 18,9 % jednodenních hostů a 17,7 % místních obyvatel.

Tabulka 44: Rozdělení a návštěvnost podle typu návštěvníků a afinity k Národnímu parku Šumava

Typ návštěvníka dle afinity k národnímu parku	Dotazání		Počet návštěvníků 2017/2018
	Počet	Počet v %	
Nocující hosté: NP-turisté v u. s.	109	20,2	370 924
Nocující hosté: NP-turisté bez v u. s.	236	43,7	803 101
Jednodenní hosté: NP-turisté v u. s.	30	5,6	102 089
Jednodenní hosté: NP-turisté bez v u. s.	70	13,0	238 208
Místní obyvatelé/chalupáři: NP-turisté v u. s.	33	6,1	112 298
Místní obyvatelé/chalupáři: NP-turisté bez v u. s.	62	11,5	210 984
Celkem	540¹³	100,0	1 837 605

Aby bylo možné stanovit počet návštěvníků pro každý typ návštěvníků (Tab. 44), byl v dalším kroku podíl příslušných typů návštěvníků rozdělen podle afinity k národnímu parku (turista národního parku v užším smyslu), (Kapitola 3.1.2.6).

¹³⁾ Velikost vzorku se odlišuje od velikosti celého vzorku, protože rozdělení podle typu návštěvníků dle afinity k národnímu parku nebylo možné provést u všech dotázaných kvůli chybějícím údajům.

Tabulka 45: Přehled výdajů návštěvníků podle typu návštěvníka a afinity k národnímu parku (na osobu): brutto a netto, návštěvníci národního parku v užším smyslu (v. u. s.), střední hodnoty

Typ návštěvníka podle afinity k národnímu parku	Denní výdaje (brutto)	Denní výdaje (netto)
Nocující hosté: NP-turisté v u. s.	794,3 Kč	685,8 Kč
Nocující hosté: NP-turisté bez v u. s.	882,3 Kč	759,5 Kč
Jednodenní hosté: NP-turisté v u. s.	339,5 Kč	292,8 Kč
Jednodenní hosté: NP-turisté bez v u. s.	278,7 Kč	238,8 Kč
Místní obyvatelé/chalupáři: NP-turisté v u. s.	196,1 Kč	168,1 Kč
Místní obyvatelé/chalupáři: NP-turisté bez v u. s.	240,7 Kč	205,5 Kč

3.7.4.2 Přehled denních výdajů návštěvníků (brutto-netto)

Dále byly z hrubých výdajů spočítány čisté výdaje. K tomu byly výdaje pro jednotlivé kategorie propočteny podle aktuálních sazeb daně z přidané hodnoty v České republice. U výdajových kategorií, které mají různé daňové sazby (např. potraviny) byly použity smíšené daňové sazby.

Tabulka 45 ukazuje shrnutí průměrných celkových výdajů na osobu rozdělené podle typu návštěvníka a afinity k národnímu parku.

Tabulka 46: Přehled hrubé a čisté roční tržby podle typu návštěvníka a afinity k národnímu parku, návštěvníci národního parku v užším smyslu (v u. s.)

Typ návštěvníka podle afinity k národnímu parku	Roční obrat (brutto)	Roční obrat (netto)
Nocující hosté: NP-turisté v u. s.	294 638 369 Kč	254 369 033 Kč
Nocující hosté: NP-turisté bez v u. s.	708 578 908 Kč	609 935 368 Kč
Jednodenní hosté: NP-turisté v u. s.	34 658 705 Kč	29 891 314 Kč
Jednodenní hosté: NP-turisté bez v u. s.	66 394 257 Kč	56 881 851 Kč
Místní obyvatelé/chalupáři: NP-turisté v u. s.	22 026 683 Kč	18 877 366 Kč
Místní obyvatelé/chalupáři: NP-turisté bez v u. s.	50 782 668 Kč	43 358 065 Kč
Celkem	1 177 079 590 Kč	1 013 312 997 Kč

3.7.4.3 Výpočet ročního obrátu

Podle vypočítaných denních výdajů byly spočítány roční obraty podle typů návštěvníků a afinity k národnímu parku (denní výdaje * počet návštěvníků), (Tab. 46). Tím vyšel celkový hrubý roční obrat 1 177 mil. Kč a čistý obrat 1 013 mil. Kč.

3.7.4.4 Výpočet ekonomického přínosu

Pro Národní park Šumava nemohly být vypočítány ekonomické přínosy, neboť nebyly k dispozici podíly ekonomických dopadů 1. a 2. stupně v regionu Národního parku Šumava. Dopady ekonomických efektů turismu v Národním parku Šumava byly dodatečně vypočteny na Univerzitě Karlově v Praze (Melichar & Pavelčík, 2020).

Souhrnné vstupní údaje o výdajích návštěvníků NP Šumava byly proto podrobeny meziodvětvové (input-output) analýze, která vychází ze statistik národních účtů a tabulek dodávek a užití Českého statistického úřadu (ČSÚ), ve kterých jsou zaznamenány toky zboží a služeb mezi jednotlivými odvětvími české ekonomiky. Odvozené multiplikátory byly následně použity pro výpočet přímých, nepřímých a celkových dopadů. V roce 2018 NP Šumava navštívilo 1 837 605 návštěvníků,

jejichž výdaje ve výši 1,18 mld. Kč způsobily zvýšení regionální produkce (obratu) celkem o 1,4 mld. Kč, včetně multiplikačních efektů. Přímé efekty na prvotní poskytovatele turistických produktů a služeb (v odvětvích ubytování, stravování, dopravy, maloobchodu, tankování pohonných hmot apod.) dosahovaly 764 mil. Kč. Z celkových dopadů na produkci připadlo 484 mil. Kč na celkové zvýšení hrubé přidané hodnoty, resp. hrubého domácího produktu ekonomiky regionu (Tab. 47).

Výdaje návštěvníků NP Šumava rovněž přispěly v roce 2018 ke zvýšení příjmu v regionu ve výši 340 mil. Kč. Z toho 176 mil. Kč tvořily mzdové příjmy zaměstnanců přímých poskytovatelů turistických produktů a služeb a jejich subdodavatelů. Výdaje návštěvníků zároveň přispěly

Tabulka 47: Celkové ekonomické dopady návštěvníků NP Šumava: dopady produkci, HDP, regionální důchod, mzdy zaměstnanců a zaměstnanost (v Kč, ceny roku 2018), * Počty pracovních míst na plný pracovní úvazek

Typ ekonomického efektu	Přímé dopady	Nepřímé dopady	Dopady celkem
Dopady na produkci	763 666 949	607 301 522	1 370 968 471
Dopady na HDP	290 065 737	193 994 589	484 060 326
Dopady na regionální důchod	204 761 991	135 629 652	340 391 642
Dopady na mzdové příjmy zaměstnanců	120 947 991	54 571 391	175 519 382
Dopady na zaměstnanost*	385*	164*	549*

Cyklista míjí automatický sčítač u Stožce. (Foto: Josef Štemberk)

k tvorbě či zachování 549 pracovních míst v regionu NP Šumava.

Z pohledu návštěvnícké struktury se na tvorbě ekonomických dopadů podílela především skupina nocujících hostů, jejíž podíl na jednotlivých ekonomických ukazatelích tvořil více jak 80 %. Výdaje této návštěvnícké skupiny za ubytování a stravování se podílely na celkové produkci (resp. i na ostatních sledovaných ekonomických veličinách) více jak z 50 %.

4 ZAVEDENÍ TRVALÉHO MONITORINGU NÁVŠTĚVNOSTI

Tato zpráva je výsledkem prvního společného výzkumu návštěvníků národních parků Šumava a Bavorský les. Jedním z hlavních cílů projektu bylo vytvoření trvalého přeshraničního monitorovacího systému. Za prvé měl být nastaven systém permanentního počítání návštěvníků území. Za druhé měly být do konceptu stálého monitoringu integrovány jak dotazníkové tematické moduly, tak periodicky se opakující sběr základních dat o návštěvnících.

Na základě sčítání celkové návštěvnosti Národního parku Šumava byl odvozen trvalý systém počítání návštěvníků, resp. návštěv území. Na celkem třinácti reprezentativních místech (vstupech do území) byly instalovány automatické sčítače, které umožní výpočet celkové návštěvnosti území Národního parku Šumava. Podobný systém s dvanácti sčítacími místy byl již před realizací tohoto projektu zaveden a vyzkoušen v sousedním Národním parku Bavorský les. Navíc se dva automatické sčítače nacházejí na nejvíce frekventovaných společných hraničních přechodech na Bučině a ve Ferdinandově údolí a umožní tak monitorovat přeshraniční pohyb návštěvníků obou národních parků. Obsluhu a vyhodnocení dat ze sčítacích zařízení trvale zajišťují pracovníci obou národních parků.

Metodika sběru dat, at' již tzv. základního sběru anebo jednotlivých modulů, byla na základě zkušeností získaných v průběhu tří let realizace projektu přepracována a vylepšena. Základní sběr, který se bude v budoucnu provádět v obou národních parcích společně, byl z důvodu efektivity spojen s modulem 2, tj. zjišťováním přeshraničního rekreačního využití. Tím bude možné získat potřebná data v celém území pomocí jednoho dotazovacího šetření. Ostatní moduly vyžadovaly pouze menší úpravy. Obecně došlo ke zkrácení dotazníků a drobným změnám v metodice sběru, jednalo se především o úpravu počtu dotazovacích dnů a míst pro dotazování.

Projekt však také ukázal, že některé aspekty rekreačního využívání chráněných území nedokáže nastavená metodika dostatečně zachytit. K tomu patří především speciální cílové skupiny, jako jsou cyklisté nebo běžkaři, kteří bývají ve vzorku dotazovaných nedostatečně zastoupeny, protože se obtížněji získávají pro dotazování. Z těchto důvodů byly vyvinuty a částečně již vyzkoušeny další krátké dotazníky cílené na tyto specifické skupiny návštěvníků (Například proběhlo dotazování cyklistů v Národním parku Bavorský les v rámci jedné diplomové práce studentky Univerzity Pasov.).

Instalace automatického sčítače na jednom ze stanovišť. (Foto: Josef Štemberk)

Dosavadní průzkum také nedokázal spolehlivě říci, jaký podíl z celkového počtu hostů tvoří zahraniční návštěvníci. Ti se často nechtěli zúčastnit dotazování kvůli jazykové bariéře. Z tohoto důvodu byla vyvinuta další metoda, kterou se bude zjišťovat národnost návštěvníků podle zaparkovaných aut na parkovištích v národních parcích.

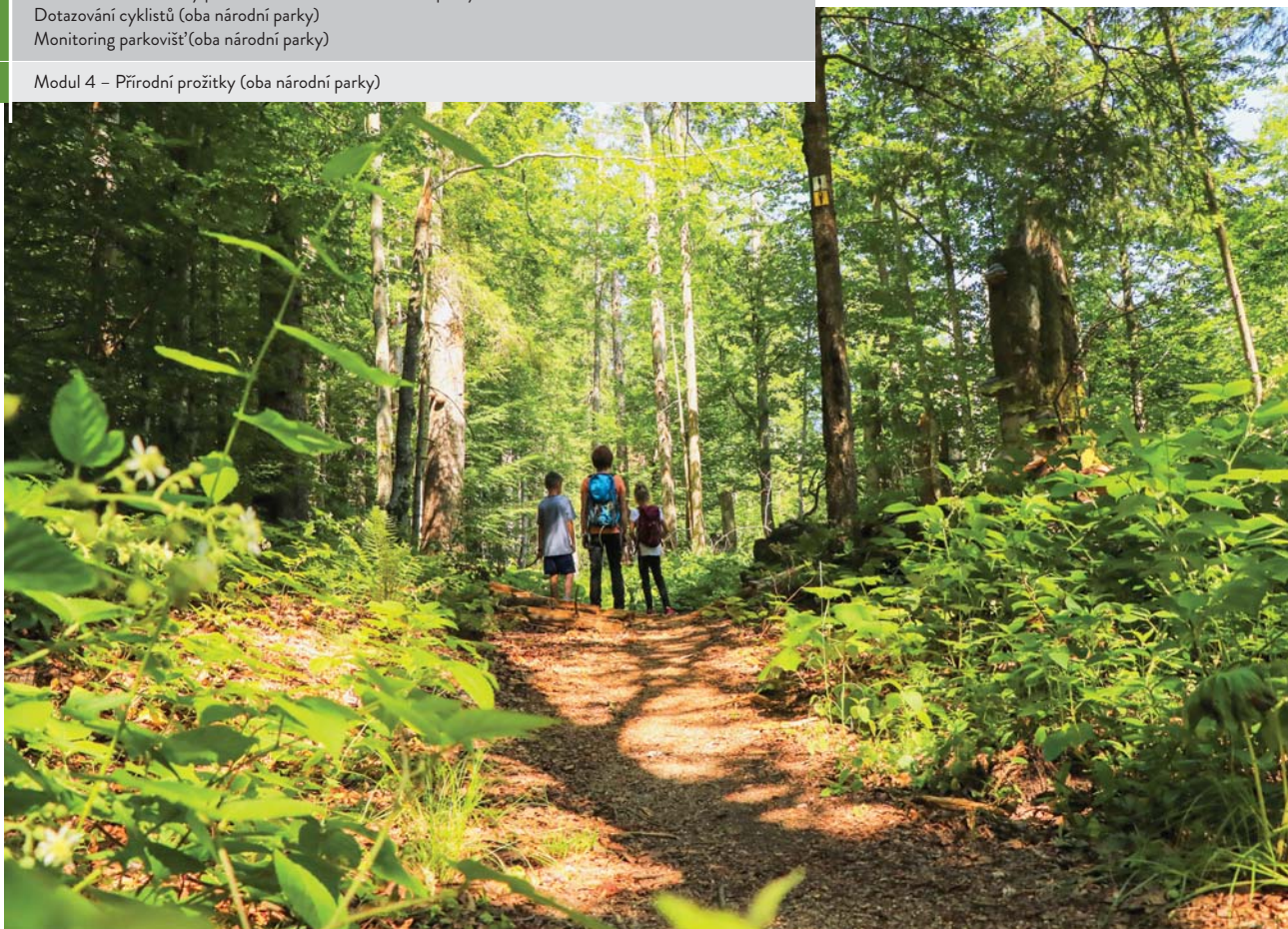
Doposud převažující metoda dotazování návštěvníků má své meze i v případě zjišťování nezákonných aktivit (např. turistika nebo lyžování mimo značené trasy v klidových územích nebo cyklistika mimo značené cyklotrasy). Dobrou metodou pro zaplnění této mezery představuje analýza zveřejněných obsahů na internetu. Zvláště výletní portály, ale také sociální média mohou podat o specifických skupinách návštěvníků nezkreslený obrázek skutečného využívání chráněných území. V rámci projektu byly provedeny první experimentální analýzy tras na vybraných internetových portálech. K realizaci dochází ve spolupráci se studenty vysokých škol, jejichž výsledky prací mohou být využity při cíleném monitoringu návštěvnosti.

Tabulka 48: Plán monitoringu návštěvnosti v národních parcích Šumava a Bavorský les v letech 2020–2030

Rok	Plánované aktivity monitoringu návštěvnosti
2020	Počítání návštěvníků (stanovení společných standardů pro analýzu a doplňování chybějících dat) – plánováno po celé období monitoringu průběžně! Monitoring parkovišť (oba národní parky) Dotazování cyklistů (NP Šumava) Dotazování lyžařů na běžkách (NP Šumava)
2021	Modul 1 – Informace pro návštěvníky – bez sběru dat v informačních zařízeních* (oba národní parky) Popř. dotazování lyžařů na běžkách v NP Šumava
2022	Základní sběr, modul 2 – Přeshraniční rekreační využití (jen v NP Bavorský les a na státní hranici)
2023	Dotazování cyklistů (oba národní parky) Monitoring parkovišť (oba národní parky)
2024	Modul 4 – Přírodní prožitky (oba národní parky)
2026	Modul 1 – Informace pro návštěvníky a sběr dat v informačních zařízeních (oba národní parky) Dotazování cyklistů (oba národní parky) Monitoring parkovišť (oba národní parky)
2027	Modul 3 – Akceptace místními obyvateli (oba národní parky)
2028	Základní sběr spojený s modulem 2 (oba národní parky)
2029	Modul 5 – Ekonomický přínos návštěvníků (oba národní parky) Dotazování cyklistů (oba národní parky) Monitoring parkovišť (oba národní parky)
2030	Modul 4 – Přírodní prožitky (oba národní parky)

Na základě přepracované metodiky a přidáných modulů byl vypracován společný plán monitoringu pro následující desetileté období (Tab. XY). Šetření v rámci modulu 1 – Informace pro návštěvníky a modulu 4 – Přírodní prožitky by mělo probíhat každých 5 let, s počátkem v roce 2021. Moduly 3 – Akceptace místními obyvateli a modul 5 – Ekonomický přínos návštěvníků se budou opakovat po 10 letech. Základní sběr (společně s modulem 2 – Přeshraniční rekreační využití) by se opakoval po pěti letech, přičemž k synchronizaci mezi oběma národními parky by došlo teprve v roce 2028. Důvodem je, že základní sběr se v Národním parku Bavorský les konal již dříve (2013/14) a měl by být opět proveden již v roce 2022. Další vytvořené moduly – dotazování cyklistů/lyžařů a monitoring parkovišť by měl být shodně opakován v tříletém intervalu.

S dětmi bukovým lesem.
(Foto: Sandra Schrönghammer)

SEZNAM LITERATURY

Arnberger, A., Alex, B., Preisel, H., Eder, R. (2015): Sozioökonomisches Monitoring Nationalpark Bayerischer Wald: Befragung und Besucherzählung 2013/2014. Interner Endbericht.

Arnberger A., Preisel H., Alex B., Eder R. (2016): Ergebnisse der Befragungen zu Landschaftspräferenzen, Borkenkäfer und Erholungsqualität. Interner Endbericht.

Arnberger A., Preisel H., Alex B., Eder R. (2017): Regionalökonomische Effekte durch den Tourismus im Nationalpark Bayerischer Wald. Aktualisierung der Berechnungen von Job et al. (2008)

ČSÚ (Statistisches Bundesamt Tschechien). (2020): Výstup z veřejné databáze. Online: <https://vdb.czso.cz/vdbvo2/>, aufgerufen am 28.2.2020.

Dwif-Consulting GmbH (2015): Wirtschaftsfaktor Tourismus in Niederbayern und in der Oberpfalz.

Galway, L. P., Beery, T., Jones-Casey, K., & Tasala, K. (2019): Mapping the solastalgia literature: A scoping review study. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 16(15), 2662.

Harrer B., Scherr S. (2002): Ausgaben der Übernachtungsgäste in Deutschland. München (=Schriftenreihe des dwif 49).

Herlitz L., Kagermeier A. (2011): Ermittlung der touristischen Wertschöpfungseffekte in der Verbandsgemeinde Ulmen. Universität Trier.

Job H., Mayer M., Woltering M. (2008): Die Destination Nationalpark Bayerischer Wald als regionaler Wirtschaftsfaktor, Nationalparkverwaltung Bayerischer Wald

Job, H., Fließbach-Schendzielorz, M., Bittlingmaier, S., Herling, A., Woltering, M. (2019): Akzeptanz der bayerischen Nationalparks. Ein Beitrag zum sozioökonomischen Monitoring in den Nationalparks Bayerischer Wald und Berchtesgaden Würzburger Geographische Arbeiten. Band 122.

Mayer, M. (2013): Kosten und Nutzen des Nationalparks Bayerischer Wald - eine ökonomische Bewertung unter besonderer Berücksichtigung von Tourismus und Forstwirtschaft.

Maschke J. (2005): Tagesreisen der Deutschen (= Schriftenreihe des dwif 50).

Melichar, J., Pavelčík, Petr. (2020): Vyhodnocení regionálních ekonomických efektů turismu v Národním parku Šumava. Univerzita Karlova, Centrum pro otázky životního prostředí. Interní zpráva pro Správu Národního parku Šumava.

Nisbet, E. K., Zelenski, J. M., Murphy, S. A. (2009): The Nature Relatedness Scale. Linking Individuals' Connection With Nature to Environmental Concern and Behavior. *Environment and Behavior*, 41, 715-740.

Porst, F., Hußlein M. (2019): Besuchszahl und deren Entwicklung 2018 im Nationalpark Bayerischer Wald. Interner Ergebnisbericht der dauerhaften Besuchszählung

Raabová, T. (2013): Metodika pro výpočet ekonomických dopadů kulturní organizace. Institut umění – Divadelní ústav, Praha.

Williams, D.R., Vaske, J.J. (2003): The measurement of place attachment: validity and generalizability of a psychometric approach. *Forest Science* 49 (6), 830–840.

Woltering M. (2012): Tourismus und Regionalentwicklung in deutschen Nationalparks. Regionalwirtschaftliche Wirkungsanalyse des Tourismus als Schwerpunkt eines sozioökonomischen Monitoringsystems. Würzburger Geographische Arbeiten, Band 108. Würzburg: Universität Würzburg

IMPRESSUM

Vydavatel:	Správa Národního parku Bavorský les Freyunger Straße 2, 94481 Grafenau Německo	Správa Národního parku Šumava 1. Máje 260, 38501 Vimperk Česká republika
Internet:	www.nationalpark-bayerischer-wald.de	www.npsumava.cz
Email:	poststelle@npv-bw.bayern.de	info@npsumava.cz
Autoři:	Správa Národního parku Bavorský les Florian Porst Správa Národního parku Šumava Dipl.-Biol., Ing. Pavel Bečka Ing. Barbora Kučeravá, Ph.D. Mgr. Josef Štemberk Universität für Bodenkultur ve Vídni (BOKU) Institut für Landschaftsentwicklung, Erholungs- und Naturschutzplanung (ILEN) Dipl. Ing. Brigitte Allex Assoz.Prof. Dr. Arne Arnberger Dipl. Ing. Dr. Renate Eder Dipl. Ing. Hemma Preisel	
Grafika:	Atelier Mgr. Václav Hřaba	
Jazyková korektura:	Stanislav Čtvrtník	
Stav:	Březen 2020 (1. vydání)	
Titulní fotografie:	Daniela Blöching	

© Správa Národního parku Bavorský les a Správa Národního parku Šumava, všechna práva vyhrazena.

Tato publikace byla vydána zdarma v rámci práce s veřejností Bavorské vlády. Brožura je k dispozici zdarma, jakákoliv distribuce za úplatu je zakázána. Tato brožura byla sestavena s maximální pečlivostí, přesto však nelze poskytnout záruku za správnost a úplnost. Neneseme odpovědnost za obsah externích internetových nabídek.

BAYERN | DIREKT je vaše přímá linka k Bavorské vládě.

Informační materiály a brožury, informace o aktuálních tématech a internetových zdrojích, j
akož i informace o úřadech, odpovědných orgánech a kontaktech na bavorskou vládu získáte na
tel. 0049 (0) 89 122220 nebo emailem na adrese direkt@bayern.de.

NÁRODNÍ **PARK** BAYERISCHER WALD
NATIONAL SUMAVA

*Tento projekt byl podpořen Evropským fondem pro regionální rozvoj v rámci Programu
přeshraniční spolupráce Česká republika - Svobodný stát Bavorsko Cíl EÚS 2014 - 2020.*

Ziel ETZ | Cíl EÚS
Freistaat Bayern –
Tschechische Republik
Česká republika –
Svobodný stát Bavorsko
2014 – 2020 (INTERREG V)

**Europäische Union
Evropská unie**
Europäischer Fonds für
regionale Entwicklung
Evropský fond pro
regionální rozvoj